

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Kohti yhteistä ideointia, keskustelua ja toimintaa
sosiokulttuurisen innostamisen kautta seniori-yhteisö
Loppukirissä

Neijonen, Iina

2014 Laurea Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Kohti yhteistä ideointia, keskustelua ja toimintaa sosiokulttuurisen
innostamisen kautta seniori-yhteisö Loppukirissä

Iina Neijonen
Sosionomi AMK-tutkinto
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2014

lina Neijonen

**Kohti yhteistä ideointia, keskustelua ja toimintaa sosiokulttuurisen innostamisen kautta
seniori-yhteisö Loppukirissä**

Vuosi 2014

Sivumäärä 88

Opinnäytetyön tavoitteena oli innostaa luovien menetelmien keinoin työryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun, toimintaan, sekä kulttuurin tuottamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen oli toiminnan keskeinen ajatusmalli. Opinnäytetyö toteutettiin osana Euroopan Unionin Satchel-hanketta, jonka päätavoitteisiin kuului Euroopan maiden informointi yhteisöllisen asumisen hyvistä puolista seniiori-ikäisten ihmisten parissa. Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa ideoitiin käsikirjoitusta esittelyvideon pohjaksi Loppukiri-yhteisön synnystä ja Loppukiri-talon rakentumisen vaiheista. Käsikirjoitusta ideoitiin kymmenellä toimintatuokiolla, joihin osallistui yhteisöstä valikoitunut viiden vapaaehtoisen ryhmä. Toiminnallisten tuokioiden tarkoituksena oli mahdollistaa ryhmän jäsenille hyviä vuorovaikutuksellisia hetkiä, jotka innostaisivat ryhmän jäseniä yhdessä pohtimaan yhteisönsä arvoja, toimintatapoja ja yhteisöllisen asumisen hyviä puolia. Nämä asiat toimivat pohjana Satchel-hankkeen liittyvän esittelyvideon ideoinnissa.

Opinnäytetyön arviointiaineistoon kuului opinnäytetyöpäiväkirjaan kirjattu havainnointi ryhmän toiminnasta ja sen sisäisestä vuorovaikutuksesta. Kyselylomakkeilla ja sähköpostitse kerätyllä lisäkyselyllä selvitettiin ryhmän jäsenten kokemuksia ryhmätoiminnasta ja sen onnistuneisuudesta. Toiminnan johtopäätöksiä voidaan lyhyesti sanoa, että toiminnalliset tuokiot koettiin ryhmän jäsenten kesken hyvin ohjattuina hetkinä, joissa toisensa etukäteen hyvin tuntevat ystävät kokoontuivat hyvän vuorovaikutuksen hengessä, saaden aikaan ideointia ja suunnitelmia käsikirjoituksen pohjaksi. Parannettavaa olisi ollut erityisesti draamametodin soveltamisessa paremmin esittelyvideon ideoinnin ympärille. Toimintatuokioilla tapahtui sosiokulttuurista innostamista, ja jatkossa sama työryhmä aikoo jatkaa käsikirjoituksen työstämistä vielä eteenpäin.

Asiasanat:

Sosiokulttuurinen innostaminen, Loppukiri-yhteisö, seniiori, toiminnalliset tuokiot, käsikirjoittaminen, keskustelu, toiminta, yhteistyö

lina Neijonen

Towards a mutual brainstorming, discussion and action by the sociocultural empowerment point of view together with the senior community group Loppukiri

Year 2014 Pages 88

The aim of this Bachelor's thesis was to inspire the group members' towards a mutual discussion, action and producing the culture. The whole action was carried out by the point of view of sociocultural empowerment, by using the creative methods throughout the action times. The bachelor's thesis was done as a part of the European Union's Satchel -project, which mainly aimed to inform the European countries about the benefits of senior citizens, living in communities. This bachelor's thesis was carried out as action research, where it was brainstormed together with group members about the manuscript of the community Loppukiri, and of how the Loppukiri block of flats was built. Group included five voluntarily selected seniors. The aim of the action was to produce good, interactional moments, what would inspire the group members together to think about the community's values. It was also important to make the members to think of what kind of things about the community and the benefits of living in communities they found out as important facts, while thinking of planning the introduction video of Loppukiri.

The evaluation methods of this bachelor's thesis were the observation written in the thesis diary, as well as, the questionnaires and another questionnaire asked via e-mail from the action's group members. Through these questionnaires it was explored the group member's experiences about the group action and its felicity. The main conclusions of this bachelor's thesis were that the action moments were experienced as well counselled group moments, where friends who already knew each other very well beforehand, gathered together by the spirit of good interaction. They were able to produce brainstorming and planning considering the aim to think of the manuscript. Especially the drama method could have been planned better to fit more in with the idea of planning the introduction video of Loppukiri. Sociocultural empowerment was produced during the action and in future the same group of people is willing to continue to work on with the manuscript and the introduction video.

Keywords:

Sociocultural empowerment, The senior community Loppukiri, senior, action moments, writing the manuscript, discussion, action, co-operation, creative methods

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tavoite, lähtökohdat ja arviointikysymykset.....	6
3	Satchel-hanke.....	10
4	Eettisyys tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.....	11
5	Loppukiri-yhteisö.....	13
6	Teoreettinen viitekehys.....	17
6.1	Sosiokulttuurinen innostaminen	18
6.2	Yhteistoiminnasta, yhteisöllisyydestä ja vuorovaikutuksesta	21
6.3	Aito dialogisuus ja sen vaikutus ryhmän keskinäiseen toimintaan	22
6.4	Ryhmä ja sen ohjaaminen	24
6.5	Käsikirjoittaminen	28
6.5.1	Käsikirjoittamisen perusteet	28
6.5.2	Dokumenttielokuva	29
6.5.3	Mainoselokuva	30
6.5.4	Asiaohjelma	31
7	Toimintatuokioiden suunnitleminen ja toteutus.....	32
7.1	Toiminnalliset menetelmät.....	34
7.2	Alkukyselyn yhteenvedon tuloksia	36
7.3	Toimintatuokioiden kulku.....	37
8	Arviointi.....	62
8.1	Yhteenveto loppukyselyn palautelomakkeen pohjalta	63
8.2	Yhteenveto sähköpostitse saadun lisäpalautteen pohjalta	68
8.3	Lopullinen arviointi ja johtopäätökset	70
9	Eettisyys tutkimuksessa ja ohjauksessa	76
9.1	Eettisyys tutkimuksessa	76
9.2	Ohjaamisen etiikkaa	80
10	Pohdinta	84
	Lähteet	86
	Liitteet.....	88

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisaa, työlästä, opettavaista, mielenkiintoista ja kasvattavaa monella tapaa. Opinnäytetyöprosessi on ollut hyvin pitkä ja se on pitänyt sisällään monenmoisia vaiheita. Välillä on kadonnut osa teorian tekstiä, välillä on täytynyt opetella erilaisten kritiikkien vastaanottamista ja välillä on yksinkertaisesti täytynyt uurastaa uupumuksen kynnyksellä, jotta kaikki on saatu sujumaan. Mutta, kaikki on ehdottomasti ollut arvokasta ja opettavaista! Olen saanut tehdä yhteistyötä Loppukiri-senioriyhteisön parissa, ja kasvanut projektin aikana paljon ammattilaisena ja sosionomina.

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö, jossa yhdisteltiin luovia menetelmiä, ryhmän välistä keskustelua ja toimintaa. Työn tavoitteena oli innostaa Loppukiri-yhteisöstä valikoituneen viiden vapaaehtoisen ryhmä yhteisöstä tehtävän käsikirjoituksen ideointiin, keskusteluun ja kulttuurin tuottamiseen. Toiminnan tarkoituksena oli myös luoda ryhmäläisille hyviä vuorovaikutuksellisia hetkiä, ja jos mahdollista, niin parantaa ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta. Sosiokulttuurisen innostamisen ideologia oli kaiken toiminnan lähtökohta. Toimintatuokiot järjestettiin Loppukiri-yhteisön omissa tiloissa vuoden 2014 tammi-maaliskuussa. Toimintatuokiota oli yhteensä 10, ryhmä kokoontui kaksi kertaa viikossa, viiden viikon ajan. Yksi tuokio kesti noin kaksi tuntia.

2 Opinnäytetyön tavoite, lähtökohdat ja arviointikysymykset

Opinnäytetyö lähti liikkeelle hanke-infopäivästä, jossa esiteltiin eri opinnäytetöiden aihepiirejä. Tämän opinnäytetyön aihe liittyi olennaisesti Euroopan Unionin rahoittamaan Satchel-hankkeeseen, jonka päätavoitteena on lisätä tietoisuutta yhteisöllisen asumisen eduista ja muodoista Euroopan maissa. Loppukiri-yhteisö oli mukana tässä hankkeessa, koska he edustavat yhteisöllisen asumisen eliittiä. Osaavana ja aikaansaavana senioriyhteisönä Loppukiri haluaa tiedottaa ihmisiä Suomessa ja maailmalla yhteisöllisen asumisen eri puolista. Toiminta toteutui kymmenen toimintatuokion puitteissa, jolloin keskusteltiin ja ideoitiin käsikirjoitusta Satchel-hankkeen tavoitteisiin liittyen. Käsikirjoitus tulee kertomaan Loppukiryhteisön synnystä ja talon rakentumisen vaiheista.

Käsikirjoituksesta tulee pohja yhteisön myöhemmin tuottamalle esittelyvideolle, jonka he laittavat omille Internet-sivuilleen.

Käsikirjoitusta ei noiden kymmenen tuokion puitteissa saatu vielä valmiiksi. Käsikirjoitusta suunnitteleva työryhmä kuitenkin onnistui tuottamaan ideoita käsikirjoitusta varten, yhden hahmotelman käsikirjoituksen pohjaksi kirjoitti yksi ryhmän jäsenistä, ja yksi ryhmän jäsenistä innostui tekemään valokuvaesityksen yhteisön synnystä ja toiminnasta. Käsikirjoitusprosessihan voi usein kestää kauan, joten lyhyeen aikaan nähden, toimintatuokioilla saatiin paljon aikaan.

Tämä opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle tutustumalla kirjallisuuteen sosiokulttuurisesta innostamisesta, ryhmänohjaamisesta, käsikirjoittamisesta ja ikäihmisten parissa tehtävästä työstä. Jo projektin alkupuolella kaavailin aihepiiriksi sosiokulttuurisen innostamisen kenttää ja oman ohjaajuuden kehittämistä opinnäytetyöprosessin aikana. Tällöin opinnäytetyön tavoitteiden asettelussa tuli kuitenkin aluksi liikaa ilmi käsikirjoittamisen tarve. Kyseessä on kuitenkin sosiaalialan tutkimus, eikä sen tavoitteena voi olla tuottaa käsikirjoitusta.

Tämän vuoksi, jouduin suunnitelmaseminaarin jälkeen tarkentamaan tavoitettani. Tavoitteeksi opinnäytetyöprosessin siinä vaiheessa tuli luovien menetelmien keinoin lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä seniori-yhteisö Loppukirin viiden vapaaehtoisen kesken.

Näistä lähtökohdista aloin suunnitella toimintatuokioiden rakennetta, päätavoitetta, välitavoitteita ja sisältöä. Toimintatuokiot etenivätkin aika pitkälle laatimieni suunnitelmien mukaisesti. Käsikirjoitusprosessia emme saaneet ryhmässä yhtä pitkälle, kun olin ennen tuokioiden alkua kaavailut, mutta kaikkiin luoviin menetelmiin ja suunnittelemiini yhteistoimintoihin ryhmän jäsenet kyllä ottivat osaa.

Toimintatuokioiden kuudennella kerralla ryhmästä nousi selkeästi esille keskustelun tarve opinnäytetyön tavoitteeseen liittyen. Mielestäni perustellusti ryhmän jäsenet yksimielisesti toivat esille ajatuksen, ettei yhteisöllisyyden lisääminen tässä toimintaympäristössä ole mahdollinen tavoite opinnäytetyölleni. Perusteluna tälle mielipiteelle oli se, että Loppukiri-yhteisö itsessään on jo erittäin yhteisöllinen ja että ei näillä luovilla menetelmillä heidän mielestään oikeastaan voi lisätä

yhteisöllisyyttä ihmisten kesken, joilla on pitkä yhteinen historia ja, jotka tuntevat toisensa hyvin vuosien takaa. Toimintaryhmän jäsenet ovat olleet toistensa ystäviä jo ennen toimintatuokioiden alkamista, ja siksi heistä oli hankala ajatella että yhteisöllisyys näillä toimintakerroilla vielä parantuisi.

Tämän keskustelun jälkeen olin tietysti itse samaa mieltä Loppukiri-yhteisöstä valikoituneen työryhmän kanssa. Ongelmana ei ollut se, etteivät minun valitsemani menetelmät olisi lisänneet yhteisöllisyyttä jossakin toisessa työympäristössä. Mutta paikassa, jossa järjestetään yhteisöllisyyskoulutuksia, kirjoitetaan kirjoja yhteisöstä ja sen toiminnasta, on opinnäytetyöntekijälle rima aika korkealla, jos haluaisi sellaisen paikan yhteisöllisyyttä vielä parantaa.

Tämän vuoksi järjestin ”kriisitapaamisen” työelämän ohjaajani ja opinnäytetyöohjaajani Tiina Pusan kanssa. Olin valmistautunut tapaamiseen keräämällä yhteen ryhmän toiveista nousseiden ehdotusten pohjalta uuden tavoitteen opinnäytetyölleni (jälleen kerran).

Kaavailin ryhmän jäsenten mielipiteiden pohjalta opinnäytetyön uudeksi tavoitteeksi seuraavan. Luovien menetelmien keinoin, sosiokulttuurisen innostamisen ollessa keskeinen ajatusmalli, innostaa työryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun ja toimintaan, sekä kulttuurin tuottamiseen.

Opinnäytetyön lopullinen tavoite:

- ***innostaa työryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun ja toimintaan, sekä kulttuurin tuottamiseen.***
- 1. *tavoite: innostaa kirjoittamaan käsikirjoitus*
(*tavoitteen asettelussa tuli liikaa ilmi käsikirjoituksen kirjoittaminen. Kyseessä on kuitenkin sosiaalialan opinnäytetyö, eikä käsikirjoittaminen voinut olla päätavoite*)
- 2. *tavoite: luovien menetelmien keinoin lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä seniori-yhteisö Loppukirin viiden vapaaehtoisen kesken*
(*kuudennella toimintakerralla työryhmän jäsenet ottivat puheeksi sen, että heidän mielestään näin yhteisöllisessä kaveriporukassa on tavoite liian korkealla, jos haluaisin tällaisen ystäväporukan yhteisöllisyyttä vielä lisätä.*)

Ryhmän mielestä sosiokulttuurinen innostaminen ja vuorovaikutuksellisuus olivat opinnäytetyölle osuvampia tavoitteita.)

3. *Lopullinen ja viimeinen tavoite: innostaa työryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun ja toimintaan, sekä kulttuurin tuottamiseen*

(Tähän lopulliseen tavoitteeseen kaikki olivat tyytyväisiä, niin minä opinnäytetyön tekijänä, kuin Loppukirin työryhmä)

Tämän kaiken myötä halusin myös antaa ryhmän jäsenille mahdollisuuden kokea hyviä vuorovaikutuksellisia hetkiä ja jos mahdollista niin ehkä parantaa heidän välistä vuorovaikutustaan. Toimintatuokioiden aikana ideoimme käsikirjoitusta yhteisön syntymisestä ja talon rakentumisen prosesseista Satchel- hankkeeseen liittyen. Tämä oli tavoite, jonka sekä Tiina Pusa, että työelämän ohjaajani Paula Heikkilä hyväksyivät. Myös muut toimintaryhmän jäsenet olivat tyytyväisiä tähän uuteen tavoitteeseen.

Opinnäytetyön arviointiaineistoa kertyi lopulta loppukysely, opinnäytetyöpäiväkirja (koko projektin ajalta tiedot siitä miten toimintatuokiot sujuivat, millaista palautetta kerroilta sain, millaista oli ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus yms.), sekä muuta kerroilla syntyneitä materiaalia, kuten maalaukset ja paperiliuskat käsikirjoittamiseen liittyen. Lähetin vielä lopuksi selventävän kyselyn sähköpostitse työryhmän jäsenille, jotta sain selkeämmän kuvan siitä, millä tavoilla ryhmän jäsenet kokivat opinnäytetyön tavoitteiden onnistumisen ja millä tavalla draamametodia olisi voinut paremmin käytännössä toimintaan soveltaa.

Toiminnallisen opinnäytetyön luonteeseenhan liittyy olennaisesti kuvata tehtyä toimintaa, sekä verrata toimintaa laadittuihin arviointikysymyksiin.

Arviointikysymyksiksi nousivat lopulta:

ARVIOINTIKYSYMYKSET

- 1) Miten opinnäytetyöntekijä kehittyi sosiokulttuurisena innostajana?
- 2) Heräsikö toimintatuokiolla sosiokulttuurista innostamista, eli
 - toimintaa
 - keskustelua
 - kulttuurin harrastamiseen ja tuottamiseen osallistumista, sekä

- aktivoitumista?

- 3) Miten toiminnassa huomioitiin yksilöt? Ja
- 4) Millainen vaikutus sillä oli ryhmän jäsenten keskinäiseen vuorovaikutukseen?
- 5) Palveliko käytetyt luovat menetelmät koko toiminnan päätavoitetta?

Nämä kysymykset nousivat mielestäni esille löytämästäni aineistosta. Aineistosta nousi esille muun muassa sellainen piirre, etteivät ryhmän jäsenet kokeneet joitakin valitsemiani menetelmiä kovin innostavina. Näin ollessa, tahdoinkin selvittää ryhmän jäseniltä tarkemmin, että miksi näin ei ollut.

Palautteista nousi toisaalta esille myös sellainen, että tuokioid olivat hyvin suunniteltuja, ja että ohjaajan toiminnassa korostui muun muassa keskustelun tiivistämisen taito. Muun muassa näistä huomiosta päätellen, ja oman toimintani havainnoinnista päätellen, halusin nostaa muiksi arviointikysymyksiksi oman ohjaajuuteni kehittymisen, sekä eri yksilöiden huomioimisen ryhmässä.

3 Satchel-hanke

Tässä kappaleessa esittelen lyhyesti Satchel-hankkeen ideologian. On tärkeää tietää millaisesta hankkeesta on kysymys, mikä sen tavoite ja tarkoitus on ja miten se liittyy tämän opinnäytetyön toteuttamiseen.

Loppukiriläiset ovat mukana EU-rahoitteisessa Satchel-hankkeessa, jonka yhtenä tavoitteena on koota ja työstää (englanninkielinen) esittelyvideo Loppukirin omille internetsivuille. Tämän opinnäytetyön toteuttaminen linkittyi Satchel-hankkeeseen niin, että juuri sitä esittelyvideota näiden toimintatuokioiden aikana ideoitiin yhdessä työryhmän kanssa. Esittelyvideo tulee kertomaan Loppukiri-yhteisön jäsenistä, toiminnasta, toimintatavoista, sekä yhteisön ja talon rakentamisen prosesseista.

Satchel-hankkeen tavoitteena on edistää eri maiden (Suomi, Englanti, Espanja) ikäihmisten yhteisöllistä asumista ja sitä kuinka seniorit voivat itse olla rakentamassa yhteisöllisen asumisen muotoa. Hankkeen tavoitteena on myös opettaa ikäihmisille

erilaisten digitaalisten laitteiden käyttöä, sekä edistää innovatiivista ja luovaa toimintaa. (lähde koulun Satchel-hankkeen työtila Optimassa.)

Satchel-hankkeen tavoitteita on erilaisten multimediodien käytön opettelu Internetin kautta, teknologioiden käytön tuomat edut, yhteisöllisen asumismuodon kehittäminen Manchesterilaisille senioreille, Loppukirin toiminnasta esittelyvideo englanninkielellä ja viimeisenä asiana, tulosten julkaisu ja esittely yleisölle. (lähde koulun Satchel-hankkeen työtila Optimassa.) Juuri tuon esittelyvideon ideoimisen ajatuksen ympärille minä nämä toimintatuokiot suunnittelin. Ideoimme lähinnä keskustelun kautta ajatuksia käsikirjoitusta varten ja pohdimme Loppukiri-yhteisön arvoja ja toimintatapoja. Käsikirjoitus ei tullut vielä noiden kertojen kuluessa valmiiksi, mutta työryhmä kuitenkin suunnitteli jatkavansa toistensa kanssa tapaamista minun vetämien tuokioiden jälkeenkin.

4 Eettisyys tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa

Robsonin mukaan toimintatutkimusta tai toiminnallista opinnäytetyötä voidaan kuvata käsitteillä osallistaminen ja kehittäminen ja hänen mukaansa toiminnallisen lähestymistavan tutkimuksessa osallistujilla pitäisi herätä ymmärrystä käytännöistä sosiaalisissa tilanteissa (Robson 2001, 39). Eskola & Suoranta määrittelevät puolestaan toimintatutkimuksen tai toiminnallisen opinnäytetyön lähestymistavaksi, jossa toimintaan osallistuviin pyritään jollakin tavalla vaikuttamaan tekemällä tutkimuksellinen interventio eli väliintulo (Eskola & Suoranta 2008, 126). Toimintatutkimuksen määrittelystä ollaan Robsonin mukaan montaa mieltä. Olennaista siinä on kuitenkin tutkijan vastuu toiminnan sujumisesta ja arvioinnista, tutkijan on pyrittävä tilanteen muuttamiseen paremmaksi toiminnan aikana ja hän myös ottaa vastuun tutkimustulosten käsittelystä toiminnan jälkeen. (Robson 2001, 39-40.) Suoranta & Eskola lisäävät tähän listaan vielä sen piirteen, että asiakkailla voi olla jokin ongelma, jota tutkija pyrkii yhdessä asiakkaiden kanssa ratkaisemaan (Eskola & Suoranta 2008, 127).

Havainnointi on yksi aineiston keruutapa. Siinä on tärkeää, että arvioija pitää mielensä avoimena ja herkistyy seuraamaan ryhmänsä ääntä. (Robson 2001, 146). Robsonin mukaan aineiston hankinnan tapoja on kuitenkin useita. Tutkija voi havainnoida mitä ympärillä tapahtuu. Hän voi myös keskustella niiden kanssa, jotka ovat mukana

toiminnassa ja kuunnella heidän mielipiteitään. Lisäksi tutkija voi myös hankkia erilaisia asiakirjoja, kuten kokouksista jääviä asiakirjoja, ja käyttää näitä arviointiaineistona, jos hänellä on siihen lupa. (Robson 2001, 126.) Havainnointi toimi myös minun arviointiaineiston keruutapana. Tarkkailin ryhmän sisäistä vuorovaikutusta, ryhmän jäsenten välistä kommunikaatiota, pyrkien parhaani mukaan helpottamaan ryhmässä tapahtuvaa dialogia ja kommunikaatioita.

Analyysin kattavuus tarkoittaa käytännössä sitä, että tehdyt johtopäätökset eivät perustu vain satunnaisiin poimintoihin aineistosta. (Eskola & Suoranta 2008, 215.) Tutkijat kirjoittavat, että kaikki laadulliset tutkimukset ovat tapaustutkimuksia, eli niiden tuloksia ei pyritä yleistämään suurempaan ihmisjoukkoon, vaan tulokset pätevät ainoastaan tämän kyseisen tutkimusryhmän tutkimustuloksissa. (Eskola & Suoranta 2008, 65). Kyselylomakkeen kysymysten laadinnassa voi Robsonin mukaan käyttää apuna esimerkiksi seuraavia periaatteita. Opinnäytetyön tekijä voi kysyä toteutetun toiminnan arvioinnilla mielipidettä osallistujilta toiminnan laadusta tai kysyä kysymyksiä, joilla kartoitetaan sitä, mitä asiakkaille jäi toiminnasta käteen (Robson 2001, 131.) Pyrin parhaani mukaan opinnäytetyöni lopullisia yhteenvetoja tehdessäni siihen, että johtopäätökset perustuisivat laajaan aineistopohjaan, eikä vain satunnaisiin poimintoihin aineistosta.

Käsitteet validiteetti, reliabiliteetti, sekä triangulaatio, ovat tärkeitä käsitteitä, kun mietitään opinnäytetyön eettisyyttä. Sisäisellä validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkijoiden mukaan sitä, että käytetyt käsitteet ja menetelmälliset ratkaisut ovat sopusoinnussa keskenään. Ulkoisella validiteetilla eli pätevyydellä puolestaan Eskolan ja Suorannan mukaan ilmaistaan sitä että johtopäätökset ja tulkinnat voidaan nähdä linkittyvän suoraan kerättyyn aineistoon. Reliabiliteetti eli luotettavuus toiminnallisessa opinnäytetyössä merkitsee, sitä, että aineiston tulkinnasta ei löydy ristiriitoja. (Eskola & Suoranta 2008, 213.) Triangulaatio puolestaan tarkoittaa erilaisten menetelmien ja aineistojen käyttämistä toiminnan arvioinnissa mikä lisää arvioinnin luotettavuutta. Eli toisin sanoen esimerkiksi aineistotriangulaatio (on monenlaista aineistoa johon tutkimustulokset pohjautuvat), menetelmätriangulaatio (tutkijalla on ollut käytettävissään useampia aineiston keruutapoja) tai teoriatriangulaatio (tutkijalla on riittävä ja oikeanlainen teoriatausta käytössään) voivat vahvistaa toiminnan arvioinnin luotettavuutta. (Eskola & Suoranta 2008, 68-70.)

Robsonin mukaan toiminnan arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita. Arvioinnin tulosten tulee olla käyttökelpoisia, toteuttamiskelpoisia, tarkkoja, sekä eet-

tisesti hyväksyttäviä. Kaikki lähtee liikkeelle toimintaan osallistuvien suostumuksesta toimintaan osallistumisesta, kaikkien toimintatutkimusten jäsenten on allekirjoitettava lupapaperi. Robsonin mukaan osallistujien valinnankin pitäisi lähteä liikkeelle siitä, että vain halukkaat osallistuvat toiminnalliseen tutkimukseen. Toimintaan osallistuvien tulee myös tietää, että he ovat arvioinnin kohteena ja mitä toiminnassa arvioidaan. (Robson 2001, 46, 50-51.) Opinnäytetyön alussa myös pyrin huolehtimaan kaikki tärkeät lupapaperit kuntoon. Pyrin myös huolehtimaan opinnäytetyöni validiteetista, eli siitä että opinnäytetyössäni käytetyt käsitteet ja johtopäätökset ovat sopusoinnussa kerätyn aineiston kanssa. Tämän lisäksi pyrin myös huolehtimaan opinnäytetyöni reliabiliteetista, eli siitä että aineiston tulkinnasta ei löytyisi ristiriitoja. (Eskola & Suoranta 2008, 213.)

Opinnäytetyön arvioinnissa annoin suurimman painoarvon ryhmän jäsenten kyselylomakkeista kumpuaviin tuloksiin ja peilasin tuloksia omaan havainnointiini opinnäytetyöpäiväkirjan pohjalta. Pidin opinnäytetyöpäiväkirjaa yllä toimintatuokioiden ajan. Toiminnan alussa hoidin kuntoon asianmukaiset lupapaperit, joissa toimintaan osallistuville selitettiin, mihin he ovat toiminnassa ryhtymässä. Kävin toimintaryhmän kanssa avointa keskustelua alusta loppuun siitä, mitkä ovat minun opinnäytetyöni tavoitteet, millaisia aineistonkeruutapoja opinnäytetyössäni käytän, ja mitkä aineistot ennen kaikkea vaikuttavat oman työni raportointiin.

Olen työni arvioinnissa pyrkinyt parhaani mukaan kuuntelemaan eettisiä ohjeistuksia. Toiminnan arvioinnin johtopäätökset pohjautuvat ennen kaikkea tutkimukseen osallistuvien mielipiteisiin loppukyselyn pohjalta. Olen peilannut näitä tutkimustuloksia omaan havainnointiini ja pyrkinyt huomiomaan ettei ristiriitoja tuloksissa olisi. Loppukiristä valikoituneen työryhmän jäsenet kokivat tärkeäksi, että he saavat nähdä mitä heistä kirjoitetaan ja millä tavalla ja tämän vuoksi opinnäytetyöni valmistuttua lähetinkin sen heille luettavaksi.

5 Loppukiri-yhteisö

Haluan myös esitellä tarkemmin Loppukiri-yhteisön syntymistä ja sen toimintamuotoja selventääkseni tarkemmin, millaisen ryhmän kanssa olen menneinä kuukausina yhteistyössä toiminut. 1990-luvun loppupuolella kolme naista alkoi miettiä omaa elämäänsä eläkeiän lähestyessä. He miettivät sitä millaisen vanhuuden he haluaisivat itse elää ja millaisessa ympäristössä. Asia askarrutti muun muassa siksi,

että naisten omat vanhemmatkin olivat kokeneet saman ikävaiheen ja se herätti pohtimaan seniori-ikäisen ihmisen elämää. Sitten naiset saivat kuulla eräältä toimittajalta Tukholmassa sijaitsevasta Färdknäppen- yhteisöstä. Se oli senioreiden yhteisöllisen asumisen muoto Tukholmassa. Tämä sai naiset pohtimaan, että eikö olisikin hienoa saada Suomeen jotakin vastaavaa? Näin syntyi idea kerrostalon rakentamisesta. Yhteisöllisestä kerrostalosta, jossa seniorit asuisivat. Taloon tultaisiin vielä hyväkuntoisina, kun asumismuodon vaihtaminen vielä helposti käy. (Dahlström & Minkkinen 2009, 29-34.)

Retki Färdknäppeniin lisäsi innostusta kerrostalon rakentamiselle Suomeenkin. Färknäppen rakennettiin vuonna 1993, siellä oli 50 asukasta, joiden keski-ikä vuonna 2008 oli 66 vuotta. Talon vaihtuvuus oli hyvin pientä, mikä vakuutti naisia entisestään yhteisöllisen asumisen eduista. Jos Färdknäppenissäkin viihdyttiin, niin miksei myös Suomessakin tämä asumismuoto voisi toimia? (Dahlström & Minkkinen 2009, 34-35.)

Retken jälkeen alkoi tontin etsintä, jonka aikana Helsingin kaupunki tarjosi yhteisöllisen asumisen muotoa suunnittelevalle työryhmälle kahta eri tonttia, mutta erinäisistä syistä johtuen ne eivät olleet sopivia senioritalon paikkoja. Lopulta työryhmä ehdotti asuinalueeksi Arabianranta, joka oli mukava uusi asuinalue monine palvelumahdollisuuksineen. Luonto ja meri olivat lähellä. Helsingin kaupunki hyväksyi ehdotuksen ja työryhmä sai tontin Arabianrannasta. (Dahlström & Minkkinen 2009, 34-37.)

Loppukiri-projektia varten työryhmä perusti heti alkumetreiltä lähtien yhdistyksen nimeltä ”Aktiiviset Seniorit ry”. Se perustettiin 15.8.2000. Jäseniä oli tuolloin vain 20, mutta määrä on myöhemmin kasvanut huomasti. Yhdistyksen perustamiskirjan mukaan talon päätavoitteena tulisi olemaan ikäihmisten täysipainoisen elämän edistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Turvallisuuden parantamiseen ja elämän mielekkyyteen haluttiin myös parhaan mukaan voida vaikuttaa. Vuonna 2001 työryhmän jäsenet pitivät lehdistötilaisuuden, jossa he julkaisivat tiedon hankkeestaan ja toiveistaan. Tilaisuus herätti paljon positiivista huomiota. Pikkuhiljaa alkoivat yhdistyksen jäsenillat, joissa jäsenten haluttiin tutustuvan toisiinsa. Illoissa vieraili myös erilaisia luennoitsijoita. (Dahlström & Minkkinen 2009, 41-49.)

Myöhemmin hankkeen ajajat perustivat erilaisia työryhmiä (muun muassa

virkestystoimintaryhmän, tiedotusryhmän ja varainhankintaryhmän) eri asioita hoitamaan. Jäsenkirjeitä alettiin lähettää ja tietotekniikkaosaamista parantaa. Toisin sanoen, samaan aikaan rakentuivat sekä talo että yhteisö. Yhteisön jäsenet opettelivat jo etukäteen, miten he tulisivat paremmin toimeen toistensa kanssa ja mitä pitää ottaa huomioon, kun suunnittelee asuvansa yhteisöllisesti. (Dahlström & Minkkinen 2009, 41-49.)

Syksyllä vuonna 2000 työryhmän jäsenet tutustuivat Tukholman Färdknäppeniin. Färdknäppenin käynti vakuutti, sillä siellä ikäihmiset saivat vanhentua ansaitsemansa arvon mukaisesti. Asuminen oli turvallista ja tuki siten asukkaiden hyvinvointia positiivisella tavalla. (Dahlström & Minkkinen 2009, 51-52.)

Talon rakentamista suunnittelevat valmistautuivat yhteisölliseen asumiseen huolella. Monet heistä osallistuivat psykologi Vuokko Rynäsen vetämään yhteisöllisyyskoulutukseen. Yhteisöllisyyskoulutuksissa käsiteltiin eri asioita riippuen siitä kuinka pitkällä Loppukiritalon rakennusprojekti oli. Koulutuksissa mietittiin muun muassa sitä millaista olisi asua yhdessä toisten kanssa, millainen Arabianranta on alueena, millä tavalla yhteistä elämää ruvettaisiin elämään. Ajatus yhteisestä ruuanlaitosta tuntui mukavalta. (Dahlström & Minkkinen 2009, 52-64.)

Kun Aktiiviset seniorit ry:ssä oli alkuvuonna jäseniä vain 20, vuonna 2007 jäseniä olikin jo 142. Useimmat halusivat muuttaa yhteiseen taloon juuri yhteisöllisyyden kaipuun vuoksi. Joitakin toisaalta kiinnosti myös Arabianrannan alue tai uuden asunnon saamisen mahdollisuus. (Dahlström & Minkkinen 2009, 52-64.)

Aktiiviset seniorit ry laati perusideat Loppukiri-hankkeelle ensimmäistä tiedotustilaisuuttaan varten. Loppukiriin tulisi muuttaa oikeassa iässä. Yhteisöllisyyteen tulisi osallistua muun muassa siivoamisen ja ruuanlaiton merkeissä. Loppukirin tulisi tukea ensisijaisesti heitä, joita yksinäisyys uhkaa. Taloudellisten etujen mahdollisuus koettiin positiivisena, kun esimerkiksi yhteisruokailussa voisi säästää rahaa. (Dahlström & Minkkinen 2009, 65-78.)

Samoihin aikoihin määriteltiin myös Loppukirin arvot. Suvaitsevaisuus, toisen kunnioittaminen sellaisena kuin on, tasa-arvoisuus, aktiivisuus ja ihmisarvo nousivat keskeisiksi Loppukirin arvoiksi. Loppukiriläiset pohtivat omia unelmiaan asumiseen liittyen. Tarpeellisuuden tunne, turvallisuus ja välittäminen olivat asioita, joista

unelmoitiin. Toiveissa oli myös yksinäisyyden torjunta, osallisuuden lisääntyminen, avoimuus ja erimielisyyksien sovittelu. Uuden oppiminen ja kulttuuri koettiin tavoittelemisen arvoisina asioina. Kaikenlainen yhteinen toiminta, erilaiset tapahtumat ja retket nähtiin positiivisena asiana. Myös erilaisia yhteisasumiseen liittyviä pelkoja pohdittiin. Loppukirin huoneentaulussa yhteisölliseen asumismuotoon valmistautuvat kokosivat ylös vielä seuraavat asiat. Loppukiri-kodissa jokainen saisi olla oma itsensä. Tämän lisäksi toisten kunnioittamista, hyväntahtoisuutta, aktiivisuutta, oppimista ja henkistä kasvua tulisi talossa edistää. Vaikka Loppukiri-talo on yhteisöllisen asumisen muoto, on kuitenkin tärkeää että jokaisella on myös oikeus omaan yksityisyyteensä. (Dahlström & Minkkinen 2009, 65-78.)

Loppukiri-talolle myönnettiin 3900 m² rakennusoikeutta, joista asunoneliöitä tuli lopulta 3200 m². Tavoitteena oli älykäs ja esteetön talo, johon olisi myös mahdollista saada hyviä harrastustiloja ja, jossa hyödynnettäisiin teknologiaa. Asukkaat saivat olla mukana talon suunnittelussa alusta loppuun. Kaikkiin asuntoihin tuli omat parvekkeet. Myös yhteistilat myötäsuunniteltiin, eli asukkaiden toiveet huomioitiin suunnittelussa. Arkkitehtinä toimi Kirsti Sivén. Loppukiri-taloon tuli yhteensä 58 asuntoa, asunoneliöitä lopulta 3115 m². Yhteistiloihin kuuluu sauna, varastot, porrashuoneet ja muut huoltotilat. Asukkaiden asunnot ovat kerroksissa 2-6. Seitsemännessä kerroksessa on rentoutumistilat, eli sauna, takkahuone, vierashuone ja terassi. (92, 97-119.)

Talon rakentamisprosessi kesti aika kauan. Kun idea Loppukiri-talosta muodostui 1990-luvun lopussa, muuttoa valmisteleva työryhmä muodostui vuoden 2006 alussa. Ensimmäisenä taloon muuttivat kiireisimmät, ja vähän sen jälkeen ne joilla ei ollut ollut aivan yhtä kiire muuttaa. Muuttopäivä oli 21.4.2006. Asukkaat asettuivat kodiksi Loppukiriin pikkuhiljaa. Asukkaiden ikähaitari oli 54-88 vuotta. Keski-ikä oli vuonna 2008 noin 67 vuotta. (Dahlström & Minkkinen 2009, 152-168.)

Loppukiri on senioritalo, jolla ei ole johtajaa eikä henkilökuntaa. Kaiken hoitavat seniorit itse. Loppukiri on yhteisö, jossa asukkaat tukevat toinen toistaan. Talon 72 asukasta on jaettu kuuteen eri työryhmään. Työryhmät huolehtivat muun muassa ruuanlaitosta ja siivoamisesta. Työryhmät vuorottelevat, jolloin toisten tehdessä töitä toiset saavat lomilla. Ruokalistat päätetään paria viikkoa ennen kuin ruuanvalmistusvuoro koittaa. (Dahlström & Minkkinen 2009, 152-168.)

Loppukiri-yhteisö sisältää kolme eri yhteisöä: Loppukirin asukasyhteisö, Asunto-osakeyhtiö Helsingin Loppukiri (As oy) ja Loppukiriyhdistys ry. Aktiiviset seniorit on vetäytynyt/vetäytymässä toiminnasta jo pois. (Dahlström & Minkkinen 2009, 169-172; henkilökohtainen tiedonanto Heikkilä, P 2014.)

Talossa järjestetään erilaista toimintaa, osan toiminnasta järjestää vielä Aktiiviset seniorit, mutta myös Loppukiri-yhteisö järjestää itse toimintaa. Itse kukin voi valita harrastuksensa sen mukaan mikä ketäkin kiinnostaa. Aktiiviset seniorit järjestävät kirjallisuuspiirin, teatteriretkiä, sekä luonto - ja urheiluaktiviteetteja. Loppukiriyhteisö puolestaan järjestää muun muassa kirjoittajapiirin, korttijengin, jumppatuokioita, puutarhan kunnossapitoa, askartelua ja käsityöläispiirin. (Dahlström & Minkkinen 2009, 181-191; henkilökohtainen tiedonanto, Heikkilä joulukuu 2013.)

Voimaantuminen on Dahlströmin ja Minkkisen mukaan myös Loppukirin toiminnan tärkeä ideologia. Toisin sanoen kysymys on siitä, että uskotaan omiin voimavaroihin ja ryhmän voimaan, siinä että kaikkien asukkaiden hyvinvointi voi parantua. (Dahlström & Minkkinen 2009, 181-191.) Voimaantuminen on tietysti ollut myös minun tavoitteenani ryhmänohjaajana ryhmäläisten kesken.

Eli osana Satchel-hanketta tämäkin opinnäytetyö on toteutettu yhdessä Loppukiri-yhteisöstä valikoituneen käsikirjoitusta ideoivan työryhmän kanssa. Tavoitteena oli siis tuottaa yhdessä ryhmän kanssa toiminnan ja keskustelun kautta ideoita käsikirjoitusta varten yhteisön toiminnasta ja synnystä esittelyvideota varten.

6 Teoreettinen viitekehys

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu pääasiassa seuraavista aihealueista. Teoreettisessa viitekehyksessä esittelen teorian tietoon pohjautuen sen mitä sosiokulttuurinen innostaminen on, millaisia taitoja ryhmänohjaajalta vaaditaan ja mistä käsikirjoittamisessa on kysymys. Haluan myös määritellä opinnäytetyön aihepiirin kannalta olennaiset teemat, eli sosiokulttuurisen innostamisen, yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen, toiminnalliset menetelmät, yhteistoiminnan ja käsikirjoittamisen.

Heti toiminnan alkumetreiltä alkaen oli selvää, että halusin saada lisää tietoa sosiokulttuurisesta innostamisesta sekä tietoa hyvän ryhmänohjaajan taidoista. Olin aloittelemassa toiminnallisen keskusteluryhmän pitämistä, oli mielestäni toiminnan onnistumisen kannalta olennaista tietää mitä sosiokulttuurinen innostaminen on ja millaista hyvä ryhmänohjaaminen on erilaisiin teorioihin pohjautuen.

6.1 Sosiokulttuurinen innostaminen

Aate syntyi Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen vastustamaan epäoikeudenmukaisuutta, oli siis kyse vapauden, veljeyden ja tasa-arvon aatteista. Ammattina innostaja yleistyi 1960-luvulta lähtien. Innostaminen tarkoittaa ajatusmallia, jonka kautta ihminen saadaan paremmin osallistettua oman elämänsä ja yhteisöjensä jäseneksi toiminnan ja sosiaalisten verkkojen kautta. Kyse on elämän hengen antamisesta asiakkaalle. Innostaja on kasvattaja, joka motivoi ja organisoii toimintaa. (Kurki 2008, 69-71.) Vanhustyön keskusliiton julkaisun perusteella sosiokulttuurinen innostaminen voidaan määritellä arkipäivän sosiaalisen toiminnan välineeksi, jolla pyritään saamaan ihmiset liikkeelle ja herättelemään heidän tietoisuuttaan (Kannisto 2012, 22. Vanhustyön keskusliiton julkaisu). Kurjen mukaan innostaminen on elähdyttävä prosessi, jossa ihminen herkistyy itsensä toteuttamiseen. Innostaminen tarkoittaakin kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka saavat ihmiset aktiivisiksi. (Kurki 2000, 19-20.)

Sosiokulttuuriseen innostamiseen liittyy kolme puolta: sosiaalinen, kulttuurinen ja pedagoginen. Sosiokulttuurisessa innostamisessa halutaan siis tukea yksilön persoonallista eli henkilökohtaista kasvua ihmisenä, tukea häntä sosiaalisiin verkostoihin kuulumisessa ja yhteiskuntaan sisälle pääsemisessä, sekä toimimaan kulttuurin hyväksi. (Kurki 2008, 69-71.) Sosiokulttuurisen innostamisen tarkoituksena on vaikuttaa ihmisen elämänlaatuun ja hyvinvointiin positiivisesti (Kannisto 2012, 22. Vanhustyön keskusliiton julkaisu).

Kurjen toisen kirjan perusteella sosiokulttuurisessa innostamisessa on kyse kulttuurisesta demokratiasta ja demokratisaatiosta. Kulttuurisen demokratisaation idea on, se että mahdollisimman suurelle osalle kansasta mahdollistuisi kulttuurin

tuotteista nauttiminen. Kulttuurinen demokratia eroaa Kurjen mukaan kulttuurisesta demokratisaatiosta siinä, että kulttuurisen demokratian periaatteen mukaisesti jokaiselle ihmiselle kuuluisi oikeus olla tuottamassa kulttuuria. (Kurki, 2000, 12-15.) Innostamisen tulisi kuulua kaikille, sen tulisi pyrkiä muutokseen kohti parempaa huomista, innostamisen tulisi tukea ryhmien muodostumista, sekä ihmisten aloitteellisuutta ja osallistumista, innostavalla toiminnalla on rakenne ja selkeät tavoitteet, innostavassa toiminnassa kohtaavat ainutlaatuiset yksilöt ryhmässä. (Kurki 2008, 71-74.) Sosiokulttuurisen toiminnan lähtökohta on, että asiakkaat voivat olla toiminnassa mukana, sen suunnittelusta arviointiin saakka. (Kurki 2008, 85.)

Kurki on teoksessaan ”Sosiokulttuurinen innostaminen” kirjannut ylös sosiokulttuurisen toiminnan tavoitteita. Kurjen mukaan sosiokulttuurisen innostamisen tulisi olla sosiaalista toimintaa, jonka tavoitteena on sosiaalisen liikkeen aikaansaaminen ja sosiaalisen muutoksen vahvistaminen. Innostamisen kuuluu myös olla Kurjen mukaan olla sellaista toimintaa, jossa hierarkkiset suhteet murretaan, jolloin jää tilaa toiminnan vapautumiselle ja aikaansaamiselle. Innostaminen tavoittelee kulttuurista demokratisaatiota ja demokratiaa. Innostamisen kuuluu tukea hyvien ryhmien ja ryhmäprosessien syntymistä, tukea ihmisten aloitteellisuutta sekä yksilön kuulumista omaan yhteisöön ja kulttuuriseen piiriin. Innostaminen on siis ryhmän ja ryhmän sisällä olevien yksilöiden välillä tapahtuvaa kommunikaatiota. (Kurki 2000, 23-28.)

Sosiokulttuurista innostamista aloitettaessa tulisi miettiä seuraavia asioita. Ketkä toimintaan osallistuvat, mitä tehdään ja miksi, miten projekti perustellaan, miten projekti toteutetaan, missä ja milloin se toteutetaan? Sosiokulttuurisen toiminnan osat tulisivat Kurjen tekstin mukaisesti olla motivoivia, mahdollistavia, ryhmäyttäviä, joustavia, aktiivisia, mutta ei kilpailevia. Sosiokulttuurisen innostajan roolin tulee olla helpottajan ja puolesta taistelijan rooli. Helpottaja tietää olennaisen teorian, voi ohjata, neuvoa ja tukea yhteisellä matkalla. Puolesta taistelija on valmis ottamaan vastuun eteen tulevista ongelmista ja rakentavalla tavalla käsittelemään niitä. (Kurki 2008, 86-90.)

Juan Sáez on tehnyt vielä tarkemman listan siitä, millainen ihminen sosiokulttuurisen innostajan tulisi olla. Innostajan tulee olla dynaaminen eli muutokseen pyrkivä ihminen, joka motivoi muita kohti parempaa. Hän on avoin ihminen, joka kunnioittaa toisia ja on valmis oppimaan lisää. Innostaja luottaa ryhmien voimaan ja hän on

valmis taistelemaan ihmisten oikeuksien puolesta. Innostaja on tasapainoinen ihminen, hänellä on optimistinen elämänasenne ja hän kykenee kriittiseen ajatteluun. Innostajan tulee olla varustettu hyvällä huumorintajulla, hänen tulee nähdä toiminta kokonaisuutena (mihin toiminnalla tähdätään). Mutta loppujen lopuksi, innostajakin on vain tavallinen ihminen. (Kurki 2008, 108-110.) Toisessa kirjassaan Kurki kirjoittaaakin siitä, että innostajat voivat olla luonteeltaan erilaisia. Olennaista on kuitenkin luovuus, herkkyys, spontaanius ja vapaus. Kurjen mukaan innostajan hyvä itsetuntemus luo hänen toimintaansa kypsyyttä ja tasapainoa. (Kurki 2000, 83-84.)

Tämän kaiken lisäksi sosiokulttuurinen innostaja helpottaa ihmisten välistä kommunikaatioita, herättelee ihmisiä haluun toimia toistensa kanssa, tukee ihmisten aloitteellisuutta, auttaa ihmisiä ymmärtämään jos heillä on jokin ongelma, selkeyttää tavoitteita ja koordinoi toimintaa, antaa ihmisten itse tehdä ratkaisut, pitää arviointia tärkeänä osana toimintaa, on ratkaisija jos konflikteja ilmaantuu. (Kurki 2008, 112-113). Innostajalla tulee myös olla kyky omaksua suuri määrä tietoa ja kyky toimia yhteistyössä suuren ihmismäärän kanssa. Kurjen mukaan innostaminen työnä voi olla raskasta, mutta toisaalta se on myös hyvin palkitsevaa itsessään. (Kurki 2000, 83.)

Sosiaalipedagogisen tutkimuksen tulee olla hyödyllinen, sen tulee sisältää reflektiota eli toiminnan onnistumisen pohdiskelua, sen tulee suunnata muutokseen toiminnallisuuden kautta, sen pitää auttaa ihmistä ymmärtämään elämäntilannettaan paremmin eli kasvattaa tietoisuutta. Kasvatusgerontologiassa eli pedagogisessa vanhustieteissä taas ajatellaan, että ikäihmisen näkökulmasta tärkeitä on pohtia muun muassa sitä, kuka minä olen, mitä kykyjä minulla on ja mitä pystyn tekemään, mitä arvostan ja miksi. (Kurki 2008, 30-37.) Praksis tarkoittaa vuorovaikutusta toiminnan ja ajattelun välillä. (Kurki 2008, 45).

Halusin sosiokulttuurisen innostamisen olevan opinnäytetyöni tavoitteena, koska sosiokulttuurisessa innostamisessa korostuu asiakkaan parhaan ajattelemisen. Sosiokulttuurisen innostamisen lisäksi hyvien ryhmäkertojen järjestämiseksi oli mielestäni olennaista tietää millaista hyvä ryhmänohjaaminen on.

6.2 Yhteistoiminnasta, yhteisöllisyydestä ja vuorovaikutuksesta

Koska toiminnan tavoitteena oli luovia menetelmiä soveltaen antaa Loppukiriyhteisöstä toimintatuokioihin osallistuvalla viidellä vapaaehtoisella asukkaalle mahdollisuus yhteiseen toimintaan, keskusteluun, ja kulttuurin tuottamiseen sosiokulttuurisen innostamisen ollessa keskeisessä asemassa, avaan siis teorian pohjalta olennaisia käsitteitä.

Jauhiaisen ja Eskolan mukaan nykyaikainen yhteisö tarkoittaa ihmisten väliin sopimukseen perustuvaa elämän välttämättömyyksiin perustuvaa yhteenliittymää. Tätä yhteenliittymää korostaa yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunne. (Jauhiainen & Eskola 1994, 65.) Juho Saari puolestaan viittaa teoksessaan ”Yksinäisten yhteiskunta” filosofi Antti Hautamäen määrittelyyn yhteisöllisyydestä ja yhteisestä toiminnasta ihmisten kesken. Hautamäen määrittelyn mukaan ihmisten välinen vuorovaikutus ja yhteinen tekeminen ovat nimenomaan merkkejä ihmisten hyvinvointia edistävästä kansalaisyhteiskunnasta. Hautamäen mukaan yhteistoiminta ja vuorovaikutus ihmisten välillä lisää elämän merkitykselliseksi kokemisen tunnetta ihmisissä. Tällöin myös aidot ihmisyyden arvot korostuvat. Parhainta yhteisöllisyyttä on sellainen yhteisöllisyys, joka ei tukahduta ihmisten erilaisuutta. Olennaista tässä on siis juuri sosiaalisten suhteiden elämään tuoma miellekkyyden tunne. (Saari J, 2009, 220-221.) Aarnion ja Vuorisen mukaan yhteistyössä annamme jotakin omasta itsestämme toisille ihmisille. Tutkijat kirjoittavat, että yhteistyön onnistuminen on kiinni juuri siitä, haluaako antaa oman panoksensa yhteistyölle. (Aarnio & Vuorinen 1985, 83.)

Toiminnan tavoitteena oli myös vaikuttaa noiden viiden vapaaehtoisen ryhmäläisen väliseen vuorovaikutukseen, tai antaa heille mahdollisuus vuorovaikutuksen toteutumiseen ryhmän jäsenten kesken. Opinnäytetyön alkuperäisen tavoitteen (lisätä tässä ryhmässä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä) ongelmaksi nousi kuudennella toimintatuokiolla keskustelunaiheeksi ryhmästä esille tullut mielipide, ettei toiminnan tavoitteena voi olla osallisuuden ja yhteisöllisyyden parantuminen ryhmässä, jossa kaikki ryhmän jäsenet ovat tunteneet toisensa jo vuosien takaa ja jotka ovat toistensa ystäviä. Ryhmäläiset painottivat sitä, että toisenlaisessa työympäristössä suunnittelemani harjoituksilla olisi voinut paremmin lisätä yhteisöllisyyttä, mutta tässä paikassa, näiden ihmisten parissa tavoite oli mahdoton.

Näin ryhmästä nousi siis esille sosiokulttuurisen innostamisen aiheet ja vuorovaikutuksellinen näkökulma. Näistä lähtökohdista lähdin määrittelemään toimintani tavoitteenasettelua uudelleen.

Jauhiaisen ja Eskolan mukaan ihmisten välinen vuorovaikutus on merkki ryhmän muodostumisesta. Vuorovaikutus voidaan määritellä kahden yksilön muodostamassa suhteessa tapahtuvaksi kommunikoinniksi ja läsnäoloksi, jossa osapuolet voivat esimerkiksi antaa toisilleen jonkin tuotoksen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 69.) Ryhmässä on siis vuorovaikutusta ja vuorovaikutus voi olla joko sanallista tai sanatonta. Kohteliasta vuorovaikutusta on antaa toisille puheenvuoro, katsoa toista silmiin kun hän puhuu, ja kun puhuu niin puhua vain omasta puolestaan. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 27-36.) Viestintä tarkoittaa puhetta ja sanatonta on esimerkiksi ilmeitä ja eleitä, joista muut voivat myös päätellä jotakin mitä ihmisen mielessä liikkuu. Hyvään vuorovaikutukseen kuuluu kyky tehdä havaintoja, tuen tarjoaminen, keskustelun ylläpitäminen ja tilan antaminen toisten puheelle, sekä rakentavan palautteen antaminen. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 27-36.)

Ryhmässä on oma ryhmädynamiikkansa. Ryhmädynamiikka tarkoittaa pinnana alla olevia jäsenten tunteita ja ehkä keskinäisiä jännitteitä. Näitä hyvän ohjaajan tulisi osata rakentavasti käsitellä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 27-30.) Aallon mukaan hyviin vuorovaikutustaitoihin kuuluu puolestaan vuorovaikutus oman itsen kanssa, eri mieltä olemisen taito, kyky helpottaa toisen paha oloa, oman pahan olon ilmaiseminen, omien virheiden myöntäminen, korjaavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen, sekä myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen. (Aalto, M 2002, 7.)

6.3 Aito dialogisuus ja sen vaikutus ryhmän keskinäiseen toimintaan

Dialogi eli vuoropuhelu sanana tulee kreikan kielestä ja se tarkoittaa merkityksen virtaa. Dialogi ei siis ole vain huoletonta keskustelua, vaan siinä vaihdetaan todellisia ajatuksia. Siinä argumentoidaan toisten kanssa. Hyvän dialogin rakennusaineita Kaukkilan ja Lehtosen mukaan on osallistuminen, vaikuttaminen, huomiointi,

huolenpito, vilpittömyys, aitous ja kriittinen itsearviointi. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 37-51.) Termi ”discuss” eli keskustella puolestaan viittaa latinan kieleen ja merkitsee mitätöimistä, rikkomista. Näin ollen keskustelu sanana on viitannut väittelyyn, kun taas dialogisuudesta puhuttaessa tarkoitetaan tasavertaista vuoropuhelua. (Heikkilä & Heikkilä 2000, 56; Kaukkila & Lehtonen 2007, 37.)

Tutkijat kirjoittavat, että taitavassa dialogissa hyödynnetään myös yhteistä toimintaa, sekä tutkivaa ja kyselevää otetta. Dialogiin tulisi siis suhtautua niin, että vuoropuhelussa on sallittua erilaiset mielipiteet ja lähtökohdat keskustelulle. (Heikkilä & Heikkilä 2000, 56-57.) Polyfonisuus tarkoittaa Seikkulan ja Arnkilin mukaan sitä, että keskustelu on moniäänistä. Toisin sanoen, vuorovaikutustilanteessa on läsnä kaikki osapuolet ja kaikki heistä saavat äänensä kuuluviin (Seikkula & Arnkil 2005, 90-01).

Myös kuuntelemisen taito on hyvin tärkeä asia, kun puhutaan toimivasta dialogista eli vuoropuhelusta. Toimivan kommunikaation merkkejä on ryhmän jäsenten välillä vallitseva luottamuksen ja kunnioittamisen tunne. Tehokas kuuntelu tarkoittaa, sitä että todella ymmärtää mitä keskustelun toinen osapuoli sanoo. Hyvä kuuntelu myös antaa oivalluksia kuuntelijalle. (Heikkilä & Heikkilä 2000, 105-107.) Myös tällainen kuuntelu oli todella olennaisessa osassa siinä, miten tätä toimintaryhmää loppukiriläisten kanssa ohjasin. Pyrin parhaani mukaan kuuntelemaan eri ryhmän jäseniä ja ymmärtää mitä he minulle sanoivat. Toisaalta pidin tärkeänä ohjenuorana myös keskustelun tiivistämistä silloin tällöin, jotta ryhmän jäsenet pystyivät paremmin hahmottamaan mistä olimme oikein kerran aikana puhuneet.

Hyvässä ryhmässä voidaan ilmaista myös erilaisia tunteita. Tunteet ovat mielenliikkeitä, jotka ovat sekä fysiologisia että biologisia. Tunteet eivät valehtele. Surun aikana esimerkiksi pitää surra eikä kätkeä suruaan pois. Tunteilla on tärkeä osa ja ne ovat osa ihmisten välistä vuorovaikutusta. Empaattisuus on jokaiselle tärkeää. Kun miettii empaattisuutta, voi pohtia että kykeneekö käsittämään toisen ihmisen ajatusmaailmaa, ajattelemaan asioita myös hänen näkökulmastaan aidosti. Tämä on empaattisuudessa tärkeää, se on tärkeää ryhmänohjaajalle ja ryhmäläisille. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 37-51.)

Kurki määrittelee kirjassaan dialogin neljä muotoa. Dialogissa olennaista on aina toivo, rakkaus, usko ja kriittinen ajattelu. Kasvattajalla tulee aina olla uskoa ihmisen

kykyihin toimia ja pärjätä, toivo paremmasta (aina on suunta ylöspäin), rakkaus kaikkia ihmisiä kohtaan, sekä kuitenkin kriittisyys ajattelussa (miten todellisuutta voisi muuttaa paremmaksi). Dialogin syvin tehtävä onkin muuttaa maailmaa paremmaksi, eli se on praksista käytännössä. (Kurki 2008, 47-49.) Näiden ohjeiden pohjalta annoin toimintatuokioissamme keskustelulle tärkeän osan. Sillä, kun ryhmässä on toimivaa dialogia, myös ryhmän sisäinen vuorovaikutus toimii paremmin.

6.4 Ryhmä ja sen ohjaaminen

Jauhiaisen ja Eskolan mukaan ryhmänohjaajan tärkein tehtävä on huolehtia ryhmän kaksoistavoitteen saavuttamisesta. Ryhmänohjaaja pitää huolta ryhmänsä ryhmäytymisestä, tukee ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen kehittymistä, sekä helpottaa ryhmää toimimaan kohti ryhmän omaa päätavoitetta oman tavoitteensa tavoittelemisen ohella. (Jauhiainen & Eskola 1994, 140.) Kaukkila ja Lehtonen puolestaan kirjoittavat, että hyvän ryhmänohjaajan tulisi rohkaista ryhmäläisiä osallistumaan, auttaa konfliktien ratkaisemisessa ja tarjota kompromisseja. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 54.)

Ryhmänohjaajan tulee myös laukaista jännitteitä, tarkkailla ryhmäprosessin kehittymistä, kuunnella aktiivisesti, ja kyetä rakentamaan luottamus ryhmänjäsenten kanssa. Tämä kaikki on siis ryhmää tukevaa toimintaa, eli koskee kaikkia ryhmän jäseniä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 54.) Aallon mukaan myös ohjaajan suhde omaan itseensä on ohjaajana toimiessa tärkeää. Aalto kirjoittaa, että jos ohjaaja on itse käsitellyt omia tunteitaan läpi, hänen on helpompi tukea myös ryhmää käsittelemään omia tunteitaan rakentavasti. Tällöin ohjaaja on herkkä toisten ihmisten tunteiden havaitsemiselle ja se luo turvallisuutta. Turvallisuus tarkoittaakin ryhmässä luotettavaksi osoittautumista. Aalto myös kirjoittaa kiireettömyyden tunteesta, joka on yksi hyvän ohjaajan piirteistä. (Aalto 2000, 138-141.)

Hyvän ryhmänohjaajan määritteitä on myös empaattisuus, huumorintajuisuus, luovuus, kannustavuus, diplomaattisuus, innostavuus, pitkäjänteisyys, oikeudenmukaisuus, luotettavuus ja pysyminen perustehtävässä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 59.) Hyvän ryhmänohjaaja antaa aikaa tavoitteille ja tutustumiseen, sekä tulevien kertojen miettimiseen. Tavoitteiden asettamisen lisäksi hyvä ohjaaja

herättää ryhmässä luottamusta ja turvallisuudentunnetta. Vaikka ryhmässä olisi epävarmuuden tunnetta, ohjaajalla on oltava tunne että hätää ei ole, vaan että asiat kyllä hoituvat. Hyvä ohjaaja havainnoi ja hyväksyy erilaiset tunteet. Ryhmään saa tulla sillä mielellä millä on. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 63-74.)

Aalto kirjoittaa lisäksi, että tärkeintä aina olisi muistaa rakkaus ja välittäminen ryhmän jäseniä kohtaan. Sehän on koko sosiaalityön ydin, se syy miksi tätä työtä tehdään. Myös joustokyky työskentelyssä on tärkeää. Ohjaajan tulisi kyetä joustamaan suunnitelmiansa ja aikataulujensa suhteen. (Aalto 2000, 140-141.) Aalto kirjoittaa myös kohtaamisen taidosta. Oikeanlainen kohtaaminen ihmisten kanssa alkaa siitä, että ymmärtää itse ettei tiedä ja osaa kaikkea ja sen vuoksi haluaakin etsiä ryhmästä sitä valtavaa tietotaitoa, joka ryhmän jäsenillä itsellään on. (Aalto 2000, 40.)

Kohtaamisen taidon lisäksi ryhmänohjaajan tehtävänä on tutkailla ryhmässä liikkuvia tunteita ja auttaa ryhmäläisiä voimaan paremmin. Ryhmänohjaaja mahdollistaa sen että ryhmän jokainen jäsen pääsee osallistumaan toimintaan ja hän toimii ryhmänsä kapellimestarina. Kapellimestarina toimiminen tarkoittaa ennen kaikkea sitä että ryhmänohjaaja rohkaisee jäseniään keskustelemaan toistensa kanssa. Ryhmänohjaajan tulee ennakoida ja käsitellä pulmatilanteita. Ohjaajan on pohdittava, miten toimia erilaisissa konfliktitilanteissa ja miten auttaa ryhmäläisiä setvimään syntyneet ongelmat. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 63-74.) Tähän liittyen Aalto kirjoittaa, että hyvin toimivassa ryhmässä ryhmän jäsenet uskaltavat myöntää tekevänsä virheitä. Tämä lisää ryhmän sisäisen turvallisuuden tunnetta. Myös ilmapiiri ryhmässä parantuu. (Aalto 2000, 54-55.)

Hyvä ohjaaja suunnittelee tapaamiset etukäteen, hän koordinoi tapahtumia, hyväksyy ryhmässä vallitsevan epävarmuuden tunteen ja toimii ryhmänsä säiliönä. Ryhmän säiliönä toimiminen tarkoittaa lyhyesti sanottuna sitä, että ohjaaja havainnoi ja säilyttää ryhmässään huomaamiaan tarpeita ja tunteita. Hän käsittelee niitä mielessään ja kun ne ovat tarpeeksi jäsenyntyneitä, hän auttaa ryhmääkin käsittelemään näitä tarpeita ja tunteita, joita ryhmä ei itsekään ehkä aluksi havainnut olevan olemassa. Näin ryhmän vuorovaikutus paranee ja ryhmä pystyy toimimaan entistä paremmin. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 63-74.) Aalto kertoo, että turvallisen ryhmän piirteisiin kuuluu myös korjaavan palautteen antamisen ja vastaanottamisen taito. Turvallista ryhmää kasatessaan ryhmänohjaaja on jatkuvassa

oppimisprosessissa omien ja muiden ihmisten vuorovaikutustaitojen kanssa. (Aalto 2000, 26-27.)

Jauhiaisen ja Eskolan mukaan yksilöt yhdessä saavat toiminnallaan aikaan ryhmän. Jokaisella ryhmän jäsenellä on ryhmässä oma paikkansa ja hän tuo ryhmään oman osaamisensa ja omat taitonsa. Sosiaalityön näkökulmasta olennaista on yksilön toimintakyvyn herättäminen ja tukeminen. Subjekti eli yksilö on ihminen, joka alkaa omassa yhteisössään tuottaa muutoksia ympäristöönsä ja saa aikaan erilaisia tapahtumia omassa elämässään. (Jauhiainen & Eskola 1994, 14-15.)

Ryhmään kannattaa liittyä, koska ryhmässä jokainen voi oppia ymmärtämään itseään paremmin (Kaukkila & Lehtonen 2007, 11-13). Näin kirjoittavat myös Jauhiainen ja Eskola. Heidän mielestään ryhmä on yksilölle itsetuntemuksen eli reflektion väline. Reflektio merkitsee syvää pohdiskelua oman toiminnan tarkastelussa. (Jauhiainen & Eskola 1994, 16.) Ryhmä myös herättelee erilaisia tunteita, jotka voivat olla yllättäviä ja rakentavia. Itsensä ymmärtämisen kautta syntyy kyky ymmärtää myös toisia ihmisiä paremmin. Vallankäytön piirteitä voi alkaa sisäistämään, ja ihmissuhdetaidot parantuvat. Kun ryhmä toimii hyvin, siellä voidaan ilmaista monenlaisia mielipiteitä ja ajatuksia. Hyvin toimivassa ryhmässä on avointa vuorovaikutusta, voimavarat pääsevät käyttöön, yksilöitä arvostetaan, ryhmä toimii tukipilarina, ristiriidat kohdataan ja käsitellään. Ryhmässä on vapaa ilmapiiri ja kaikki tuntevat olonsa ryhmässä hyväksi. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 11-13.)

Ryhmän perusta on lapsuudenperheessä ja ihmiset haluavat liittyä ryhmiin, koska he haluavat tuntea kuuluvansa johonkin. Ryhmällä on aina jokin perustehtävä, eli syy miksi ryhmä on perustettu. Perustehtävän lisäksi ryhmällä voi olla myös tunnetehtävä. Tunnetehtävä voi liittyä esimerkiksi yksinäisyyden kokemukseen. Ihminen ei halua olla enää yksin vaan tahtoo muita ihmisiä ympärilleen. Toisaalta ryhmässä korostuu sosialisatio, eli oppiminen siihen kuinka ryhmässä toimitaan. Ryhmä välittää toivoa ja se tuo elämään sisältöä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 14-19.)

Aallon mukaan kaikki ryhmässä lähtee liikelle ryhmän tavoitteiden asettelusta. Tärkeää on hahmottaa ryhmän perusluonne ja tema eli syyt miksi ryhmä on olemassa ja mihin se keskittyy. Ryhmän perusluonne voisi esimerkiksi tarkoittaa virkistäytymistä, ryhmäyttämistä, elämäntaitojen oppimista tai koulutusta. Tema puolestaan voisi tarkoittaa esimerkiksi vuorovaikutustaitojen hiomista, ryhmän

turvallisuuden tunteen lisäämistä tai myönteisyyden oppimista. Aallon mukaan myös toiminnan kohderyhmä pitää ottaa huomioon. Onko kyseessä työyhteisö, tiimikoulutusryhmä vai kenties koululuokka? (Aalto 2000, 81-83.)

Ryhmiä on monenlaisia johtuen ryhmän perustamisen syistä. Luokittelisin Loppukiriyhteisöstä valikoituneen opinnäytetyöprosessiin osallistuvan ryhmän ehkä toiminnalliseksi ryhmäksi tai harrastaja-ryhmäksi. Toiminnallisen ryhmän ideaan kuuluu jokin konkreettinen toiminta johon keskitytään kun taas harrastajaryhmässä sen jäsenet tekevät jotain itselleen mielekästä tai hyödyllistä toimintaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 14-19.) Tämän ryhmän perustehtävä oli Loppukiri-yhteisöstä kirjoitettavan käsikirjoituksen ideointi ja pohdinta. Minun tavoitteeni liittyi sosiokulttuurisen innostamisen kenttään ryhmän keskinäisessä toiminnassa. Tavoitteeni liittyi myös hyvien vuorovaikutuksellisten hetkien järjestämiseen ryhmässä, käsikirjoituksen ideoinnin ohella.

Tärkeää on ryhmän perustamissyyn lisäksi hahmottaa se miten ryhmän jäsenet valitaan ryhmään, missä ryhmä kokoontuu ja milloin se kokoontuu (Kaukkila & Lehtonen 2007, 20-21). Ryhmän toiminnan kannalta ryhmän perustehtävähän oli käsikirjoituksen ideoiminen. Minun opinnäytetyöni kannalta tavoitteeksi tuli innostaa työryhmän jäseniä luovien menetelmien keinoin yhteiseen keskusteluun, toimintaan ja kulttuurin tuottamiseen. Loppukiriläisten kanssa kokoonnuimme heidän omassa talossaan, tammikuun lopusta maaliskuun alkuun, kaksi kertaa viikossa.

Toimintaa varten tiedotin Loppukiritalon asukkaita esitteellä, jossa kerroin tulevasta toiminnasta ja toiminnan liittymisen opinnäytetyöntekoprosessiin. Näin paikalle tulivat siis tulla kaikki halukkaat, eli loppujen lopuksi viiden vapaaehtoisen asukkaan ryhmä. Mietin kyllä sitä, että oliko mainokseni tarpeeksi kiinnostavasti suunniteltu? Ehkä paremmalla suunnittelulla ryhmään olisi tullut suurempi osallistujamäärä? Toisaalta, koin että tällä viiden ihmisen toimintaryhmällä oli hyvä motivaatio ja yhteishenki ja saimme heidän kanssaan paljon aikaa.

Jauhiaisen ja Eskolan mukaan ryhmäprosessin ymmärtämiseen liittyy vahvasti se, miten ymmärtää ryhmän sisäistä muutosprosessia. Ryhmän muutosprosessia voi tutkijoiden mukaan paremmin hahmottaa juuri havainnoinnin kautta. Ohjaaja voi esimerkiksi havainnoida ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen laatua, suhteiden muodostumista ryhmän sisällä tai ryhmän tehtävien ja tavoitteiden saavuttamista.

(Jauhiainen & Eskola 1994, 84-85.) Myös ryhmän havainnointi toimi kaiken muun ohella tärkeänä ohjenuorana läpi koko toiminnan.

6.5 Käsikirjoittaminen

Käytin toimintatuokioilla apuna Elina Hirvosen toimittamaa kirjaa ”Käsikirjoittaminen” (2003). Tässä olen koonnut tiivistetysti sitä sisältöä, jota keskustelun muodossa kävin Loppukiri-ryhmän kanssa läpi toimintatuokioilla. Tietoiskujen tausta-ajatuksena oli kertoa ryhmän jäsenille jotakin käsikirjoittamisesta, herättää yhteisen keskustelun ja tekemisen pariin. Tausta-ajatuksena minulla oli siis antaa heille tietoa käsikirjoittamisesta, siinä määrin kuin mahdollista, ja antaa heille sen jälkeen vapaat kädet päättää, mikä tieto on hyvää ja mikä ei niin käyttökelpoista, ja minkä tyylin suuntaan heidän mielestään Loppukiristä tehtävää esittelyvideota tulisi viedä.

6.5.1 Käsikirjoittamisen perusteet

Käsikirjoituksesta voidaan käyttää myös nimiä sinikopio, pohjapiirustus, kirjoitetut kuvat, kuvadraama ja materiaali. Kirjailijan tehtävänä on kirjoittaa sanomaa ihmismielelle, kun taas käsikirjoittaja puolestaan kirjoittaa tekstiä korvalle ja silmälle. Tällöin kirjoitustyössä tulee huomioida liikkuva kuva, valotilat, akustiikka ja toiminta. Luovan työn lähtökohtana on Idströmin mukaan havainto todellisuudesta. Eri ihmisten havainnot samasta asiasta ovat usein erilaisia ja havainnoista voi syntyä idea, esimerkiksi käsikirjoituksen pohjaksi. (Idström T; toim. Hirvonen E 2003, 29-54.)

Genre tarkoittaa lajityyppiä eli esimerkiksi elokuvan lajia (onko kyseessä romanttinen komedia vai asiaohjelma). 1940-1950- luvulla Suomessa tehtiin eniten sotilasfarsseja, sekaannuskomedioita, sekä romanttisia seikkailuja. Idströmin mukaan lännenelokuvaa voidaan pitää kaikkien genrejen äitinä. (Idström T; toim. Hirvonen E 2003, 29-54.)

Idström esittelee tekstissään tietoa elokuvan rakenteesta. Hänen mukaansa käsikirjoitusprosessi kirjoittajalla voi olla pitkä ja hankala. Rakenne tarkoittaa tapaa

hahmottaa kerrottava juoni, sisältö ja tarina. Rakenne puolestaan jaetaan Idströmin tekstin mukaan jaksoihin ja kohtauksiin. Idström viittaa tekstissään Syd Fieldiin, joka on kehittänyt perinteisen elokuvan mallin. Fieldin mallin mukaisesti elokuva voi jakautua kolmeen osaan: alkuun (jossa esitellään tilanne ja henkilöt), keskikohtaan, jossa juoni monimutkaistuu ja jännite syntyy), sekä loppuun (jossa tilanne ratkeaa). (Idström T; toim Hirvonen E 2003, 29-54.)

Tauko on niin sanottu ”tylsä kohta” elokuvassa, jonka jälkeen juoni taas menee eteenpäin. Käänte on Idströmin mukaan tapahtuma, joka puuttuu toimintaan ja muuttaa sen suunnan. Tämän lisäksi hyvässä tarinassa on jokin houkutin, joka saa jatkamaan tarinan seuraamista. Tarinan rytmin on vaihdeltava, eli jännittäviä ja rauhallisia jaksoja on oltava rinnakkain ja loppuratkaisun jälkeenkin pitäisi jäädä mieleen jotakin pohdittavaa. Käsikirjoittamisprosessi on improvisointia, paljoista ideoista on hyvä ruveta karsimaan ja selkeyttämään käsikirjoituksen lopullista ideaa. Käsikirjoittamisessa sanat on ensimmäinen vaihe. Tämän jälkeen tulee toinen vaihe, jossa sanat käännetään kuviksi. Idströmin ajatusten mukaan, elokuvaksi ajattelemisen tarkoittaa sisältöjen ilmaisemista kuvilla, äänillä, leikkauksilla, toiminnalla ja tilanteilla. Idström painottaa, ettei tarinan tarkoituksena ole saada elokuvan katsojaa kokemaan elokuvan tekijän tunnemaailmaa, vaan saada hänet kokemaan omia tunteitaan ja ajatuksiaan. (Idström T; toim Hirvonen E 2003, 29-54.)

6.5.2 Dokumenttielokuva

Käsittelen dokumenttielokuvan piirteitä Kanerva Cederströmin kirjoittaman artikkelin pohjalta. Dokumenttielokuva oli siinä mielessä mielestäni olennainen asia Loppukirihankkeen vuoksi, että myös heidän ajatuksensa tuottaa elokuva yhteisön syntymisestä ja talon rakentumisen vaiheista, yksinkertaisesti muistuttaa paljon dokumenttielokuvien piirteitä. Tämän vuoksi tässäkin nyt kirjoitan auki, mistä dokumenttielokuvassa on oikein kysymys.

Dokumentaariset elokuvat voivat esimerkiksi olla ihmisten elämää seuraavia, henkilöhahmoin nojaavia, fiktiivisiä aineksia hyödyntäviä, filmimateriaaleihin tai tekstiin pohjautuvia elokuvia. Usein dokumentaarinen elokuva lähtee liikkeelle olemassa olleesta/olevasta ihmisestä ja hänen elämästään. (Cederström K; toim. Hirvonen E 2003, 95-112.)

Dokumentaarisien elokuvan käsikirjoittamisesta ei ole kirjoitettu kovinkaan paljon tekstiä. Dokumentaarisilla elokuvilla voidaan kuvata esimerkiksi yhteiskunnallisia muutoksia ja murroksia, kuten sota-aikaa. Dokumentaarinen elokuva on sekä saanut vaikutteita journalismista, että myös vaikuttanut journalismiin. Cederströmin mukaan dokumentaarinen elokuva etsii tietoa menneistä ajoista, mutta myös samalla etsii uusia muotojaan. Cederström viittaa artikkelissaan Nicholsoniin, joka on määritellyt dokumentaarisen elokuvan piirteitä olevan muun muassa selittävä, havainnoiva, reflektiivinen ja esittävä elokuva. Tyyliä on erilaisia, eikä ole olemassa yhtä oikeaa tyyliä tuottaa dokumenttielokuvaa. Silti Cederströmin mukaan, dokumenttielokuvan perinteet johtavat totuuden taltioimiseen, mutta nykyään tehdään monipuolisempia dokumenttielokuvia. (Cederström K; toim. Hirvonen E 2003, 95-112.)

Cederström kirjoittaa, että dokumentaarisen elokuvan lähtökohtana on elävän kuvan ainekset ja että siinä kirjoitetaan tekstiä sekä itselle että toisille ihmisille. Dokumentaarisen elokuvan käsikirjoittamisessa luonnokset voivat olla esimerkiksi valokuvia, piirroksia, elokuvia tai videokuvaa. Alussa voi siis olla kasa monipuolista materiaalia, piirroksia, lehtileikkeitä, valokopioita, kuvia, hahmotelmia, oivalluksia, muistiinpanoja ja niin edelleen. Kun siirrytään itselle kirjoitetusta tekstistä muille kirjoitettuun tekstiin, niin, joutuu kääntämään omat havaintonsa muiden ymmärrettäväksi, niin että perusidea säilyy. Leikkaus on käsikirjoittamisen viimeinen vaihe. (Cederström K; toim. Hirvonen E 2003, 95-112.)

6.5.3 Mainoselokuva

Keräsin yhdelle kerralle myös Hirvosen toimittaman kirjan pohjalta informaatiota mainoselokuvan käsikirjoittamisesta, koska toisaalta ajattelin olevan mahdollista, että loppukirjin vapaaehtoisten ryhmän jäsenet innostuvat kirjoittamaan käsikirjoitusta yhteisönsä ja talonsa rakentumisen prosesseista esimerkiksi mainoselokuvan tyyliin. Koin, että minun ryhmänvetäjänä tulee tiedottaa heitä tästäkin asiasta.

Teikarin artikkelin mukaan hyvä mainoselokuva on ennen kaikkea selkeä ja

luonnollinen, ja jotta se saa aikaiseksi sen että tuotetta onnistutaan myymään paljon, on myös mainostettavan tuotteen oltava tarpeellinen. Teikarin mukaan mainoselokuvaa tehtäessä on syytä muistaa yksi olennainen piirre, jos olet käymässä toisen kotona, muista hyvät käytöstavat. Eli toisin sanoen, ihmiset katsovat mainoksia televisiosta omassa kodissa omalla ajallaan, ja tällöin mainosten tulee olla hyvän maun mukaisia. (Teikari P; toim. Hirvonen E; 2003, 113-132.)

Teikarin tekstin mukaan mainoselokuvalla on tarinan kaava. Siinä on alku ja loppu. Mainoselokuvassa luvataan ihmiselle jotakin hienoa. Kuten muissakin elokuvissa, käsikirjoitusvaiheessa suuresta määrästä käsikirjoituksia on hyvä alkaa vähentää määrää, kohti sitä oikeaa käsikirjoitusta. Teikari viittaa artikkelissaan Jänneksen huomioihin mainoselokuvan piirteistä. Olennaisia mainoselokuvaa tehtäessä huomioitavia asioita on: huomion herättäminen, mielenkiinnon jatkuvuus, perusajatus ja sanoman koskettavuus, mainoksen anti (saako mainos taivutettua katsojan puolelleen), mainoksen herkullisuus (laatu), sekä sanoman tunnistettavuus. Tärkeintä mainoksessa on kuitenkin mainoksen tarkoitus ja merkitys, eli syy miksi mainos on tehty. (Teikari P; toim. Hirvonen E; 2003, 113-132.)

Teikari on myös selventänyt yhteiskunnallisen mainoksen käsitettä. Teikarin tekstin perusteella, yhteiskunnallinen mainos on kuin tietoisuus, jolla halutaan vaikuttaa ihmisten vallitseviin mielipiteisiin. Esimerkiksi naisten ja miesten välisen tasa-arvo on ollut yhteiskunnallisten mainosten aiheena. (Teikari P; toim. Hirvonen E; 2003, 113-132.)

6.5.4 Asiaohjelma

Viimeisenä tiivistelmänä on tietoisuus asiaohjelman käsikirjoittamisesta. Koin myös tämän olevan hyödyllistä tietoa loppukirjan käsikirjoittamista ideoivalle työryhmälle. Olennaistahan on se, että minä esittelin heillä erilaisia vaihtoehtoja ja he itse sitten miettivät ja pohtivat, mitkä näistä vaihtoehdoista on heidän esittelyvideonsa kannalta hyödyllisiä ja toimivia.

Kari Tervo viittaa artikkelissaan asiaohjelman käsikirjoittamisesta Pertti Hemanuksen

määritelmään: ”ajankohtaisen tosiasiapohjaisen sanomien tuottaminen, eli niiden suunnittelu, valinta, hankinta ja muotoilu”. Tästä Tervon mukaan asiaohjelman käsikirjoittamisessa on ennen kaikkea kyse. Asiaohjelma perustuu tietoon, kysymyksiin ja asioiden yhdistelyyn. Asiaohjelmaankin tarvitaan päähenkilöt, tarina ja ripaus mielikuvitusta. Asia on kerrottava kiinnostavasti. Esimerkiksi alussa on yksittäisen ihmisen tarina, joka myöhemmin liitetään yhteiskunnalliseen asiayhteyteen. (Tervo K; toim. Hirvonen E 2003 193-212.)

Asiaohjelmia on Tervon mukaan monenlaisia, esimerkiksi dokumentteja, raportteja, uutisjuttuja ja suoria studio-ohjelmia. Asiaohjelman jokaisella vieraalla on oltava kristallin kirkas rooli, eli minkä vuoksi juuri heidät valittiin ohjelmaan mukaan. Henkilöiden välillä oltava joko jännite tai heidän on täydennettävä toisiaan erilaisilla mielipiteillä. Tervon mukaan asiaohjelmassa ratkaisevaa on aloitus, aloituksen on oltava tarpeeksi mielenkiintoinen. Asiaohjelman on myös oltava looginen ja selkeä ja siinä on oltava tarina. Asiaohjelman kirjoittajan on myös pystyttävä kyseenalaistamaan niin sanotut totuudet, kun hän tuottaa asiaohjelman tietoa, on vältettävä kuluneita stereotyyppioita eli ajatusmalleja tietyistä asioista. (Tervo K; toim. Hirvonen E 2003 193-212.)

7 Toimintatuokioiden suunnitteleminen ja toteutus

Toiminnallisten menetelmieni valintaan liittyi suurilta osin se kokemustieto, jota olen sosionomi-koulutuksen aikana Laureasta saanut. Suuressa osassa luovien menetelmien lisäksi (draama, musiikki) koulutuksessa on korostunut erityisesti yhteinen keskustelu, toisen osapuolen huomiointi keskustelussa, eri ihmisten mielipiteiden kuunteleminen, ryhmästä nousevien mielialojen kuuntelu, esimerkiksi kuvakorttien muodossa.

Suunnittelin toimintakerrat siis niin, että jokaisen kerran alussa kävimme läpi ”Mitä kuuluu”- kierroksen tyyliin päällimmäiset tunteet ja mielialat, millä mielellä itse kukin oli ryhmään tullut. Tämän jälkeen otin esiin muutaman luovan menetelmän harjoituksen, ajatuksena herätellä käsikirjoittamisaiheesta keskusteluun ja ideointiin. Ajattelin noiden luovien harjoitusten herättelevän ryhmän jäseniä yhteisen toiminnan tekemisen pariin, eli aktivoitumaan käsiteltävänä olevaan asiaan.

Toimintatuokioiden alkupuolella, olin myös valmistautunut toimintatuokioihin tarkan toimintasuunnitelman lisäksi pitämällä tietoiskuja käsikirjoittamisen perusteista. Keskustelimme siis läpi tietoiskujen, mutta myös tietoiskujen jälkeen oli kerroilla aikaa yhteiselle keskustelulle, kokosin aina yhteen keskustelun sisältöjä ja kerran lopussa teimme usein jonkinlaisen loppupurun ja kerroin myös seuraavan toimintatuokion aihepiirin ja kyselin palautetta menneeltä kerralta.

Pidin toimintakertojen alkupuoliskoilla tietoiskuja (lähinnä sen materiaalin pohjalta, jota olen tähän työhön ja aikaisemmin kirjoittanut ylös viitaten Hirvosen teokseen) käsikirjoittamisen perusteista keskustelun tyyliä ja sanoin ryhmän jäsenille, että he voivat kommentoida tai esittää ajatuksiaan tietoiskun missä vaiheessa tahansa. Tietoiskut myös herättivät ryhmän jäsenissä keskustelua toivomallani tavalla. Hyvä ammattilainenhan toimii myös ryhmänsä tiedottajana, kuitenkin kuunnellen ryhmän ääntä ja mielipiteitä. Näin yritin itsekkin parhaani mukaan ryhmässä toimia.

Toimintatuokioihin kuului alkuperäisen toimintasuunnitelmani mukaan mukavaa yhdessäoloa, keskustelua, draamaharjoituksia, kuvataidetta, musiikkia ja rentoutusta. Lisäksi halusin pitää mielen avoimena loppukiri-ryhmästä nouseville toiveille. Näiden erilaisten luovien tuokioiden tarkoituksena oli innostaa ryhmän jäseniä käsiteltävien asioiden pariin ja toimintaan. Ryhmien tavoitteena oli mukava yhdessäolo, jonka tuotoksena edistettäisiin käsikirjoituksen ideointia ryhmässä. Ensimmäisillä tuokioilla suunnittelin pitäväni tietoiskuja käsikirjoittamisesta, minkä toivoin auttavan ryhmän jäseniä pääsemään paremmin sisälle käsiteltävään aiheeseen ja käsikirjoittamisen maailmaan. Alkuperäisen suunnitelmani mukaan arviointiaineistoni tulisi koostumaan kyselyistä ja opinnäytetyöpäiväkirjaan pohjautuvasta havainnoinnista.

Vuorovaikutuksellisuus korostui harjoituksissa jo alusta alkaen, mutta vasta kuudennen toimintakerran jälkeen, jolloin yhdessä ryhmän jäsenten kesken asetimme opinnäytetyön tavoitteet uudelleen, osasin sanallistaa tarkemmin vuorovaikutuksen olevan olennainen osa, mikä on ollut läsnä tavassani toimia ryhmänohjaajana ensimmäisestä toimintakerrasta alkaen.

Kun keräsin alussa alkukyselyn muodossa palautetta ja toiveita ryhmäkertojen suhteen, kyselyn tulokset olivat aika yksiselitteisiä. Ryhmäläiset luottivat

opinnäytetyöntekijään (eli minuun) siinä, että osaan valita hyvät toimintamallit ja innostaa ryhmää yhteiseen toimintaan. He eivät siis juurikaan antaneet kyselyssä toiveita minulle siitä, millä tavalla minun tulisi kerrat järjestää, vain sain vapaat kädet toiminnan järjestämiseen. Tämän vuoksi aion käyttää tuokioilla niitä menetelmiä, joita osaan, eli draamaa ja musiikkia. Musiikkia on kuitenkin hankalampaa soveltaa käytännössä ilman laajaa soitinvarastoa, joten jätin musisoinnin yhdelle tuokiolle ja käytin useimmiten metodina draaman keinoja.

Kyselin parhaani mukaan jokaisen harjoitteen/ toimintakerran jälkeen mitä mieltä toimintaryhmän jäsenet olivat harjoituksista olleet. Mielestäni palaute oli hyvää. Loppupalautteen kysytyäni tuli selville, että monet toimintatapani olivat olleet ryhmän jäsenten mielestä hyviä ja innostavia. Tosin, kyllä palautetta tuli myös siitä, että esimerkiksi kaikki draamametodit, eivät olleet kaikille ryhmän osapuolille aivan yhtä innostavia. Syynä tähän saattoi toimintaryhmän jäsenten palautteiden pohjalta olla se, että draama metodina oli joillekin ryhmän jäsenille ehkä uusi aluevaltaus. Joidenkin mielestä draamaa olisi voinut sitoa paremmin käsikirjoittamisen idean ympärille tai draamalle olisi voinut keksiä tähän ryhmään paremmin sopivamman vaihtoehdon. Ohjaajana toimin siis kyllä innostavasti ja sain ryhmän jäsenet toimimaan, keskustelemaan ja myös kokeilemaan uusia harjoituksia. Päädyin kuitenkin vielä kysymään ryhmän jäseniltä parannusehdotuksia, mitä olisin ohjaajana voinut tehdä toisin, jotta luovat ja toiminnalliset menetelmät olisi koettu parempina ja toimivimpana?

7.1 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnallisten menetelmien yksi olennainen piirre on ilman muuta luovuus. Tutkijoiden mukaan luovuus tarvitsee luovuudelle sallivan ilmapiirin ja usein riittävästi aikaa syntyäkseen. Luovat harjoitukset lisäävät ryhmän kiinteyttä ja tuovat ilmaan myös leikillistä mieltä. Luovuutta voi olla vaikea syntyä ilman spontaaniutta. (Kataja & Laakkonen & Liukkonen 2011, 40.) Luovuuden käsitteen rinnalle voisi määritellä myös käsitteen ”henkinen esteettömyys”. Henkinen esteettömyys tarkoittaa tilaa, joka rohkaisee ikäihmisiä ottamaan käyttöön heissä vallitsevat voimavarat ja taidot. Henkinen esteettömyys tarkoittaa tilannetta, jossa ikäihmisten tuottama luovuus nähdään rikkaana ja arvokkaana asiana. (Hohenthal-Antin,

Kaakkois-Suomen sosiaalian julkaisuja, 2007, 39-41.)

Tutkijat Kataja & Laakkonen & Liukkonen ovat avanneet teoksessaan ”Ryhmä liikkeelle”, toiminnallisten menetelmien ideaa. He kirjoittavat, että toiminnallisissa menetelmissä on kyse kaikista harjoituksista, jotka liittyvät toimintaan ja yhteiseen tekemiseen, ja joiden tavoitteena on aktivoida ryhmää ja lisätä sen oppimista. Toiminnalliset menetelmät ovat itse toiminnan lisäksi myös ajatuksellista työtä, kun ihminen herää ajattelemaan asioita toiminnan seurauksena. Tutkijoiden mukaan toiminta on usein prosessi, jonka kautta ryhmän jäsenille voi avautua uusia näkökulmia asioista. Mielikuvitus ja todellisuus voivat ryhmäharjoitusten aikana sopivissa määrin sekoittua. Myös arkipäivän pelkoja voidaan käsitellä rakentavasti toiminnallisten menetelmien kautta. (Kataja & Laakkonen & Liukkonen 2011, 30.)

Tarinoinnissa tai paremmin sanottuna, narratiivisuudessa eli kerronnallisuudessa, työskennellään tarinoiden kautta. Parhaimmillaan tarinat lisäävät ihmisissä toiveikkuutta ja vahvistavat voimavaroja. Mielikuvaoppimisessa on tutkijoiden mukaan olennaista oppiminen mielikuvituksen kautta. Tietoisuuteen tulevat eri aistien välittämät havainnot muuttuvat mielen kautta erilaisiksi mielikuviksi. Draamaa on puolestaan aiemmin käytetty enemmän ainoastaan teatteripiireissä, myöhemmin se on kuitenkin siirtynyt myös ryhmien kehittämisvälineeksi. Draamassa yhdistyy toiminnallisuus, ilmaisullisuus, spontaanisuus ja vuorovaikutuksellisuus. (Kataja & Laakkonen & Liukkonen 2011, 30-32.) Tämän vuoksi koinkin draaman olevan hyvä apuväline myös Loppukiri-yhteisöstä valikoituneen viiden vapaaehtoisen ryhmän jäsenen kanssa toimiessani. Koin, että draaman kautta on mahdollista innostaa yhteisen tekemisen pariin, aktivoida ryhmäläisiä ja luoda hyviä vuorovaikutuksellisia hetkiä ryhmään.

Erilaisia toiminnan purkamismenetelmiä on muun muassa suullinen purku, tehtäväkohtainen arviointipurku, mielikuvapurku ja janapurku. Ainakin näitä purkutapoja itse käytin Loppukiri-ryhmän kanssa toimiessani. Tutkijoiden mukaan suullinen purku on se tavallisin harjoitusten purkamismenetelmän muoto. Kysytään siis osallistujien tunnelmia ja ajatuksia yhteisestä toiminnasta. Tätä käytin useimmiten. (Kataja & Laakkonen & Liukkonen 2011, 42-43.)

Tehtäväkohtaisessa purussa ryhmän jäsenet voivat numeerisesti arvioida ryhmätehtävän onnistuneisuutta tai ohjaajan kykyä tukea ryhmää. En ehkä käyttänyt

tätä purkamismenetelmää näin suoraan. Kyselin kyllä harjoitusten kiinnostavuutta aina harjoitusten jälkeen, olisi ehkä ollut hyvä pyytää ihan numeerista palautettakin. Mielikuvaharjoituksia voidaan käyttää esimerkiksi urheilusuoritusten jälkeen, jossa ohjaajan tavoitteena on rentouttaa ryhmänsä jäsenet. Mielikuvaharjoituksessa ryhmän jäsenet voivat esimerkiksi käydä läpi kokeilemaansa harjoitusta. Itse käytin tätä menetelmää ainakin viimeisellä toimintakerralla, jossa pyysin ryhmän jäseniä pohtimaan läpi kuluneita toimintatuokioita ja viikkoja. (Kataja & Laakkonen & Liukkonen 2011, 42-43.)

Janapurussa on aina asian kaksi ääripäätä ja ryhmän jäsenet voivat asettua janan kohdalle siihen kohtaan mitä mieltä he ovat kyseisestä arvioitavasta asiasta olleet. Käytin tätä janapurkuideaa lähestyessämme toimintatuokioiden loppua, ja kyselin ryhmän jäseniltä muun muassa ryhmäkertojen antoisuudesta mielipiteitä. (Kataja & Laakkonen & Liukkonen 2011, 42-43.)

7.2 Alkukyselyn yhteenvedon tuloksia

Alkukyselyssä kysyin ryhmän jäseniltä mitä toiveita heillä olisi toimintakerroilla käytettävien menetelmien suhteen. Lyhyesti sanottuna, ryhmästä nousi esille ajatus siitä, että ohjaajalla olisi vapaat kädet toiminnan toteuttamisessa. Toiveita siis toiminnalle oli se, että sellainen toiminta jota ohjaaja itse osaa ohjata. Toivelistalle nousivat ryhmäleikit, kuvaharjoitukset, liike, musiikki ja myös tanssi. Näistä vastauksista päätellen sain sen käsityksen, että ryhmäläiset halusivat kokeilla toimintakerroilla niitä asioita, joita minä ohjaajana osaan vetää. Tälle käsitykselle aika pitkälti suunnittelin toimintakertoja. Kävimme myös alkukyselyn tulosten jälkeen keskustelun ryhmän jäsenten kanssa, jossa kyselin lisää heiltä saamistani toiveista. Kerroin, että kuvaharjoituksia, liikettä, ryhmäleikkejä, musiikkia ja draamaa meillä tulee kerroilla olemaan. Kerroin myös, että tanssi itsessään ei kuulu minun osaamisalueeni piiriin, mutta jos joku ryhmäläisistä olisi ollut halukas vetämään muille tanssia, niin se olisi ollut erittäin mahdollista. Kuitenkin, ryhmä ei kokenut tanssia sitten kuitenkaan niin tärkeänä, eikä kukaan innostunut vetämään tanssia muille, joten jätimme yhteisymmärryksessä tanssin pois laskuista.

Alkukyselyssä oli myös toinen kysymys. Kysyin alkukyselyssä sitä, että millaisia

toiveita toimintaryhmämme jäsenillä on Loppukiri-yhteisöstä kirjoitettavan esittelyvideon suhteen. Tällä kysymyksellä halusin kartoittaa toiminnan alussa sitä, että millaisia ideoita toimintaryhmämme jäsenillä on siitä, mitä Loppukiri-yhteisön esittelyvideolle tulee olemaan.

Kyselyn vastauksista nousi esille muun muassa seuraavia teemoja. Aktiivisuus, iloisuus ja huumori. Yksittäisen asukkaan näkökulma Loppukirissä asumiseen nousi myös esille yhdestä vastauksesta. Vastausten pohjalta voisi myös päätellä, että esittelyvideon näkökulma tulisi olla tulevaisuudessa ja sen tulisi jollakin tavalla taustoittaa katsojalle (jotka voivat olla myös ulkomaalaisia) suomalaista yhteiskuntaa. Tämän lisäksi alkukyselyn vastausten perusteella videon tulisi keskittyä Loppukirissä tapahtuvaan harrastustoimintaan ja sen kuvaamiseen, muuhunkin kun talon sisällä tapahtuvaan asukkaiden järjestämään toimintaan, sekä asukkaiden yhteiseen huolenpitoon talosta.

7.3 Toimintatuokioiden kulku

Toimintatuokioiden kuvauksessa olen käyttänyt apuna toimintatuokioiden aikana kirjoittamaani opinnäytetyöpäiväkirjaa. Pyrin tässä tiivistämään opinnäytetyöpäiväkirjan pohjalta olennaiset seikat. Käsittelen muun muassa sitä, miten toimintatuokiot etenivät, olivatko ne vuorovaikutuksellisia tilanteita, etenivätkö tuokiot suunnittelemani tavalla, vai muuttuivatko suunnitelmani matkan varrella. Pohdin myös sitä, kuinka hyvin toimintaryhmän jäsenet innostuivat pohtimaan Loppukiri-yhteisön toimintaa ja arvopohjaa ja miten käsikirjoituksen ideointi kerroilla sujui.

Ensimmäinen toimintatuokio 28.1.2014 tiistai

11. Orientoituminen tulevaan
12. Kuvakortit ja fiiliskierros
13. Yhteiset sovittavat asiat
14. Rytmisoittimilla musisointi
15. Tietoisku keskustellen
16. Kerran lopetus ja alkukyselyn jako ryhmäläisille

Ensimmäisen toimintakerran tavoitteena oli orientoitua tuleviin kertoihin ja selvittää

ryhmäläisten toiveita käytettävien metodien ja esittelyvideon sisällön suhteen. Ajatuksenani oli, että ensimmäisellä toimintakerralla me orientoituisimme tuleviin viikkoihin, kertoisin läpi vähän tulevien kertojen aihepiirejä, sitä mikä on minun opinnäytetyöni tavoite ja miten se on suhteessa siihen, että Loppukirissä innostuttaisiin kirjoittamaan käsikirjoitusta. Aluksi kävin läpi sen, että kaikki tietävät kuka minä olen ja että minä tiedän keitä ryhmään kuuluu. Kävin lyhyesti läpi toiminnallisen opinnäytetyön idean.

Seuraavana oli kuvakorttien vuoro. Kaikki olivat aika innoissaan näistä kuvista. Kuvat innostivat ryhmäläisiä miettimään mitä ne esittivät. Tämän vuoksi pyysin vielä kuvakierroksen jälkeen jokaista hiukan kertomaan omia tuntemuksiaan siitä, että mitä nämä kerrat tulevat pitämään sisällään. Mukaan mahtui ainakin tämänkaltaisia kommentteja, kuin: ”vähän tuntuu raskaalta, pelottaakin että tästä tulee paineita”. Ainakin yksi pelkäsi sitä, että jos tästä käsikirjoittamisesta tulee liian raskas ja työläs prosessi. Muut olivat ehkä vähemmän epävarmoja, tai sitten he kätivät jännityksen paremmin. Havaittavissa oli minun mielestäni innostusta yhteiseen suunnitteluun ja tekemiseen.

Kuva - ja fiiliskierroksen jälkeen, käsitelimme yhteisesti sovittavia asioita ja aikatauluasioita. Tämän jälkeen pyysin ryhmäläisiä allekirjoittamaan yksilön lupapaperin.

Seuraavaksi toimintakerralla oli musisointia. Musisoinnin tarkoituksena oli innostaa yhteisen ideoinnin ja pohdinnan pariin esittelyvideoon liittyen, sekä antaa ryhmän jäsenille mahdollisuuden vuorovaikutukselliseen musisointiin toistensa kanssa. Olin käynyt edellisenä päivänä koululta lainaamassa rytmisoittimia (guiton, kulkuset, rytmimunat ja rytmimunat kaltaisen soittimen, triangelin ja marakassin). Annoin ohjeistukseksi sen, että vaikka tämä harjoitus saattaisikin tuntua vähän hupsulta, niin toivon kuitenkin että kaikki ottavat harjoitukseen osaa. Ajatuksena näissä Laurean luovissa ei ole koskaan se, että miten hyvin tai huonosti osaa soittaa, maalata tai draamailla. Ajatuksena on enemmänkin oman itsen hoitumisen prosessi, se että prosessin aikana voi ehkä herätä joitakin uusia ajatuksia tai tapahtua rauhoittumista. He nimittäin kysyivät sitä, että mikäs tässä sitten on niin kuin ideana. Joten, minä vastasin heille.

Annoin harjoitukselle nimen ”Loppukirissä” ja annoin ryhmän jäsenten valita

soittimen ja soittaa sillä tavoin kuin itsestä hyvälle tuntuu. Kaikki alkoivat soittamaan ja havaittavissa oli vähän mm. toisen soittajan kanssa musiikin kautta vastavuoroista vaikutusta, eli soittimilla vähän kuin vuoroteltiin toisten kanssa. Mielestäni tämä oli juuri sitä vuorovaikutuksellista musisointia, jota olin tältä harjoitukselta etukäteen odottanutkin.

Harjoituksen jälkeen kysyin jäseniltä, että mitä ajatuksia tämä harjoitus oli herättänyt. Yksi totesi, ”Että eihän tämä nyt mitään musiikkia ole”. Minä vastasin siihen, että ”Niin, no siitä voi olla tietysti montaa mieltä”. Yksi jäsenistä alkoi kuitenkin tehdä soittimella kaikenlaisia ääniä ja kuvailla erilaisia liikkumistapoja soitolla ”eli, nopeasti tai hitaasti..” Hän siis tuntui innostuvan tästä harjoituksesta muita ryhmän jäseniä enemmän. Kysyin myös lopuksi jäsenten yleiskuvaa harjoituksesta, ja he sanoivat, että kyllä se oli ollut hyvä harjoitus. Oli siis hyvä, että otin tämän harjoituksen mukaan kerralle.

Tämä harjoitus oli vitystä keskustelunomaiseen tietoisuuteen. Luin ”Käsikirjoittaminen” kirjan pohjalta kirjoittamani muistiinpanot niin, että jäsenet saivat kommentoida ja keskustella aina välillä eri asioista, mitä mieleen tuli. Ensimmäisen kerran muistiinpanot olivat aiheista sähköisten viestinten tulo, sähköisten tarinoiden syntyminen, sekä perustietoa siitä, mistä käsikirjoittamisessa on kysymys.

Mielestäni tietoisuuteen keskustellen onnistui aika hyvin, mielestäni tässäkin vaiheessa vuorovaikutusta ryhmässä tapahtui, koska kaikki ryhmän jäsenet osallistuivat tähän keskusteluun ja ideointiin, he vaihtoivat mielipiteitä erilaisista ideoista, joita muistiinpanoista heille tarjoilin. Kun muistiinpanot/keskustelu oli ohi, niin sitten vielä keskustelimme vähän aikaa toiveista ja ajatuksista joita ihmisillä oli käsikirjoittamisprosessin aloittamisen suhteen.

Kotiin ryhmän jäsenet myös veivät kyselylomakkeen, koska toivoivat, että voisivat vastata tuohon kyselyyn (toive käytettävien metodien, sekä toiveet esittelyvideon pohjaksi) omissa kodeissaan, rauhassa. Mukauduin tähän toiveeseen, ajattelin, että miksipä ei? Joten pyysin, että he toisivat palautekyselyn ensi toimintakerralle mukaan.

Lopussa minulle jäi sellainen mielikuva, että kaikki olivat innostuneita asiasta,

toimintaryhmän jäsenet olivat saaneet jo vähän ideoita siitä millainen esittelyvideosta voisi tulla ja miten sitä voisi mahdollisesti alkaa kokoamaan. Lopuksi kerroin tulevan kerran teemasta ryhmälle ja mielestäni kerralta jäi valoisa ja iloinen, sekä odottava tunnelma.

Toinen toimintatuokio 30.1.2014 torstai

1. Alkukyselyn läpikäynti ryhmäläisten kesken
2. Kuvakortit ja fiiliskierros
3. Teemoja esittelyvideon pohjaksi
4. Musiikkimaalausta vesiväreillä
5. Tietoiskua dokumenttielokuvasta keskustelun muodossa
6. Pohdintaa esittelyvideon tulevista teemoista

Kerran tavoitteena oli edelleen orientoitua tuleviin viikkoihin, keskustelun muodossa käydä läpi dokumenttielokuvan piirteitä ja musiikkimaalauksen kautta innostua pohtimaan yhteisiä Loppukirin arvoja esittelyvideota ajatellen. Aiheena oli hetken ja sattuman käsikirjoitusta. Aloitimme kerran ottamalla uuden jäsenen mukaan ryhmään. Kysyin hänen nimensä ja kerroin lyhyesti alussa että mikä tämä projekti on, mitä me tulemme tässä kertojen aikana tekemään ja millä tavoilla. Tämän jälkeen kävimme läpi viime kerralla jakamani kyselyn herättämiä ajatuksia, sitä millaisia toiveita itse kullakin on esittelyvideon suhteen ja mitä ryhmäläiset haluaisivat esittelyvideoon kuvattavan. Eräs ryhmän jäsenistä myös antoi minulle erään asukkaan lähettämän sähköpostin, jossa oli toiveita videon toteuttamiseen liittyen. Kävimme läpi jokaisen toiveita ja ajatuksia ja välillä vähän kokosin yhteen sitä mitä ryhmän jäsenet olivat sanoneet kokonaisuutena.

Tämän keskustelun jälkeen oli kuvakorttien valinnan vuoro. Annoin aiheeksi sen, että mitä tuo äskeinen keskustelu oli herättänyt tai jättänyt ajatuksia mieleen. Pohdittavaksi annoin myös sen, että miltä nyt tuntuu projektia tästä jatkaa eteenpäin. Kaikki valitsivat erilaisia kuvia ja kertoivat syitä valinnoilleen. Näin yleisesti voin sanoa, että seuraavia teemoja/toiveita nousi videon pohjaksi: yhteisöllisyys, ihmisarvo, arvokas vanhuus, erilaiset kokoukset, yhteinen ja monipuolinen toiminta (vapaa-aika) sekä sitoutuminen yhteisiin arvoihin.

Tämän jälkeen oli musiikkimaalauksen vuoro. Musiikkimaalauksen tarkoituksena oli antaa jokaiselle ryhmäläiselle mahdollisuus rauhassa musiikin soidessa ajatusten virrata ja sitä kautta pohtia Loppukiri-yhteisön arvoja, ja tärkeitä asioita. Olin

lainannut kirjastosta klassista pianomusiikkia, josta annoin ryhmäläisten valita musiikin. Ryhmäläiset toivoivat erityisesti taustamusiikiksi Travelia, joten laitoin Travelin cd:n pyörimään. Kysyin myös ryhmäläisiltä itseltään, että haluaisivatko he maalata yksin vai tehdä pari/ryhmä-maalauksen. He toivoivat voivansa maalata yksin, joten ajattelin, että ”tehdäänpä sitten niin”.

Annoin aiheeksi ”Mikä on minulle Loppukirissä tärkeää”, pyysin että he voisivat ihan rauhassa keskittyä tekemiseen, ei puhumista, antaa ajatusten vain virrata ja katsoa mitä vesiväreillä paperille syntyy. Ajaksi annoin 10 minuuttia-15 minuuttia, koska meillä oli kulunut jo ryhmäkerran alun keskusteluihin aika paljon aikaa. Tämän harjoituksen oli tarkoitus herätellä ja innostaa yhteisen asian eli Loppukiri-yhteisön olennaisten puolten pohtimiseen taiteen kautta.

Ryhmäläiset tekivät tällaisia tuotoksia:

Yksi maalasi kesäisen kuvan, jossa oli kolme iloista ihmistä ulkona, heillä oli eväskori, pullo ja koira/kissa. Kaikilla kuvan henkilöillä korostui iloinen hymy kasvoilla. Kun pyysin kuvan tekijää selittämään mitä hän halusi ilmaista tällaisella kuvalla Loppukiristä, hän nosti esille yhteisöllisyyden merkityksen ja yhteisen mukavan tekemisen mahdollisuuden.

Toisessa kuvassa oli kaunis luontokuva, jossa oli selvästikin ranta, selkeä sininen taivas, sekä kaisloja/meriheiniä. Ne taipuvat tuulessa. Kun kysyin kuvan maalaajalta, mitä hän halusi kuvalla tuoda esille, hän mainitsi luonnon kauneuden. Loppukiri-talo sijaitsee aivan äärettömän kauniilla paikalla Arabianrannassa, meren vieressä. Ja lähellä on kuulemma kauniit maastot, luonnonsuojelualue, ja monipuolinen linnusto. Eli hänen mielestään tämä luonnon merkitys, sijainti meren läheisyydessä ja eläimet ovat tärkeitä valttikortteja, kun mietitään millä tavalla Loppukiriä voisi esimerkiksi mainostaa eteenpäin.

Kolmannessa maalauksessa oli ihmisiä ilmeisestikin ulkona, koska kuvaan oli piirretty kukkasia. Taustalla katseli iloinen ja lämmin aurinko ja pääihmisryhmän takana oli toinen ihmisryhmä. Kun pyysin kuvan laatijaa kertomaan, että mitä hän halusi Loppukiristä tällä kuvalla ilmaista, hän toi esille hyvät ja läheiset ystävät, joiden kanssa tulee vietettyä aikaa. Onnellisella auringolla hän sanoi haluavansa kuvata sitä iloa/virtaa, joka Loppukirissä vallitsee. Toisella ihmisrykelmällä hän sanoi, että olisi hyvä kun kaikki ihmiset voisivat olla yhteisöllisempiä.

Yksi ryhmäläinen sanoi, että hän vain halusi maalata musiikin mukana, ja maalasikin oikein kauniin teoksen, jossa on käytetty erilaisia värisävyjä apuna. Ja, on oikein hyvä, että voi antaa aikaa rauhoittumiselle ja kuunnella musiikkia maalatessaan.

Viimeinen maalaus oli kuva, jossa oli hedelmäpuu, lieskoja, virtaavaa vettä/pisaroita, sekä etana, joka liikkuessaan aina kantoi mukanaan kotia. Kuvan tekijä sanoi, että tästä kuvasta jokainen voi sitten itse miettiä minkä merkityksen millekin symbolille antaa. Mutta, virtaavasta vedestä hän halusi kuulemma kuvata sitä yhteistä voimaa, joka Loppukirissä ja sen jäsenissä on.

Musiikkimaalaus siis herätti ryhmän jäsenet todella pohtimaan yhteisönsä eri puolia ja sitä mikä Loppukirissä lopulta eniten merkitsee. Musiikkimaalauksen jälkeen oli tietoiskun vuoro. Kerroin muistiinpanojeni pohjalta aiheena ”Sattuman ja hetken käsikirjoitusta”, sekä luin lähdekirjasta pienen pätkän siitä, miten erästä dokumenttielokuvaa oli lähdetty kehittämään. Tämän tietoiskun tarkoituksena oli kertoa ryhmän jäsenille vähän taustoja käsikirjoittamisesta ja antaa heille sitä kautta eväitä alkaa pohtia, minkä tyyppinen esittelyvideosta oikein pitäisi tulla.

Kerran jälkeen pidimme vielä pienen yhteisen mietintähetken siitä, että mitä seuraavalla kerralla on ja mitä siihen mennessä pitäisi olla tehtynä. Minä lupasin yhdistellä tällä kerralla esiin nousseet teemat, sekä ryhmän jäsenet lupasivat miettiä mitä arvoja ja minkä toiminnan kautta esittelyvideota voisi mahdollisesti alkaa tekemään. Ryhmäläiset miettivät, että millaisen yhteistoiminnan kautta videolla voisi tuoda esille sellaisia tärkeitä Loppukirien arvoja, kuin esimerkiksi ”arvokas ikääntyminen” tai ”ihmisarvo”.

Kolmas toimintatuokio 4.2.2014 tiistai

1. Kuvakortit ja fiiliskierros
2. Joo-leikki
3. Yhteenveto alkukyselystä ja keskustelua
4. Draamaillen Loppukirien aiheista kaksi tilanepatsasta
5. Tietoisku keskustelun muodossa mainoselokuvan aiheista
6. Lopetus

Kerran tavoitteena oli vuorovaikutuksellisuus. Vuorovaikutuksellisuuden oli tarkoitus korostua erityisesti valittujen draamaharjoitusten ("Joo-leikki" ja tilanepatsaat) muodossa. Samalla tietoisuuden kautta oli tarkoituksena herättää ryhmäläisissä uusia ideoita siitä, minkä tyyppinen esittelyvideosta tulisi. Aloitimme kerran jälleen kuvien katsomisella. Itselläni oli ehkä vähän väsynyt olo, ja vaistosin että myös ryhmässä oli hieman väsynyt tunnelma. Kuvista kuitenkin innostuttiin ja kaikki selittivät miksi olivat tietyn kuvan valinneet. Ohjeistukseksi annoin, että kuvista voi valita kuvan oman tunnelmien mukaan. Halusin olla antamatta tähän liian tarkkoja ohjeita, koska ajattelin että silloin luovuudelle jäisi enemmän tilaa.

Seuraavana harjoituksena oli "Joo-leikki". Kerroin esimerkin kautta mikä on tämän leikin idea. Ajatuksena tässä draamassa on kasvattaa ideaa/ehdotusta. Opin itse tämän idean kasvattamisesta musiikkiteatterileirillä ollessani ja Laurean draamaopintojen kautta. Toinen esimerkiksi sanoo idean parilleen/ryhmälleen: "Mennäänkö kalaan?" Toinen vastaa tähän, että "Joo ja kalastetaan oikein isoja kaloja." Toinen sanoo, että: "Joo ja sitten kalastetaan koko päivä". Ideana oli se että innostutaan siitä toisen ehdotuksesta ja lisätään siihen aina jotakin uutta. Pikkuhiljaa tämä kasvaa koko ajan ja ideointi voi mennä ihan älyttömyyksiinkin asti... Mielestäni tämä harjoitus oli hyvä, koska siinä pitää oppia ajattelemaan asioita myös toisen ihmisen näkökulmasta, ymmärtäen miksi hänenkin mielipiteensä kannattaa kuunnella. Tämä oli mielestäni hyvä harjoitus, joka tukisi ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta ja loisi hyvää pohjaa yhteiselle käsikirjoittamisprojektille.

Toteutimme tämän leikin niin, että (5 osallistujaa), ryhmä jakautui yhteen pariin ja yhteen kolmen hengen ryhmään. Ensin pari esitti leikin. Aiheena oli uuden ruokalajin keksiminen Loppukirin ruokalistalle. Tästä syntyi hyvä kasvatus, eli ideaa kasvatettiin niin että lopulta oltiin siirtymässä kokonaan vegaanilinjalle ruokavalion suhteen. Toinen ryhmä teki Joo-leikin, jossa oltiin lähdössä porukalla joelle/virrälle. Muutkin ryhmän jäsenet innostuivat tästä ja pikkuhiljaa olikin jo kehitelty mukaan hieno, suuri vene ja oltiin järjestämässä karnevaaleja.

Kummatkin "joo-leikit" toimivat loistavasti ja niiden kautta pystyin myös selittämään, että mikä idea piilee tämän leikin taustalla. Ideanahan on se, että oppii ajattelemaan toisen näkökulmasta, että ei heti tyrmää toisen ideoita, vaan on valmis innostumaan hänen ajatuksistaan. Kerroin myös miten tätä leikkiä olisi voinut leikkiä

eri tavoilla: ”Joo, mutta... ” tai ”Ei, koska..” Tämä on hyvä harjoitus ihmisten silmien avaamiseen siihen, että sillä on suuri vaikutus millä tavalla reagoi toisen kommentteihin/asioihin. Halusin ottaa tämän harjoituksen siksi, että myös tässä elokuvantekoprosessissa, täytyy olla avoin toisten näkökulmille ja mielipiteille.

”Joo-leikin” jälkeen luin läpi kirjoittamani yhteenvedon niistä ideoista/toiveista, joita ryhmästä oli noussut tähän mennessä elokuvan aiheiden suhteen esille. Luin siis yhteenvedon alkukyselystä ja sitten keskustelimme vähän sen herättämistä ajatuksista. Tämän jälkeen oli kaksi draamaharjoitusta, samalla ohjeistuksella. Loimme tilanepatsaan/kuvauksen aiheista ”Yhteisökokous”, sekä ”harrastukset”. Kaikki siis saivat vuorotellen tulla mukaan tähän patsaaseen, niin että yksi aloitti tekemällä jonkun liikkeen ja/tai äänen, joka tuli aiheesta mieleen. Hetken päästä toinen tuli mukaan tähän patsaaseen ja pian kaikki olivat mukana patsaassa.

Yhteisökokousta esittävässä patsaassa yksi joi kahvia, toinen kirjoitti muistiinpanoja, kolmas toi mikrofoniin neljännelle ja niin edelleen. Jos tilannetta olisi jatkettu, niin se olisi voinut olla vielä tunnistettavampi kuvaus oikeasta Loppukirin yhteisökokouksesta.

Toinen draamailu aiheesta ”harrastukset” toi mielestäni esille pienoiskoossa sen, miten monenlaista osaamista ja mielenkiinnon kohdetta talosta löytyi. Yksi lauloi, toinen valokuvasi, kaksi kirjoittivat tietokoneella. Ehkäpä jollakin tällaisella tavalla voisi myös tuoda esiin esittelyvideossa asukkaiden rikkautta ja monipuolista tietotaitoa/ harrastustoimintaa. Palaute tästä toisesta draamasta oli se, että siihen vaadittiin jo hiukan enemmän osaamista ja että se oli ehkä vähän vaikeampaa kuin ensimmäinen (”joo-leikki”). Kuitenkin, näiden draamojen kautta ryhmässä jatkettiin yhteisön sisäisten toimintomuotojen ja keskeisten asioiden pohtimista. Myös vuorovaikutuksellisuus ja aktiivisuus yhteisen toiminnan puitteissa tulivat näissä harjoituksissa esille.

Draamailujen jälkeen oli vuorossa tietoisuus aiheesta ”Mainoselokuva”. Kävimme tämän tietoisuuden läpi jälleen keskustelun tyyliä. Väliin sai kommentoida ja tuoda mukaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan.

Tämän jälkeen muutin alkuperäistä suunnitelmaani niin, että jätin muutaman draamaharjoituksen pois, koska aika oli tältä päivältä loppumassa. Kävimme lyhyehkön

loppukeskustelun, jossa kyselin että onko jollakulla jotakin mielessä tai haluaisiko joku ehkä sanoa jotakin. Kaikki tuntuivat tyytyväisiltä päivän antiin. Kerran lopussa vallitsi hyvä ilmapiiri.

Kerran lopuksi kysyin työelämän yhteyshenkilöltäni, että mitä mieltä hän itse oli tästä etenemistahdistusta käsikirjoituksen suhteen. Hän oli sitä mieltä, että etenimme ihan sopivaa vauhtia. Päädyimme myös keskustelussa ohjaajani kanssa siihen, että ehkä se aivoriihi voisikin olla nyt jo torstaina, jotta kaikki pääsevät siihen osallistumaan. Toive aivoriihestä tulikin itse osallistujilta. Se oli ohjaajani mielestä hyvä ajatus, joten niinpä suunnittelin seuraavan kerran niin, että siihen tulisi aivoriihi. Seuraavasta kerrasta tuli myös sellainen toive, että jos se voisi olla kertana vähän lyhyempi, koska ryhmäläisillä oli etukäteen sovittuja menoja.

Neljäs toimintatuokio 6.2.2014 torstai

1. Ryhmän aloitus talojen kuvilla ja fiilislappusilla
2. Tarinoiden innostusta päivään
3. Aivoriihi ja lopetus

Neljännän toimintakerran tavoitteena oli pienen alkudraamaharjoituksen ja tarinoinnin kautta innostaa ryhmäläisiä puimaan omista toiveistaan lähtenyttä aivoriihtä, jonka ideana oli koota yhteen Loppukiri-yhteisössä kumpuavia arvoja. Tämän kaiken tarkoituksena oli luoda alustavaa pohjaa esittelyvideon käsikirjoitusta varten. Toki kerralla korostui myös vuorovaikutuksellinen puoli, keskustelussa korostuu toisten ryhmän jäsenten huomiointi.

Päätimme jo edellisellä kerralla, että tästä kerrasta tulisi lyhyempi, koska ryhmäläisillä oli suunniteltuna vähän muita menoja kyseiselle päivälle. Aloitimme ryhmäkerran erään ryhmän jäsenen tuoman kirjan kuvista valitsemalla mielenkiintoiset talot/ovet, sekä valitsemalla adjektiivilaput, joissa oli aamun olotilat/mielialat. Näin jokainen sai kertoa millä mielellä oli. Yksi oli energinen ja yksi oli stressaantunut. Kaikki saivat tulla ryhmään sillä mielellä millä olivat.

Alkukierroksen jälkeen teimme ryhmäharjoituksen, jossa ryhmäläiset loivat tarinan,

sanoen aina kukin vuorollaan yhden sanan. Valitsin tarinoinnin siksi, että minusta se oli yhteisöllistä ja vuorovaikutuksellista toimintaa parhaillaan. Ajattelin sen vahvistavan ryhmän jäsenten välistä yhteistyötä ja sen lisäksi aktivoivan jäseniä esittelyvideon pohdinnan pariin. Tarinan kulkua oli hauska seurata ja minusta vaikutti sille, että ryhmäläisetkin nauttivat siitä. Kysyin heiltä palautetta ryhmäleikin jälkeen. Palaute oli seuraavanlaista: ”Siitä on hyvin kauan, kun on mitään tällaista viimeksi tehnyt”... Harjoitus myös koettiin hauskana ja mielenkiintoisena ja sitä oltaisiin oltu valmiita leikkimään vielä uudelleenkin, jos aikaa olisi ollut.

Tämän jälkeen eräs ryhmäläinen tuli vielä mukaan ryhmäkerralle (hänellä oli ollut tärkeää menoa), joten kävimme läpi myös hänen kuulumisensa. Seuraavaksi olikin sitten aivoriihen vuoro. Alkuperäisistä suunnitelmistani huolimatta, tähän aivoriiheen menikin koko loppuaika. Olisin vielä käynyt ryhmäläisten kanssa läpi muistiinpanot asiaohjelman käsikirjoittamisesta, mutta silloin minun olisi pitänyt keskeyttää, kesken oleva aivoriihi. Pohdimme siis yhdessä aivoriihessä teemoja/avainsanoja Loppukiri-yhteisössä vallitsevista arvoista ja tärkeistä asioista esittelyvideon pohjaksi. Teemat jäsenyivät lopulta seuraaviksi: kokoukset, arvot, vanhuskuvan muutos, juhla, ristiriidat, tulevaisuus, ilmapiiri, aktiivisuus, työ, ympäristö, toisen huomioon ottaminen, harrastukset, elämästä nauttaminen, terveys ja osallistuvuus.

Kaikki osallistuivat tähän aivoriiheen innokkaasti. Lappuja kierrätettiin niin, että jokainen sai kirjoittaa ja/ lukea kaikki laput läpi ja lisäillä niihin joitain jos halusi. Lopussa sovimme niin, että minä kirjoittaisin lappujen pohjalta yhteenvedon, lähettäisin sen heille sähköpostitse, ja siitä ryhmäläiset voisivat sitten itse täydentää aivoriihen tuotoksia vieläkin runsaammiksi. Päätimme, että siitä sitten jatkamme ensi kerralla varsinaiseen käsikirjoittamiseen. Toiveissa oli, että jospa saisimme näiden nykyisten aiheiden pohjalta ensi kerralla luotua videolle hahmotelman/rakenteen? Mielestäni kerralla tapahtui sosiokulttuurista innostamista. Kaikki ryhmäläiset osallistuivat yhteisölliseen toimintaan ja yhdessä ryhmä sai aikaan kulttuurillista toimintaa, eli yhteisön arvojen pohtimista. Ryhmän jäsenet toimivat ryhmässä aktiivisesti ja innokkaasti.

1. Fiiliskierros ja ryhmän alun harjoitukset
2. Yhden ryhmän jäsenen mukanaan tuoman videopätkän katsominen Loppukiristä ja keskustelua
3. Tietoisku asiaohjelman käsikirjoittamisesta keskustelun muodossa
4. Lopetus

Pienellä hartiajumpalla ja yhden ryhmänjäsenen toiveista nousseella rytmittelyharjoituksella oli tarkoitus herätellä ryhmän jäseniä yhteisen keskustelun pariin, sekä aktivoita ryhmän jäseniä. Kerralla oli tarkoitus tutustua asiaohjelman piirteisiin ja miettiä yhdessä ryhmän kanssa miten käsikirjoitusprosessissa olisi hyvä edetä. Tarkoituksena oli ennen kaikkea innostaa keskusteluun, mikä itsessään on vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä toimintaa.

Aloitimme tuokion lyhyellä ”mitä kuuluu”- kierroksella. Jokainen sai sanoa vuorollaan millä mielellä oli tänään toimintatuokioon tulossa. Seuraavana teimme piirissä istuen kaksi lyhyttä harjoitusta. Toinen oli sellainen ”rytmittelyharjoitus” ja idea siihen tuli viime kerran lopussa yhdeltä ryhmän jäseneltä. Keksimme, että harjoitus olisi seuraavanlainen. Yksi tekisi jonkun rytmittelyn, ja tähän rytmittelyyn seuraava piirissä vastaisi jollakin omalla rytmillä. Sitten taas hänen rytmiinsä vastaisi hänen vieressään istuva jollakin uudella rytmillä, ja tällaisena harjoitus jatkuisi, kunnes kaikki olisivat saaneet rytmittelä. Harjoituksessa korostui yhteisen tekemisen tunnelma.

Mielestäni kaikki olivat tästä harjoituksesta innoissaan, ja lähtivät hyvin mukaan. Teimme vähän samalla idealla vielä toisenkin aktivointiin virittävän harjoituksen. Jokainen sai vuorollaan piirissä istuen tehdä jonkin jumppaliikkeen tai venytyksen, ja sitten muut toistivat saman. Jatkoimme tätä, kunnes kaikkien ryhmäläisten liikkeet oli käyty lävitse. Ryhmän alkaessa oli ollut ehkä hieman väsähtänyt tunnelma, joten ajattelin, että tällaiset harjoitukset herättelisivät yhteisen tekemisen pariin ja poistaisivat väsyneisyyttä.

Näiden harjoitusten jälkeen katsoimme yhden ryhmän jäsenen mukanaan tuoman videopätkän Loppukiristä, joka oli tehty asiaohjelma- tyylisesti. Ohjelma kesti noin 15 minuuttia, jonka jälkeen aloitimmekin keskustelun siitä, että millainen varsinaisen esittelyvideon olisi hyvä olla. Video herätti ryhmäläisiä keskustelun pariin pohtimaan erityisesti sitä, mitkä piirteet tuossa videossa olivat hyviä, mitä niistä voisi ehkä

ajatella käytettävän tässä esittelyvideossa, ja mitkä asiat eivät olleet toimivia.

Esiin keskustelussa nousi ainakin seuraavia pointteja. Videosta olisi tultava esille aktiivisuus, sen olisi oltava mukaansa tempaiseva, eikä se saisi pitkästytää katsojaa. Mahdollisia tilanteita videolla voisi olla esimerkiksi keittiövuoro ja siivousvuoro. Keskustelua käytiin myös muun muassa tiedonhankinnan tavoista. Ryhmässä päästiin minun mielestäni yhteisymmärrykseen siitä, että suunnitelma/runko käsikirjoitukselle on oltava, ennen kuin aloitetaan kuvaamaan materiaalia. Olemassa olevaa runkoa/suunnitelmaa, voisi toki sitten kuvatessa vielä muuttaa.

Ryhmäläiset puhuivat myös siitä, että materiaalia ei voisi olla aivan älyttömiä määriä kameralla kuvattuna, koska materiaalin käsittely vaatii todella paljon aikaa. Eli, pitäisi osata valmistella runko aluksi, jotta tietää mitä kuvaa, ja sitten kuvata se, mitä oli suunniteltu. Ryhmässä puhuttiin myös siitä, että ympäristön palvelut, luonto, maisema, olisi tultava videossa esille.

Tämän keskustelun jälkeen, pidin tietoisesti aiheesta ”asiaohjelman käsikirjoittaminen”, josta tuli hyviä näkökulmia esille käsikirjoittamisasiaan liittyen. Tämän jälkeen jatkoimme vielä hetken yhteistä keskustelua ja punoimme yhteen kerran lopussa sen, mitä me tällä kerralla saimme aika.

Minulla olisi ollut toimintakerralle varalla vielä kaksi draamaharjoitetta, mutta huomasin, että koska ryhmäläisiltä tuli niin hyvät keskustelut ilmaan, voisimme jättää siltä kerralta draamailut väliin, ja keskittyä itse aiheeseen, eli käsikirjoittamisen suunnitteluun Loppukiri-yhteisöstä ja talon rakentumisen prosesseista. Sovimme kerran lopuksi sen, että seuraavalla kerralla sitten jatkaisimme videon ideointia siitä, mihin tällä kerralla jäimme. Ryhmäläiset kiittelivät ryhmän jälkeen kerrasta. Kerran lopussa oli hyvä tunnelma. Kerran aikana heräsi keskustelua ja pohdintaa videon tyylistä, toiminta oli vuorovaikutuksellista oman havainnointini mukaisesti ja ryhmässä vallitsi hyvä, tasainen tunnelma.

Kuudes toimintatuokio 13.2.2014 torstai

1. Draamaharjoituksena parin muovaaminen
2. Fiiliskierros adjektiivilappusten mukaan draamailtuna

3. Keskustelu opinnäytetyön tavoitteen suunnasta

Draamaharjoitusten taustalla oli ennen kaikkea innostava ja vuorovaikutuksellinen/yhteisöllinen näkökulma. Parin muovaamisessa ollaan yhteydessä toisen ihmisen kanssa ja harjoituksessa on otettava huomioon toisen ihmisen kanssa toimimiseen liittyvät asiat. Tälle kerralle alkuperäinen tavoite oli myös keskustelun muodossa tuoda yhteisöllistä toimintaa ja keskustella käsikirjoittamisesta muistiinpanojen pohjalta. Ryhmän jäsenten aloitteesta kerran rakenne kuitenkin muokkaantui.

Aloitimme toimintatuokion hieman eri tavalla kuin aikaisemmin. Ryhmäläiset tekivät ”muovaamisharjoituksen”, jossa ryhmä (5 henkilöä) jakautui yhteen pariin ja yhteen kolmikkoon. Ideana oli, että toinen saa muovailta parinsa haluamansa asentoon, kun muovailu on valmiina, niin sen jälkeen täytyy mennä itse parinsa viereen tismalleen samanlaiseen asentoon. Tämän jälkeen oli taas toisen vuoro muovailta toista ja niin edelleen. Mielestäni tämän harjoituksen kohdalla ilmapiiri oli hyvä ja innostunut. Harjoituksessa korostui vuorovaikutuksellisuus ja yhteisen tekemisen into.

Seuraavana oli ”mitä kuuluu”- kierros hiukan eri tavalla kuin aikaisemmin. Annoin adjektiivilappusen jokaiselle (siinä oli kuvattuna jokin tietty olotila). Jokainen vuorollaan esitti tämän olotilan, ja muut yrittivät arvata mistä siinä on kysymys. Kun oli esittänyt adjektiivinsa, niin sen jälkeen sai kertoa millä mielellä oikeasti oli, oliko väsynyt vai energinen. Kaikki ryhmäläiset pistivät näyttelysuorituksissaan itsensä likoon ja muut ryhmäläiset innolla arvuuttelivat mitä mielialaa näyttelyvuorossa oleva ryhmäläinen vuorollaan esitti.

Tämän jälkeen ryhmän aloitteesta alkoikin kunnan keskustelu, joka muutti koko kerran loppurakenteen. Ryhmä oli huolissaan siitä, että olen ottamassani opinnäytetyöni tavoitteen liian suureksi. Ryhmän jäsenet olivat sitä mieltä, että koska tämän pieni ryhmä oli itsessään jo niin yhteisöllinen ja koska ryhmän jäsenet tunsivat toisensa vuosien takaa, ei tämän kaltaisilla harjoituksillaan heidän mielestään voinut lisätä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tässä ryhmässä. Ongelmana ei siis ollut se, että valitsemani harjoitukset olisivat olleet huonoja, tai että niillä ei olisi voinut lisätä yhteisöllisyyttä jossakin toisessa työympäristössä, mutta tässä toistensa hyvin tuntevassa pienryhmässä, tavoite oli mahdoton.

Koska yhteisöllisyyden lisääminen oli ollut minun opinnäytetyöni päätavoite, ryhmästä nousi nyt esille selkeästi toive, että tuota tavoitetta tulisi ryhmän jäsenten mielestä muuttaa. Ilmeisesti päällimmäisiksi ehdotuksiksi uutta opinnäytetyön tavoitetta ajatellen jäi innostamisen ja yhteistyön näkökulmat, se että tehdään yhdessä yhteistä projektia. Ryhmän jäsenet toivat kerran aikana esiin omia ajatuksiaan siitä, millaisista asioista heidän mielestään tämän opinnäytetyön tavoitteet voisivat koostua ja millaiset tavoitteet minulle olisi myös mahdollista saavuttaa. Näistä asioista yksi ryhmän jäsenistä kirjoitti minulle myöhemmin sähköpostitse koosteen. Ja tuon koosteen pohjalta muovailin opinnäytetyölleni, ryhmän suostumuksella uuden ja tarkoituksenmukaisemman tavoitteen.

Seitsemäs toimintatuokio 18.2.2014 tiistai

1. Nelikentällä toimintatuokioon orientoitumiseen
2. Tilassa kävely- draamaharjoitus
3. Informaatioasioita
4. Keskustelua käsikirjoitukseen liittyen ja yksi hahmotelma käsikirjoituksen pohjalle
5. Kerran lopetus

Nelikentän tarkoituksena oli tehdä selvitys ryhmän jäsenten ajatuksista, toiveista, sekä peloista mitä ryhmässä siinä hetkessä nousi pintaan. Tilassa kävely- harjoituksen tavoitteena oli ennen kaikkea luoda ryhmän jäseniin energiaa ja innostusta, jotta päästäisiin keskustellen ryhmässä puimaan mahdollista hahmotelmaa käsikirjoituksen pohjaksi.

Aloitimme kerran nelikentällä. Nelikentän aiheita olivat pelot/huolet, askarruttaa, palaute/muuta, toiveita/ideoita. Selitin alussa, että mikä on nelikenttätöskentelyn idea. Ideahan oli se, että tilassa voi mennä sen lapun luokse, jonka teema tuntuu olevan päällimmäisenä mielessä. Jos taas tuntuu, että on useampi teema mielessä, voi jäädä seisomaan esimerkiksi teemojen puoliväliin. Kaikki löysivät oman paikkansa nelikentässä. Yksi oli huolien kohdalla, yksi palautteen kohdalla, yksi toiveiden ja ideoiden kohdalla, kaksi askarruttaa- kohdassa.

Eräs ryhmäläisistä aloitti, kertomalla että hän oli jo tehnyt esittelyvideon Loppukiri-yhteisöstä. Kuuntelimmekin häntä ja sovimme että olisi hienoa ensi kerralla, jos voisimme katsoa hänen tekemänsä videon. Video kuulemma kestäisi noin 15

minuuttia. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että olisi hyvä katsoa se video seuraavassa toimintatuokiassa. Videossa oli kuulemma paljon kuvamateriaalia, ja loppuun oli laitettu mukaan elämänviisauksia. Nyt tällä ryhmällä oli siis jo materiaalia kasassa, mikä oli tavoitteiden (opinnäytetyönkin) kannalta positiivinen asia. Huolia tuli ryhmäkerralla esille muun muassa se, että miten tulevaisuudessa ryhmän kuvaamisvastuu jakautuisi? Kuka hoitaisi kuvauspuolen? Palautteesta tuli esille se, että oli hyvä, että minä ohjaajana olin iloinen ja hyvätuulinen persoona.

Nelikentän tarkoituksena oli ollut työryhmän päällimmäisten pelkojen, ajatusten tai toiveiden selvittäminen. Kaikki kertoivat avoimesti omia ajatuksiaan, joten nelikenttä kyllä harjoituksena toimi. Sen jälkeen teimme yhden draamaharjoituksen. Siinä ajatuksena oli, että mielikuvituksen kautta ryhmäläiset kävelevät erilaisilla pinnoilla. Olin listannut ylös erilaisia pintoja (lasinsirpaleet, suo, lumihanki, hiekka, vesi...) Lisäsin spontaanisti harjoitukseen kerronnallisuutta. Kerroin tähän tyyliin, että ”nyt olet talvella metsässä ja yrität päästä umpihangessa eteenpäin, sitten jo vuodenaikakin vaihtuu kesäksi ja olet päässyt metsästä ulos rannalle. Rannalla on hiekkaa.. Miltä hiekka tuntuu varpaissasi.. Sitten pääset rannalta kaupunginkaduille, joilla nuoret ovat viettäneet hurjan viikonlopun ja kadulta löytyy rikkoutuneita pulloja. Siellä on lasinsiruja, miten liikut eteenpäin”...

Tästä harjoituksesta voisin havainnoinnin kautta sanoa, että siitä pidettiin paljon. Kaikki ryhmäläiset harppoivat innoissaan ympäri huonetta ja eläytyivät harjoitukseen toden teolla. Harjoituksen jälkeen kävin läpi ryhmäläisten kanssa muutaman informaatioasian, sovimme muun muassa viimeisen toimintatuokion ajankohdan uudelleen, koska samaan aikaan tuokion kanssa loppukiriläiset arvelivat, että heillä saattaisi olla muuta tärkeää menoa.

Puhuimme myös lyhyesti läpi toimintatutkielmani tavoitteen vaihdoksesta. Kerroin lukeneeni työelämän ohjaajani kirjoittaman muistion lävitse viime kerralta ja löytäneeni sieltä seuraavanlaisia tavoitteita, jotka voisivat olla tarkoituksenmukaisempia tavoitteita opinnäytetyölleni. Innostaminen käsikirjoittamisen ideointiin ja vuorovaikutuksen parantuminen tai vuorovaikutuksen toteutuminen tässä ryhmässä nousivat opinnäytetyöni lopullisiksi tavoitteiksi. Kaikki ryhmäläiset (5 henkilöä) sanoivat, että nämä tavoitteet olisivat heidän mielestään osuvia, ja että niihin voitaisiin näillä toimintakertojen rakenteilla hyvin päästä.

Näiden info-asioiden jälkeen annoin ryhmälle mahdollisuuden avoimeen keskusteluun/ideointiin liittyen käsikirjoituksen vaiheesta. Keskustelu risteili monipuolisena erilaisissa aiheissa. Lopulta pääsimme miettimään käsikirjoituksen alustavaa rakennelmaa, ja ryhmäläiset loivat käsikirjoituksen suhteen ilmi muun muassa seuraavia ideoita.

ALKU

vaihtoehto 1: taloon tulo, eri ihmiset eri suunnista tulevat kohti Loppukiri-taloon → lapsuuskuvioiden näyttö näiden kyseisten ihmisten kohdalla → lyhyesti heidän elämäntarinansa, muutamilla virkkeillä: idea, miksi tulit Loppukiriin (taustalla ajatus arvokkaasta vanhentumisesta ja yhteisöllisen asumismuodon eduista)

vaihtoehto 2: lehtiartikkeleita kuvataan onnettomista vanhuksista: saa katsojan hereille ja pohtimaan, mistä tässä on kysymys? Nopeasti vastaus: NÄIN EI OLE LOPPUKIRISSÄ!

KESKIKOHTA:

historiaa → vanhuskuvan muutos

siivous, keittiövuorot, harrastukset yms.

LOPPU

juhlat → virkistävä loppu!

ihmisarvoinen elämä: vaatimus: miksi ei tällaista asumismuotoa saa lisättyä Suomeen ja ulkomaille? Vaatimus päättäjille?

Kokosin tämän kyseisen muistion keskustelutuokion päätteeksi, kooten keskustelun pääpointit. Keskustelua myös vietiin siihen suuntaan, että kaikki osallistujat kokivat keskustelun motivoivana ja mielenkiintoisena. Yksi kommentti tuli kesken keskustelun, että keskustelu ei ollut ehkä tarpeeksi mielenkiintoista, jonka jälkeen ryhmässä yhdessä päätettiin vaihtaa keskustelun suuntaa niin, että jokainen ryhmäläinen koki keskustelun antoisana ja koki voivansa osallistua siihen.

Olin suunnitellut myös kerran loppuun mahdollisen tarinoinnin, mutta huomasin, että asioiden sopimiseen, keskusteluun menikin niin paljon aikaa, että jätin suosiolla tuon lopputarinoinnin pois. Kerran lopuksi jokainen sai sanoa miltä tämä kerta tuntui tai mitä ajatuksia oli jäänyt päällimmäisenä mieleen. Ryhmästä tuli esille tämän kerran jälkeen tyytyväisyys, oltiin tyytyväisiä siihen, että viimeinkin olemme saaneet jotakin konkreettista aikaiseksi. Ryhmäkerralla oli luotu yksi hahmotelmaa siitä, mitä videoon voisi tulla ja missä järjestyksessä. Ryhmästä itsestään nousi toive, että

seuraavalle toimintakerralle jokainen voisi tehdä oman mind mapin esittelyvideon toivomistaan asioista ja sitten voisimme purkaa nämä mind mapit seuraavan toimintakerran alussa. Ryhmäkerralla mielestäni korostui hyvin sosiokulttuurisen innostamisen piirteet, yhdessä ryhmä keskusteli ja pui heille tärkeää asiaa ja sai aikaan kulttuurista tuotosta, eli hahmotelman käsikirjoituksen pohjaksi.

Kahdeksas toimintatuokio 20.2.2014 torstai

Tilassa kävely- harjoituksen ja fiiliskierroksen tarkoituksena oli ennen kaikkea selvittää ryhmän jäsenten mielialoja, herätellä heitä toimimaan ja aktivoitumaan, sekä lisätä ryhmän jäsenten energiatasoa. Tavoitteena oli edelliseltä kerralta nousseena ideana purkaa ryhmäläisten toivomien mind mappien herättämiä ajatuksia esittelyvideon rakenteesta ja koota näin yhteen eri ryhmäläisten toiveita. Myös yhden ryhmäläisen tekemän esittelyvideon katsomisen tarkoituksena oli aktivoida ryhmää keskustelemaan toiveista esittelyvideoon liittyen. Rentoutumisharjoituksen ideana oli se, että ryhmäläiset voisivat lähteä ryhmästä rentoutuneena ja hyvillä mielin.

Aloitin toimintakerran tilassa kävely - harjoituksella. Ajatuksena oli että ryhmäläiset saivat eläytyä kuvattuun tilanteeseen ja liikkua ja toimia tilassa sen mukaan mitä kuvailin. Toivoin tämän harjoituksen lisäävän pirteyttä ja aktiivisuutta ja sitä kautta innostavan käsikirjoittamis-teeman pohtimiseen.

Kerroin harjoituksen tiivistetysti näin: ”On ilta, olet väsynyt ja menet nukkumaan. Voimasi ovat poissa. Menet vuoteeseen ja nukahdat. Yön aikana näet monenlaisia unia. Kehosi saa levätä ja mielesi saa virkistyä. Päivän aikana kerätyt rasitukset katoavat. Pikkuhiljaa heräilet, on aamu ja tunnet itsesi hyvin levänneeksi. Sinulla on ”aamuvirkku”-olo. Nouse vuoteestasi ylös, ja lähdet Loppukiritalon käytäviä kulkemaan. Matkalla kohtaat sattumalta muita talon asukkaita. Sanot heille päivää ja kyselet kuulumisia. Kuulumisten kyselyssä on aamuvirkun tyyli. Yhtäkkiä huomaatkin kuinka paljon kello on ja sinulle tulee kiire bussiin. Lähdet kovasti kiiruhtamaan paikasta toiseen. Koko päivän sinulla riittää kiirettä. Juokset tapaamisesta toiseen. Tulee ilta, ja lähdet meren äärelle pienelle iltakävelyille. Kävelet omaan rauhalliseen tyyliisi. Tulee jälleen yön aika ja menet uupuneena nukkumaan.”

Tämä harjoitus meni mielestäni, oman havainnointini pohjalta hyvin. Kaikki ottivat osaa tähän harjoitukseen, eläytyivät yllä kuvattuihin tilanteisiin. Pääasia oli, että liikkeen avulla kaikki saivat itsensä liikkeelle ja aktiivisemmiksi ja näin virittäydymme päivän ohjelmaan.

Seuraavana pidimme fiilis-kierrosta kuvitellun pallon heittelyn tyyliin. Filliskierroksen aikana sai myös kertoa itseään askarruttavista asioista. Filliskierrokselta tuli ilmi, että melkein kaikki olivat olleet sinä aamuna todella aktiivisia, tehneet suunnitelmaa kertaa varten, tai työstäneet omaa projektiaan ennen ryhmän alkua. En muista että kukaan olisi valittanut väsymistä tai uupumista sinä aamuna. Ryhmässä vallitsi aktiivinen ja energinen olo.

Fillisten jälkeen oli mind map- ”kotitehtävän” purun vuoro. Kävi ilmi että jokainen oli tehnyt mind mapin käsikirjoittamisesta hieman omalla tavallaan, kaikki eri tavat ajatella asiaa loivat kokonaiskuvasta rikkaamman ja laajemman.

Aluksi yksi ryhmäläisistä esitteli oman mind mappinsa, jonka hän jakoi monisteen muodossa kaikille ryhmäläisille. Siihen hän oli listannut erilaisia puolia, jotka hän halusi videolle tulevan, sekä liittänyt tietyt arvot tiettyihin tilanteisiin Loppukirissä. Kaavion keskellä oli sana ”video”. Videosta linkittyi kohtia yhteisöön, toimintoihin, unelmiin, Loppukiritaloon, ympäristöön, sekä yhteiskuntaan.

Mind mapin laatija oli jäsentänyt Loppukirin arvopohjaa niin, että esimerkiksi aktiivisuus linkittyi Loppukiritalon ja historian alle. Osallisuus linkittyi muun muassa yhteissuunnitteluun (Loppukiritalo), yhteisöön (huoneentaulu) ja töihin. Itsemääräämisoikeus tuli esille esimerkiksi Loppukiritalosta puhuttaessa, kun puhuttiin vaihtoehtoisesta vanhuudesta. Suvaitsevaisuus tuli esille toimintojen alle linkittyvää päätöksenteossa.

Tämän jälkeen yksi ryhmän jäsenistä esitteli meille tekemänsä käsikirjoituksen hahmotelman. Hän oli suunnitellut siihen ensin maiseman kuvauksen, historiikin, pyykkäriin tarinan, tilojen kuvaamisen ja ruuanlaiton, siivoamisen kautta harrastuksiin kuvauksen. Lopussa videolla olisi tuon hahmotelman mukaan juhlat käynnissä ja videon tulisi loppua virkeään ja positiiviseen olotilaan.

Tämän käsikirjoitushahmotelman esittelyn jälkeen kyselin muun ryhmän ajatuksia tästä. Mielestäni tästä alustavasta suunnitelmasta oltiin ryhmässä innoissaan, ja huomattiin, että ryhmässä vallitsi aika samanlainen käsitys siitä, millaiseksi videon haluttaisiin valmistuvan, tai missä järjestyksessä ja mitkä asiat videolla olisi hyvä olla. Kokosinkin yhteen tässä vaiheessa sitä, että mielestäni toisen ryhmän jäsenen kiteyttämät arvot ja asiat tulisivat kyllä esille myös tämän toisen ryhmäläisen kehittämässä suunnitelmassa.

Myös yksi ryhmän jäsenistä (niin kuin muutkin jäsenet) oli yhteisillä linjoilla siitä, että yllä mainitut ideat olivat hyviä. Toinen ryhmäläinen oli keksinyt retorisia kysymyksiä, jotka liittyivät muun muassa videon tyyliin, siitä minkä kaltainen video voisi olla. Viimeisessä mielipiteessä tuli esille ajatus, että pitäisikö videon lopussa olla jokin väite/ajatus/kysymys, joka jättää katsojan pohtimaan näkemäänsä ja kuulemaansa. Tässä vaiheessa yksi ryhmän jäsenistä, jolla oli ollut kiireistä meno a kerran alussa, liittyi seuraamme. Myös loput ryhmän jäsenet toivat esiin omia ideoitaan ja ajatuksiaan.

Tämän jälkeen siirryimme pian katsomaan yhden ryhmän jäsenen tekemää esittelyvideota Loppukiri-yhteisöstä, jossa oli paljon kuvamateriaalia talon lähiseudusta, maisemista, talon eri tiloista, asukkaista, tapahtumista ja niin edelleen. Olin todella vaikuttunut, video oli mielestäni johdonmukainen, hyvin suunniteltu ja hienosti toteutettu. Ryhmän jäsenet olivat innoissaan videosta, heidän mielestään se oli käyttökelpoinen erilaisiin tilanteisiin, jossa haluttaisiin esitellä Loppukirin toiminta-ajatusta ja kertoa Loppukirin mahdollisuuksista talon ulkopuolisille jäsenille.

Pyysin ryhmäläisiä kertomaan, että haluaisivatko he vielä sillä kerralla jollakin tavalla pohtia video-asiaa, vai olisiko sinä päivänä esiin tulleiden asioiden nyt hyvä jättää hautumaan? Ryhmän jäsenet olivat sitä mieltä, että tänään oli tullut jo paljon tietoa ja että videoasian pohtimista voitaisiin hyvin jatkaa seuraavalla tuokiolla. Pyysin toimintakerran lopussa toiveita seuraavalle kerralle, eli kerralle 9 ja kyselin siitä että millä mielin he sitten olisivat jatkamassa tätä projektia kun minä olen mennyt. Toiveeksi tulikin se, että voisimme ensi kerralla jo pohtia sitä, millä tavalla he tästä sitten jatkavat eteenpäin, kun minä en enää ole toiminnassa mukana. Kerta lopetettiin rentouttavan mielikuvaharjoituksen parissa. Kerralta jäi hyvä ja aktiivinen tunnelma, ja mielestäni sosiokulttuurinen innostaminen oli tullut

tällä kerralla esille innostuneisuutena ja yhteisenä keskusteluna.

Pidin ryhmäläisille toimintatuokioiden suunnitelmassa kuvaamani rentoutumisharjoituksen. Ryhmäläiset olivat päässeet harjoituksen tunnelmaan ja kuvitelleet itsensä kuvaamiini tilanteisiin, toki joitakin ristiriitoja (mikä on ok) lukemani kanssa he olivat omissa mielikuvissaan kokeneet. Esimerkiksi niityn sijasta oltiin mökin maisemissa, metsässä, ja metsämansikka vaihtuikin puutarhamansikaksi. Pääasiassa kuitenkin harjoituksesta oltiin tyytyväisiä ja palaute hyvää. Lopuksi vielä lopettelimme kerran.

Yhdeksäs toimintatuokio 25.2.2014 tiistai

1. Fiiliskierros ja kuvakortit
2. Draamaharjoituksia
3. Palautteita draamaharjoituksista
4. Keskustelua ryhmän toiminnan jatkumisesta kun opinnäytetyön tekijän toiminta loppuu
5. Mitä olen itse oppinut näiden toimintatuokioiden ja niiden suunnittelun aikana
6. Janat tilassa toiminnan arviointiin liittyen

Kuvakorteilla ja draamaharjoituksilla oli taustalla vuorovaikutuksellinen näkökulma. Peiliharjoituksessa täytyi tarkkailla parin liikkeitä tarkasti ja improvisaatioharjoituksessa oli olennaista oppia innostumaan ja lähtemään mukaan kaikkiin parin draamassa esittämiin tarjouksiin eli ideoihin draaman suunnasta. Näiden harjoitusten oli tarkoitus vuorovaikutuksellisuuden lisäksi herätellä ryhmää ja innostaa yhteisen toiminnan arviointiin. Kerralla oli myös olennaista se, että ryhmä saa selvät sävelet toiminnan jatkamiselle tulevaisuudessa, ryhmä saa arvioida opinnäytetyöntekijän käyttämiä metodeja kerralla janojen muodossa, ryhmä saa kuulla opinnäytetyöntekijän kokemuksia opinnäytetyöprosessista.

Ryhmäkerta alkoi ”mitä kuuluu” - kierroksella kuvakorttien kanssa. Jokainen sai valita kortin ja kertoa sen pohjalta tämän aamun tunnelmia ja ajatuksia. Kyselin myös tällä kerralla sen, että millainen olo ryhmän jäsenillä on tässä vaiheessa käsikirjoitusprosessin suhteen. Onko heillä ehkä huolita/pelkoja siitä, että miten he tästä toimintaa jatkavat? Yhteinen vastaus tuntui olevan, että käsikirjoittamisen suhteen he ovat luottavaisin mielin, eikä ole stressin tunnetta eikä pelkoa siitä että miten tästä jatketaan. Tämä oli tietenkin ohjaajan kannalta huojentavaa kuulla.

Pääosin ryhmässä oltiin myös aika positiivisella ololla liikkeellä sinä aamuna.

Tämän jälkeen otin mukaan muutaman draamaharjoituksen, ajatuksena jälleen, että ne virittävät ja herättelevät yhteiseen tekemiseen, eli aktivoisivat ryhmäläisiä kulttuurillisen toiminnan kautta. Esitin ryhmäläisille peiliharjoituksen idean. Ideana oli, että harjoituksessa jakaannuttaisiin yhteen pariin ja yhteen kolmen hengen ryhmään. Parin kanssa harjoituksen ideana oli, että alussa valitaan kumpi parista johtaa liikettä. Tämän jälkeen johtava parin jäsen alkaa liikuttaa esimerkiksi kättä tai muuten kehon osiaan haluamallaan tavalla ja parin toisen osapuolen on seurattava liikettä mahdollisimman tarkasti, niin etteivät ulkopuoliset välttämättä osaisi sanoa, kumpi liikettä oikeasti on johtamassa. Kolmikön kanssa teimme niin, että kaksi ryhmän jäsentä seurasi kolmatta, joka ohjasi liikettä. Tämän harjoituksen loputtua kyselin palautetta ryhmäläisiltä ja tästä harjoituksesta tunnuttiin ihan pitävän. Kaikki viisi myös osallistuivat tähän harjoitukseen.

Toinen draamaharjoitus oli improvisaatiota. Esitin tätäkin harjoitusta ennen lyhyesti harjoituksen idean. Ideana oli, että kaksi vapaaehtoista aloittivat draamailun. Toinen heistä keksi draamalle aiheen (esimerkiksi lehmän aamulypsy) ja toinen oli heti innostuttava tästä ideasta (jota draaman kielellä kutsutaan tarjoukseksi) ja lähdettävä siihen mukaan. Tilanne jatkuisi niin pitkään, kunnes joku yleisöstä sanoisi ”seis”, sanoisi sen henkilön nimen, jonka hän haluaisi improvisaatiossa korvata, ja toisi draamaan mukaan jonkin uuden idean. Aamulypsy voisikin muuttua yllättäen esimerkiksi vaikka selkäkivuksi. Ja aina toisen parista olisi innostuttava toisen draamailijan esittämästä tarjouksesta ja lähdettävä ehdotukseen mukaan. Jokainen pienryhmän jäsen (5 henkilöä) osallistui tähän draamaharjoitukseen, kaikki toivat kukin vuorollaan jonkin uuden idean draamaan mukaan.

Eräs palaute toiminnan jälkeen oli, että ”viimeistään tänään kaikki esteet joita on draamalle aikaisemmin asettanut, kaatuivat”. Tämä kommentti sai hymyn huulille, draamasta oltiin innostuneita. Ryhmästä tuli esille toive, että draamaa olisi voinut olla ryhmäkerroilla mukana jopa enemmän. Yksi ryhmän jäsen ehdotti, että olisimme voineet vaikkapa draaman keinoin näytellä aiemmilla ryhmäkerroilla esiin nousseita esittelyvideon aiheita. On hyvä kysymys, miksi tämä vaihtoehto ei ollut tullut minun mieleeni laisinkaan? No, päätin ottaa tämän toiveen huomioon viimeiselle toimintakerralle (4.3) ja sulauttaa silloin mukaan draamailua aiemmilla kerroilla ehdotetuista ideoista esittelyvideota koskien.

Improvisaation jälkeen oli vuorossa keskustelun vuoro, keskustelua kävivät lähinnä ryhmän jäsenet keskenään. Annoin ryhmäläisille keskustelun aiheeksi alussa tämän heidän itsensä viime kerralla toivoman aiheen, eli miten he jatkavat toimintaansa esittelyvideon suhteen, kun minä en enää ole läsnä toiminnassa. Ryhmässä keskusteltiin näistä yksityiskohdista. Eli siitä, milloin ryhmäläiset tapaavat jatkossa ja kuinka usein, millaiset tavoitteet ja toiveet heille on käsikirjoittamisen suunnittelulle tulevaisuudessa. Itse vetäydyin tässä keskustelussa vähän syrjemmälle, silloin tällöin kokosin keskustelusta mielestäni olennaisia pointteja tai toin välikysymyksiä esille. Keskustelun jälkeen toteutin ryhmäläisten toisen toiveen. He olivat toivoneet, että kertoisin heille jotakin, mitä olen itse näiltä toimintakerroilta ja koko opinnäytetyöprosessista saanut ja mitä olen näiden kuukausien aikana oppinut.

Tähän olen koonnut ylös niitä asioita, joita myös ryhmän jäsenille kerroin:

- koordinointia, aikataulujen järjestelyä, päätavoite ja välitavoitteet toiminnan suunnittelussa
- informaation hakeminen (ryhmänohjaukskirjallisuus, sosiokulttuurinen innostaminen ym. kirjallisuus) ja sen sulauttaminen osaksi toimintaa → tulee esille tavassani ohjata ryhmää, jakaa puheenvuoroja, kuunnella kaikkia ryhmänjäseniä mahdollisimman tasapuolisesti, etsiä tietoa ryhmäläisiltä itseltään ja innostaa heitä tuottamaan uutta tietoa
- spontaanius: kaikkea ei voi suunnitella etukäteen. Miten olla spontaani, koota ryhmäläisten keskustelua yhteen hetkessä? Miten tarkkailla ryhmäläisten välistä vuorovaikutusta ja tarvittaessa helpottaa ryhmän jäsenten välistä kommunikaatiota? Miten toimia ryhmän tukena ja apuna, toiminnasta kumpuavista tilanteista käsin? Näitä asioita opin toiminnan kuluessa eteenpäin.
- vastoinkäymisestä voittoon → sitkeys kannattaa, myös opinnäytetyötä tehdessä
- itseluottamus → alussa jännitin kovasti, enää en
- kritiikin vastaanottaminen

Viimeisenä asiana toimintakerralle olin laatinut kaksi janaa, joihin pyysin kaikkia ryhmän jäseniä osallistumaan.

1 Oletko hyötynyt näistä toimintakerroista? Kyllä - ei.

2 Oletko tyytyväinen ryhmäkerroilla käytettyihin metodeihin? Kyllä - ei.

Kokosin ensimmäiseen väitteeseen liittyen ylös ryhmän jäseniltä tulleita

kommentteja. Yksi jäsen sanoi, että käytetyt toimintamenetelmät ryhmäkerroilla ovat olleet uusia (muun muassa draamailu), mutta hyvällä tavalla uusia. Näin voisi tulkita, että kokemus käytetyistä metodeista hänen kohdallaan oli myönteinen. Yksi jäsenistä sanoi, että viimeistään tällä yhdeksännellä kerralla henkinen vastustus, jota oli elämän aikana draamaa ja näyttelyä kohtaan kokenut, laski. Eli, draama koettiin nyt hyvänä. Yksi jäsen sanoi, että käytetyissä metodeissa on hänen mielestään tärkeää se, että ne laukaisevat jännityksen ja rentouttavat heti toimintakerran alussa. Hänen mukaansa draamat ja muu vastaava hassuttelu on tähän rentoutumiseen oiva keino.

Eräs jäsenistä sanoi, että hänen oli ehkä hankala hahmottaa miten jotkut draamat liittyivät aiheeseen, hänen mielestään draamat olisivat voineet olla kestoiltaan pidempiä, jotta olisi päässyt paremmin sisälle draaman maailmaan. Hänen mielestään uuden oppiminen on aina kivaa. Toisin sanoen, sen sijaan että vain keskustellaan esittelyvideon tekemisestä, olisimme hänen ideansa mukaisesti voineet näytellä erilaisia tilanteita Loppukirissä. Tähän toinen ryhmän jäsen vastasi, että hänelle olisi puolestaan tämänkaltainen draama estää tai vaikeuttaa yhteiseen toimintaan lähtemistä mukaan. Kaikki muut ryhmän jäsenet olivat ehdotuksesta innoissaan, he olisivat halunneet toimintakerroille mukaan enemmän tämän kaltaista draamaa. Mietin itsekkin heti tämän ehdotuksen kuullessani, että harmi kun ei tuo idea tullut minulle ollenkaan mieleen. Mielestäni oli loistava idea, että olisimme voineet näytellä joitakin tilanteita, joita olemme pohtineet ja puhuneet esittelyvideolle tulevan toimintatuokioiden aikana.

Toisella janalla kysyin ryhmältä, että kokevatko jäsenet hyötynensä näistä menneiden viikkojen kerroista. Tällaisia vastauksia sain. Yksi koki aktivoituneensa kerroilla, toinen sanoi että hänelle on selkeytynyt paljon asioita kertojen aikana, hommaan on tullut ryhtiä. Yksi jäsenistä sanoi, että hän huomaa puhuvansa ryhmässä, että joissakin ryhmissä on ollut vaikeampi avata suunsa ja ilmaista asiansa, mutta tässä ryhmässä hänen on ollut hyvä olla. Hän sanoi myös että on osallistunut toimintaan ryhmässä, jossa on kotoisa tunnelma. Yksi kommentti oli, että toiminnan hyödyn voi ehkä huomata myöhemmin, mutta hän kokee kyllä ”havahtuneensa työskentelyyn”. Yksi kommentti oli, että nämä näillä toimintakerroilla on ollut uusi ja mielenkiintoinen aihealue. Lopuksi vielä kiittelin ryhmän jäseniä sen kerran toimintatuokiosta.

Kymmenes toimintatuokio 4.3.2014 tiistai

1. Kahvittelu ja oman käsikirjoittamisprosessin pohtiminen
2. Draaman kautta esittelyvideolle tulevien aiheiden kokeilua
3. Tuokion lopetus ja palautekyselyn jako

Viimeisen toimintakerran päätavoitteena oli lopettaa tämän toimintaryhmän toiminta opinnäytetyöntekijän ohjaamana. Tavoitteena oli kuulostella ryhmäläisten mieliä ja kerätä palautetta ryhmäkerroista laaditun palautekyselyn mukaan. Tavoitteeksi nousi myös ryhmän toiveista draamailua Loppukiri-yhteisön aiheista käsin, sekä kerran lopettamiseen liittyen jokaisella oman käsikirjoittamisprosessin pohtiminen ja toimintakertojen pohtiminen sitä, mitä tähän mennessä on saavuttanut tai miltä tämä prosessi on tuntunut.

Viimeinen toimintatuokio alkoi mukavasti yhden ryhmän jäsenen järjestämällä kahvituksella. Söimme ja herkuttelimme ja rupattelimme vapaasti melko pitkään. Tämän jälkeen siirryimme päivän ensimmäiseen ohjelmanumeroon. Pyysin ryhmäläisiä kävelemään tilassa omassa rauhassaan ja miettien omaa polkua siitä hetkestä kun tämä käsikirjoittamisprosessi alkoi tähän hetkeen. Pyysin miettimään sitä mitä ajatuksia nämä kuluneet viikot on herättäneet, onko ehkä oppinut jotakin ja mitä ehkä on itse näiltä kerroilta saanut. Ajattelin tämän harjoituksen olevan hyvä tapa lopettaa nämä yhteiset kokoontumiset ja jäsentävän kunkin ryhmäläisen omia ajatuksia kuluneista viikoista.

Annoin ryhmän jäsenten rauhassa käyttää aikaa tähän harjoitukseen. Sen jälkeen purimme harjoituksen niin, että menimme istumaan piiriin ja aina edellinen piirissä istuja sai haastatella seuraavaa siitä, että mitä ajatuksia tuossa edellisen harjoituksen aikana oli noussut esille. Kaikki ryhmäläiset kertoivat sen, minkä halusivat. Haastattelutyö mielestäni oli ryhmäläisten kesken vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa piti tarkkaan kuunnella mitä pari oli sanonut.

Tämän jälkeen olin alustavasti kaavailut tuokioon mukaan jana-harjoitusta siitä, että onko ryhmäläisillä varma olo projektin jatkamisen suhteen, mutta päätin tuokion aikana, ettei tätä janaa olekaan järkevää kerralle ottaa mukaan, koska viime kerralla puhuimme tästä kyseisestä aihepiiristä jo keskustellen läpi.

Seuraavana otin esille ryhmäläisiltä itseltään edellisellä kerralla esiin nousseen toiveen, toiveen käsitellä joitakin esittelyvideolle tulevia aihepiirejä draaman kautta. Pyysin ensin ryhmäläisiä esittämään draaman keinoin tilanteen ”Loppukirin keittiössä”, tähän kaikki lähtivät innokkaasti mukaan (ryhmäkerralla oli nyt 4 jäsentä mukana, 1 jäsenistä ei tälle kerralle päässyt tulemaan). Kun ryhmäläiset olivat esittäneet tilannetta mielestäni tarpeeksi kauan, sanoin ”stop”, ja vaihdoin esitettäväksi tilanteeksi ”pyykkäriin tarinan”, joka liittyy yhden ryhmän jäsenen kirjoittamaan käsikirjoituksen hahmotelmaan.

Tähän innostuivat näyttelemään kaksi vapaaehtoista. Näytelty tilanne eteni niin, että ensin kaksi pyykkituovassa olevaa naista juttelivat niitä näitä, sitten alkoi ilmetä, että toinen koki pyykkitaakan kuormittavana ja että hänellä oli vähän väsynyt olo. Tämän vuoksi sanoin ”stop”, katkaisin tilanteen, ja kyselin yleisöltä mahdollista ratkaisua tähän tilanteeseen. Yleisöstä keksittiinkin ratkaisu tilanteeseen, pyykkäri sai huojennusta ongelmiansa, ja siihen oli hyvä lopettaa tämä harjoitus. Kun kysyin, että olisiko ryhmä halunnut vielä kokeilla draaman keinoin jotakin kohtaa, yksi jäsenistä ehdotti kahvipöytäkeskustelua, johon ryhmäläiset suin päin tarttuivatkin. Tämä oli viimeinen harjoitus toimintatuokion aikana.

Lopetin kerran kiittelemällä kaikkia jäseniä, pyysin heitä täyttämään kyselylomakkeen (jonka jätin jokaiselle jäsenelle kerran alussa), ja palauttamaan vastaukset minulle mahdollisimman pian. Kerroin, että koska se on yksi minun tärkeistä arviointiaineistoistani (siis kyselylomake), todella arvokasta olisi saada jokaisen vastaus takaisin. Ryhmätoiminta loppui positiivisiin tunnelmiin ja minulle jäi olo että ryhmän on tästä hyvä jatkaa Loppukiri-yhteisön käsikirjoituksen ja esittelyvideon työstämistä eteenpäin, kun minä en ole enää toiminnassa mukana

8 Arviointi

Työn päätavoitteena oli sosiokulttuurisen innostamisen ideologian mukaan innostaa toimintaryhmän jäseniä keskusteluun, yhteiseen toimintaan ja tekemiseen ja kulttuurin tuottamiseen.

Opinnäytetyöni lisätavoitteina oli myös vaikuttaa Loppukiri-yhteisöstä valikoituneen viiden vapaaehtoisen ryhmän jäsenen keskinäiseen vuorovaikutukseen tai antaa ryhmän jäsenille mahdollisuus hyviin vuorovaikutushetkiin sosiokulttuurisen innostamisen kautta kymmenen toimintatuokion puitteissa.

Omat opinnäytetyöni tavoitteet kulkivat vahvasti käsi kädessä Satchel-hankkeen tavoitteiden kanssa, eli tavoitteena oli toimintaryhmässä ideoida käsikirjoitusta Loppukiri-yhteisön synnystä ja talon rakentumisen vaiheista. Satchel-hankkeen ideologiaanhan liittyy ajatus siitä, että on tärkeää informoida Euroopan maita yhteisöllisen asumisen eduista ja siihen liittyen myös Loppukiri-yhteisö on käsikirjoitusta yhteisön ja talon synnystä ja toiminnasta tuottamassa, jotta se voi olla kertomassa laajemmalle kuulijakunnalle yhteisöllisen asumisen piirteistä.

Opinnäytetyöntekijänä omat henkilökohtaiset tavoitteeni olivat muun muassa seuraavia:

1. oppisin kuuntelemaan ryhmän jäsenten ääntä
2. koordinoimaan ja suunnittelemaan ryhmän toimintaa asiakaslähtöisesti
3. pohtimaan tämänkaltaisen projektin tavoitteita
4. luomaan ryhmän toiminnalle välitavoitteita ja etsimään keinoja niiden tavoitteiden saavuttamiseen
5. halusin oppia lisää siitä, kuinka toimia ohjaajana ja sosiokulttuurisena innostajana seniori-ikäisten asiakkaiden parissa.
6. halusin vartuttaa omaa ryhmänohjaajan kokemustani
7. oppia myös arvioimaan oman toimintani eettisyyttä, sekä omien tavoitteideni onnistumista ryhmän jäseniltä saamieni palautteiden, sekä oman havainnointini valossa

Opinnäytetyöni arviointikysymyksiksi nousivat lopulta seuraavat kysymykset:

ARVIOINTIKYSYMYKSET

- 1) Miten opinnäytetyöntekijä kehittyi sosiokulttuurisena innostajana?
- 2) Heräsikö toimintatuokioilla sosiokulttuurista innostamista, eli

- toimintaa
- aktivoitumista
- keskustelua ja
- kulttuurin tuottamiseen osallistumista

3) Miten toiminnassa huomioitiin yksilöt?

4) Millainen vaikutus sillä oli ryhmän jäsenten keskinäiseen vuorovaikutukseen?

5) Palveliko käytetyt luovat menetelmät koko toiminnan päätavoitetta?

Toiminnan onnistumisen arviointiin vaikuttaa ennen kaikkea ryhmän jäseniltä kerätty loppukyselyn palaute, opinnäytetyöntekijän oma havainnointi ryhmätoiminnan aikana oppimispäiväkirjan pohjalta, sekä toiminnan lopussa kerätty lisäpalaute sähköpostitse toimintaryhmän jäseniltä.

Koin lisäpalautteen keräämisen tärkeäksi varsinaisen kyselylomakkeen lisäksi, koska kyselylomakkeista nousi esille ehkä ennen kaikkea sellainen piirre, ettei valitsemiani luovia menetelmiä ryhmässä koettu välttämättä kovin innostavina. Tämän vuoksi halusinkin ymmärtää syyn. Halusin ymmärtää, minkä vuoksi ryhmän jäsenet kokivat tällä tavalla, ja miten minä olisin voinut ohjaajana toimia toisin, jotta lopputulos olisi ollut rohkaisevampi?

Näin jälkikäteen ajateltuna, parempi tapa toimia olisi ollut kirjallisen palautteen kysyminen esimerkiksi viikoittain siitä, ovatko käytetyt toimintatavat olleet ryhmän jäsenten mielestä hyviä, tai onko heillä lisätoiveita tulevia kertoja ajatellen. Kysyin kyllä joka toimintakerralla suullisesti ryhmän jäsenten mielipiteitä harjoituksista ja toiminnasta ja tällöin ryhmän jäsenet vastasivat positiivisesti. Sen vuoksi en hoksannut muuttaa omaa toimintatapaani, tai miettiä esimerkiksi sitä, olisiko draamalle voinut keksiä paremman vaihtoehdon tai olisiko draamaa voinut soveltaa paremmin käytännössä.

8.1 Yhteenveto loppukyselyn palautelomakkeen pohjalta

1 Mitä ryhmäkerrat sinulle antoivat?

Tästä kysymyksestä tulikin yllättävän paljon erilaisia vastauksia, mikä ehkä kertoo

juuri siitä miten yksilöllisesti ihmiset kokevat asioita. Yksi vastaajista sanoi, että hän koki tutustuneensa ryhmänjäseniin paremmin kuin ennen toimintatuokioiden alkamista ja että hän sai ryhmäkerroilta hieman lisää itsevarmuutta ja uskaltautui puhumaan kerroilla. Toinen vastaaja sanoi, että kerroilla sai tunnustella luovien menetelmien käyttöä, sekä pohtia yhteisöllisyyttä.

Kolmas ryhmäläinen kertoi palautteessaan, että ohjaaja hänen mielestään sitkeästi ohjasi ryhmää kohti ryhmän päätavoitetta (eli esittelyvideon ideointia). Neljännen vastaajan mukaan toimintatuokiot tarjosivat ennen kaikkea hauskoja yhdessäolon hetkiä ja toivat uusia ahaa-elämyksiä. Viidennen vastaajan mukaan ryhmäkerroilta sai silmäyksiä ryhmänohjaajan menetelmistä.

Yhteistä kommenteille oli siis oikeastaan tuo esittelyvideon paneutuminen. Muuten vastauksissa korostui yksilöllisesti erilaisia asioita, jotka kerroista olivat kenellekin jääneet päällimmäisenä mieleen.

2 Koitko kuuluvasi osaksi ryhmää? Millä tavoilla ryhmään kuulumistasi on tuettu/ ei ole tuettu?

Kyselylomakkeen vastausten perusteella voi sanoa, että kaikki ryhmän jäsenet kokivat kuuluvansa osaksi ryhmää. Myös useampi vastaaja sanoi, että ohjaaja huomioi tasapuolisesti kaikkia ryhmän jäseniä ja että kaikki kuuntelivat toisia ryhmässä. Yksi vastaaja sanoi, että ohjaaja huomioi häntä riittävästi, mikä kannusti häntä ilmaisemaan mielipiteitään ryhmässä.

3 Onko yhteisöllisyyden tunne ryhmässä lisääntynyt? Jos on, niin miten se tulee ilmi?

Jotkut vastaajista olivat sitä mieltä, että ehkäpä ryhmän yhteisöllisyys on saattanut hieman lisääntyä toimintatuokioiden aikana. Osan vastauksista tuli esille se seikka, että ryhmän jäsenet ovat tunteneet toisensa jo vuosia, ja tästä johtuen he eivät koe, että toimintaryhmän sisäinen yhteisöllisyyden tunne olisi kovin paljon kasvanut. Kaksi vastaajista kirjoittaa, että yhteinen toiminta on herännyt eloon, mikä saattaisi liittyä myös yhteisöllisyyteen. Yksi vastaaja korostaa myös yhteistoiminnan kautta herännyttä vastuun tuntoa.

4 Millä tavoilla luovuutta on herätelty ryhmässä?

Vastauksista tulee esille, että tuokioilla käytettiin luovina menetelminä erilaisia yhteisiä tehtäviä, kuten draamailua, rentoutumisharjoituksia, keskustelua, maalaamista, kuvia, leikkejä, musiikkia jne.

Yhden vastaajan mielestä tällainen toiminta herätteli aivotoimintaa yhteisen tekemisen pariin, yhden vastaajan mielestä taas keskustelu toimi paremmin aktivoivana kuin muu luova toiminta (esimerkiksi draamaleikki, musiikki tms.) Useampi vastaaja sanoi, että luovuutta kyllä heräteltiin erilaisilla menetelmillä. Yksi vastaaja sanoi, että ryhmä tuli aina innokkaasti mukaan.

Kehittämissideana yhdeltä vastaajalta tuli, että luovat tuokiot olisi voitu paremmin suunnitella Loppukiri-yhteisöstä tehtävän käsikirjoituksen laadinnan ympärille

5 Onko sinun luovuutesi päässyt ryhmätöinnässä esille? Jos on, niin miten? Millainen oppimisprosessi tällainen yhteistoiminta on ollut?

Vastauksissa yhteistä on se, että jostakin syystä useimmat ryhmän jäsenet eivät kokeneet heidän luovuutensa puhjenneen toimintakerroilla hyvin esiin. Yksi vastaajista kirjoitti, että ryhmäkerroilla luovuus ei välttämättä päässyt täyteen loistoon, mutta ryhmän jäsenet innostuivat tekemään sitten kotona omalla ajallaan asioita liittyen ryhmän tavoitteisiin.

Muutamit vastaajat sanoivat, että heidän luovuutensa heräsi kerroilla jonkin verran. Yksi vastaaja totesi, että ehkä ongelmana oli luovien tuokioiden lyhyt kesto. Että jos luovat tuokiot olisivat kerroilla olleet pidempiä, olisi luovuus saattanut ehtiä paremmin kerroilla herätä.

Yksi vastaaja kirjoitti, että jos ryhmässä on useampi hallitseva jäsen, niin myös se saattaisi osaltaan vaikuttaa luovuuden heräämisen ongelmaan. Yksi vastaaja kirjoitti, että estettä luovuuden herättämiselle ei toki ollut, mutta että niin ei nyt tässä ryhmässä jostakin syystä päässyt käymään.

6 Sosiokulttuurinen innostaminen tarkoittaa yhteisen tekemisen kautta kulttuurin tuottamiseen osallistumista ja aktiivisuuden lisääntymistä. Onko tämä tullut ryhmässä esille jollakin tavalla? Jos on, niin miten?

Kaksi viidestä vastaajasta kokee että ryhmän ohjaustapa oli innostava, ja että ryhmä kehittyi innostuneeksi. Yksi vastaajista ei osaa arvioida tuliko sosiokulttuurisen innostamisen ajatus hänen mielestään ryhmässä kovin vahvasti esille, koska hän on itsekin todella aktiivinen ja harrastaa kulttuuria muutenkin.

Yksi vastaajista on sitä mieltä, että yhteistoimintaa olisi pitänyt olla ryhmässä enemmän, jotta se olisi voinut paremmin innostua ja aktivoitua toimintaan. Yksi vastaajista taas oli sitä mieltä, että hänen mielestään muut ryhmän jäsenet kyllä olivat innostuneita ja heillä on selkeitä tavoitteita siitä, miten ryhmää jatketaan, mutta että hänelle itselleen tämä ei ollut niin ominainen tapa toimia.

Kuitenkin positiivista vastauksissa oli se, että keskustelun kautta ideointi ja innostus yhteiseen tekemiseen kasvoi.

7 Mitä asioita huomaat ryhmän sisäisessä vuorovaikutuksessa toimintakerroilla tapahtuneen? Millaista ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus on ollut?

Useimmista vastauksista tulee esille juuri tämä asia, että ryhmän jäsenet ovat tunteneet toisensa jo kauan ennen tämän toimintaryhmän perustamista, minkä vuoksi ryhmän jäsenten on vaikeaa arvioida miten ryhmän sisäinen vuorovaikutus kerroilla sujui.

Kaksi viidestä vastaajasta sanoi, että vuorovaikutussuhteet olivat hyviä ja vuorovaikutus ystävällistä. Yksi ei osaa arvioida vuorovaikutuksen laatua, yhden vastaajan mielestä vuorovaikutus oli pintapuolista, mikä ei kuulemma ole opinnäytetyöntekijän vika. Yksi vastaaja sanoi, että keskustelu kerroilla sujui oikein hyvin, mutta että keskusteluthan olivat tavallista tuttujen kokoontumista yhteen.

Tästä voi huomata, että vastauksissa on jonkun verran hajaantumista. Osan mielestä vuorovaikutus oli hyvää ja osan mielestä ei niin hyvää. Ohjaajan roolista voi tietenkin kysyä, että mistähän tällainen ilmiö mahtaa johtua? Miten vuorovaikutustilannetta olisi voinut helpottaa niin, että se olisi ollut jokaisen osapuolen mielestä parempaa ja

rentouttavampaa?

8 Ohjaajan/ Opinnäytetyöntekijän toiminnan pohjalla on tuokioiden aikana ollut tiettyjä tapoja ryhmänohjauksessa. Miten mielestäsi on tullut ryhmänohjaajan toiminnassa esille: puheenvuorojen jako, eri ryhmänjäsenten huomioon ottaminen, ryhmän jäsenten ajatusten kuuleminen, keskustelun tiivistäminen, toiminnan suunnittelu ja koordinointi?

Yhteistä vastauksissa oli se, että kaikkien vastaajien mielestä nuo yllä luetellut asiat (puheenvuorojen jako, eri ryhmänjäsenten huomioon ottaminen, ryhmän jäsenten ajatusten kuuleminen, keskustelun tiivistäminen, toiminnan suunnittelu ja koordinointi) toteutuivat todella hyvin ryhmänohjaajan toiminnassa.

Vastaajien mielestä opinnäytetyöntekijä jakoi tasaisesti puheenvuoroja, oli valmistautunut tapaamisiin hyvin, innosti hiljaisempiakin ryhmän jäseniä puhumaan, huomioi ryhmän jäsenten toiveita toiminnan suunnittelussa. Kehitettävää olisi yhden vastaajan mielestä ollut siinä, että kuitenkin ryhmäläisten ääntä olisi ohjaaja voinut paremmin herkistyä kuulemaan toiminnan suunnittelun suhteen. Tämä on varmasti aivan totta.

9 Toiminnassa keskeisessä asemassa oli Satchel-hankkeeseen liittyen tarkoituksena ideoida käsikirjoitusta Loppukiri-yhteisöstä ja sen talon rakentumisen prosesseista toimintatuokioilla. Oletko saanut mielestäsi tukea käsikirjoituksen ideointiin ohjaajalta/opinnäytetyön tekijältä, tai koetko mielestäsi käsikirjoituksen ideoinnin edenneen näinä kuluneina viikkoina?

Neljä vastaajaa viidestä kokee, että kyllä he ovat saaneet opinnäytetyöntekijältä tukea käsikirjoituksen ideointiin ja että käsikirjoituksen ideointi on myös edistynyt. Yksi vastaaja kokee, että hänen mielestään käsikirjoitus ei ole edistynyt tarpeeksi paljon. Yksi vastaajista korostaa ryhmän leppoisaa ilmapiiriä, ohjaajan joustavuutta. Yhteistä vastauksissa oli ennen kaikkea se, että ryhmän jäsenille käsikirjoituksen edistäminen oli päätavoite

10 Opinnäytetyön tavoitteeksi muovautui lopulta luovien menetelmien keinoin vaikuttaa toimintatuokioihin osallistuvien loppukiriläisten keskinäiseen vuorovaikutukseen sosiokulttuurisen innostamisen ideologian mukaan. Tavoitteeksi nousi siis innos-

taa pienryhmän jäseniä toimintaan ja kulttuurin tuottamiseen Tutkimuksen sivutuotteena oli tarkoitus ideoida käsikirjoitusta. Miten kuvailisit yllä mainittujen tutkimuksen tavoitteiden onnistumista?

Tästä kysymyksestä on kyselylomakkeen kohdan perusteella hankalaa tehdä yhteenveto, koska useampi vastaaja oli jättänyt vastaamatta näihin viimeisiin kysymyksiin. Ehkä tämä johtui siitä, että kyselylomake saattoi olla liian pitkä, ja siihen oli mahdollisesti raskasta vastata.

Kuitenkin kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että opinnäytetyön tavoitteessa on onnistuttu, yksi vastaaja viittaa edellisiin vastauksiinsa, yksi vastaaja ei osaa sanoa omaa mielipidettään opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamisesta. Yksi oli jättänyt tämän kohdan täysin tyhjäksi.

11 Tuleeko mieleesi jotakin muuta, mitä haluat sanoa ohjaajan eli opinnäytetyön tekijän tavasta ohjata ryhmää tai haluatko antaa hänelle muuta palautetta?

Tähän vastaukseen, useimmat olivat jättäneet vastauskentän tyhjäksi. Yksi vastannut sanoi, että hänen mielestään kerrat olivat sellaisia kuin saattoi etukäteen odottaakin. Yksi vastaaja sanoi, että en ohjaajana ollut helpossa roolissa, kun ryhmässä oli henkilöitä, joille draama ei ollut kaikista luontevin tapa toimia.

8.2 Yhteenveto sähköpostitse saadun lisäpalautteen pohjalta

Useammasta sähköpostitse kerätystä lisäpalautteesta tuli ilmi seuraavia asioita.

1 Opinnäytetyöntekijän oman ohjaajuuden kehittyminen sosiokulttuurisena innostajana

Vastaajien mielestä opinnäytetyöntekijän oma ohjaajuus sosiokulttuurisena innostajana kyllä kehittyi tuokioiden aikana ja hän kykeni paremmin ajan kuluessa kuulemaan ryhmän ääntä ja vastaamaan sen tarpeisiin. Yksi vastaaja sanoi, että hänen mielestään ohjaaja oli toiminut koko ajan innostavasti, mutta toiminnan edetessä

innostavuus vielä kasvoi.

Yksi vastaaja painotti vastauksessaan sitä, että käsikirjoitusprosessi on pitkä ja se vie aina aikaa. Tästä huolimatta hänen mielestään ryhmä innostui toimimaan ja sai aikaan käsikirjoituksen ideointia, siinä määrin kun se tämän ajan puitteissa on ollut mahdollista. Muutamat vastaajista korostivat ryhmänohjaajan taitoa kerätä yhteen puhuttua keskustelua. Yksi vastaajista ei osannut kommentoida tätä asiaa.

2 Miten toiminnassa huomioitiin eri yksilöt ja millainen vaikutus sillä oli ryhmän keskinäiseen vuorovaikutukseen?

Kolme vastaajaa sanoivat, että heidän mielestään opinnäytetyöntekijä huomioi hyvin eri yksilöitä ryhmässä. Yksi toteaa palautteessaan, että tämä osapuolten tasainen huomiointi johti hänen mielestään hyvään vuorovaikutukseen ryhmän sisällä. Toinen vastaaja tuo esille erityisesti tämän seikan, että hänen mielestään ohjaaja erityisen hyvin huomioi hiljaisten ryhmäläisten äänen kuulemisen, ettei puheliaimmat vieneet ryhmässä kaikkea tilaa. Hän myös koki, että ryhmässä kyettiin arvostamaan erilaisia ajattelutapoja.

Yksi vastaaja korostaa vastauksessaan sitä, että ryhmän jäsenillä on pitkä yhteinen historia ja ennen ryhmän alkamista ja tämän vuoksi ryhmän vaikutusta ryhmän jäsenten vuorovaikutukseen voi olla hankalaa arvioida. Vastaaja kuitenkin sanoo myös, että kuitenkin hänen mielestään nämä ryhmäkerrat olivat luonteeltaan rakentavia kokemuksia.

3 Luovien menetelmien käyttöä olisi voinut kehittää, millä tavalla?

Useampi vastaaja sanoo, että draamahetket olisivat voineet paremmin liittyä Loppukirin elämään, että näin toteutettuna he kokivat draamanohjaukset itse ryhmän tavoitteesta (esittelyvideon käsikirjoituksen ideointi) vähän irrallisena. Ohjaajana heräsin tähän ajatukseen, että draamaan voi todellakin sisällyttää talon arkea, vasta

viimeisellä toimintatuokiolla. Toki myös toimintatuokioiden alkupuolella teimme ryhmässä muutaman patsaan, joiden aiheet kumpusivat Loppukirin elämästä. Tästä viimeisen toimintakerran ”Pyykkitupa”- draamasta kaksi vastaajaa sanookin, että se oli hyvä kokemus.

Yksi vastaaja sanoo, että hänen mielestään keskustelun ohjaaminen ja esittelyvideon ideointi ryhmässä tuntui menneen hyvin. Hänenkin mielestään kehitettävää olisi ollut juuri siinä, että kerroille olisi otettu enemmän mukaan talon arkea draaman muodossa. Yksi vastaaja puolestaan kokee, että jos olisi keskusteltu vielä enemmän, eikä niin paljon leikitty, niin luovat hetket olisivat hänen mielestään voineet olla tuotteliaampia.

Yksi vastaaja tuo esille tämän seikan, että ryhmään suunnitellut luovat hetket, olisivat ehkä paremmin istuneet johonkin toiseen asiakaskuntaan. Hänen mielestään tähän ryhmään, jonka tavoitteena oli konkreettisesti ideoida Loppukiri-yhteisöstä käsikirjoitusta, nämä menetelmät eivät ehkä olleet parhaita mahdollisia. Viimeinen vastaaja puolestaan ei keksi mitään kehitettävää luovien menetelmien käytön suhteen.

8.3 Lopullinen arviointi ja johtopäätökset

Tähän lopulliseen arviointiin kokoan yhteen arviointiaineiston eri osasia ja punnitsen arviointikysymysten sekä opinnäytetyön tavoitteen onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä. Arviointiaineisto koostui kyselyistä, lisäpalautteesta sähköpostitse, omasta havainnoinnista ja oppimispäiväkirjan pohjalta kirjatusta tiedoista toimintakertojen kulusta. Arviointiin vaikuttaa myös kerroilla aikaan saanut aineistot, kuten musiikkimaalaus, aivoriihen tuotokset, yleinen suhde sosiokulttuuriseen innostamiseen ja muut vastaavat materiaalit.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada aikaan sosiokulttuurista innostamista, eli yhteisen keskustelun ja toiminnan kautta innostaa ryhmän jäseniä yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan ja sitä kautta vaikuttaa positiivisella tavalla heidän hyvinvointiinsa kulttuurin tuottamisen kautta.

ARVIOINTIKYSYMYKSET

1 Miten opinnäytetyöntekijä kehittyi sosiokulttuurisena innostajana?

Yllä kerättyjen palautteiden pohjalta voin kirjoittaa, että kyllä toimintaryhmän jäsenten mielestä minä kehityin sosiokulttuurisena innostajana ja ohjaajana näiden kuluneiden toimintakertojen aikana. Palautteissa mainittiin muun muassa, että opin huomioimaan paremmin ryhmän jäsenten ääntä kertojen kuluessa eteenpäin ja opin keräämään yhteen toimintaryhmässä syntyneen keskustelun sisältöä. Palautteista nousi myös esille se, että opin myös varmistamaan ryhmän kaikkien jäsenten äänen kuulemisen ryhmässä. Palautteiden mukaan kaikki saivat tasaisesti puheenvuoroja.

Kehitettävää olisi palautteiden pohjalta ollut ehkä siinä, että olisin voinut esimerkiksi draaman metodeja paremmin soveltamalla, kyennyt innostamaan ryhmää paremmin yhteisen tekemisen pariin. Valitsin tietyt draamametodit pääasiassa, että ajattelin niiden tuovan ryhmän jäsenille hyviä vuorovaikutuksellisia tilanteita, mukavia yhdessä olon hetkiä, sekä innostavan ja aktivoivan yhteisen keskustelun ja toiminnan pariin.

Oman opinnäytetyöpäiväkirjani ja oman havainnointini pohjalta voin sanoa, että huomaan myös itse kehittyneeni ammatillisesti näiden toimintatuokioiden aikana. Pikkuhiljaa ryhmän ohjaamisesta tuli minulle luontevampaa, pystyin mielestäni tukemaan ryhmän sisäistä vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa paremmin kuin ensimmäisillä toimintakerroilla. Viimeistään nyt loppupalautteet luettuani ymmärsin, kuinka erityisen tärkeää on kerätä kirjallista palautetta useammin, ja näin aion myös sosiaalialan ammattilaisena tulevaisuudessa toimia.

2 Heräsikö toimintatuokioilla sosiokulttuurista innostamista, eli toimintaa, keskustelua, kulttuuria ja aktivoitumista

Mielestäni voin sanoa lukemieni palautteiden, oman havainnointini, sekä opinnäytetyöpäiväkirjan pohjalta, että kyllä kerroilla heräsi sosiokulttuurista innostamista. Sosiokulttuurisessa innostamisessahan on olennaista ryhmän aktivoituminen yhteiseen tekemiseen, ja sitä kautta ryhmän jäsenten hyvinvoinnin tukemisen tavoitteet.

Kehitettävää tässä asiassa olisi kuitenkin ollut, etenkin loppukyselyn palautteiden pohjalta. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että käsikirjoituksen ideointi eteni lyhyeen aikaan nähden tarpeeksi, ja joku saattoi olla sitä mieltä, että käsikirjoituksen ideointi olisi voinut kerroilla edetä pidemmällekkin. Palautetta tuli myös siitä, että draaman metodit eivät välttämättä olleet tämän asiakasryhmän parissa parhaita innostajia yhteisen toiminnan pariin.

Joka tapauksessa, joka kerralla (oman havainnointini pohjalta) heräsi aktiivista keskustelua yhteisen asian (käsikirjoituksen) lähtökohdista, kaikki ryhmän jäsenet tasapuolisesti osallistuivat käsiteltävän aiheen puimiseen ja kaikki ryhmän jäsenet myös osallistuivat kaikkiin järjestämiini luoviin hetkiin. Yksi ryhmän jäsenistä kirjoitti yhden ehdotuksen käsikirjoituksen pohjaksi ja yksi ryhmän jäsen tuotti oman esittelyvideonsa Loppukiristä. Myös seikka, että tämä työryhmä aikoo jatkaa toimintaansa vielä minun vetämäni tuokioiden jälkeen itsenäisesti, on huomion arvoinen asia sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteita ajatellen.

Musiikkimaalaus, draamahetket ja muu yhteinen toiminta kertovat siitä, että kulttuuria ryhmässä harrastettiin ja tuotettiin. Mielestäni myös se näkökulma, että ryhmän jäsenillä tuntui viimeisillä toimintakerroilla olevan luottavainen olo projektin jatkamisen suhteen, vaikutti minusta sille, että kyllä sosiokulttuurista innostamista on näillä toimintatuokioilla tapahtunut. Hyvä on huomata, että ohjaajana olisin voinut toimia asiakaslähtöisemmin, erityisesti kyselemällä vielä monipuolisemmin ryhmäläisten toiveista käytettävien menetelmien suhteen. Näin innostamista olisi voinut ehkä vielä vapautuneemmin ryhmän sisällä tapahtua.

3 Miten toiminnassa huomioitiin yksilöt? Ja

Palautteiden pohjalta voin sanoa, että tästä ryhmän jäsenet olivat aika yksimielisiä, siitä että minä toimin ohjaajana tasapuolisesti, kuunnellen eri ryhmän jäsenten ääntä ja omalla toimintatavallani innostin myös hiljaisimpiakin ryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun ja toimintaan.

4 Millainen vaikutus sillä oli ryhmän jäsenten keskinäiseen vuorovaikutukseen?

Kuten jo yllä mainitsinkin, niin juuri tuo hiljaisempien ryhmän jäsenten

huomioiminen koettiin palautteiden pohjalta ryhmässä oikein toimivana ja hyvänä asiana. Tai se, että ryhmäläisten mielestä huomioon hiljaisempien ääntä hyvin, jolloin myös he uskaltautuivat ryhmässä puhumaan ja tuomaan omia ajatuksiaan esille. Tämä tietenkin vaikutti hyvällä tavalla ryhmän sisäiseen vuorovaikutukseen.

Pyrin myös tarttumaan mahdollisiin keskustelusta kumpuaviin ristiriitoihin, joita ryhmässä kyllä esiintyi todella vähän. Yhdellä kerralla esimerkiksi huomioon sitä, kun kaksi ryhmän jäsentä oli oikeastaan samaa mieltä asiasta, mutta heillä oli nousemassa hieman keskustelua aiheesta. Tällöin pyrin ohjaajana helpottamaan tuota vuorovaikutustilannetta sanomalla, että eiköhän tässä olekin kyseessä oikeastaan samanlaiset mielipiteet puhuttavasta asiasta.

Ryhmän jäsenet korostivat palautteissaan sitä, että he eivät ole varmoja siitä onko ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus kerroilla parantunut. Tätä he perustelivat sillä, että ryhmän jäsenillä on pitkä yhteinen historia takana, ja että kaikki ryhmän jäsenet ovat olleet toistensa ystäviä jo vuosia ennen ryhmän alkamista. Tämän vuoksi he eivät osanneet sanoa olisiko ryhmän sisäinen vuorovaikutus näillä toimintatuokioilla välttämättä parantunut. Kyseessä oli tuttujen tavallisia keskustelutuokioita. Kuitenkin, ryhmäkerrat itsessään koettiin ainakin yhden vastaajan mielestä hyvinä ja rakentavina vuorovaikutuksellisinä tilanteina.

Oman havainnointini pohjalta voin vielä sanoa, että mielestäni ryhmässä vallitsi alusta loppuun hyvä vuorovaikutus, jossa toisensa tuntevat ihmiset kuuntelivat toistensa mielipiteitä ja yhdessä ryhmästä nousi esille vuorovaikutuksen kautta toimintaa ja keskustelua.

5 Palveliko käytetyt luovat menetelmät koko toiminnan päätavoitetta?

Kuten jo tästä opinnäytetyöstä on aiemmin tullut esille, kaikki valitsemani luovat menetelmät eivät välttämättä palvelleet ryhmän päätavoitetta eli käsikirjoituksen kirjoittamista, parhaalla mahdollisella tavalla. Jotkut vastaajista olivat kehuneet erityisesti musiikkimaalausta, ehkä tuollaista toimintaa minun olisi pitänyt ottaa kerroille enemmän.

Myös oman opinnäytetyöpäiväkirjani pohjalta esimerkiksi tarinointi sana kerrallaan,

oli ryhmässä pidetty luova menetelmä. Ryhmä olisi ollut halukas kokeilemaan tuota menetelmää vielä uudelleen. Useammasta vastauksesta tuli esille, että draaman käyttöä olisi voinut paremmin soveltaa yhteisön syntymisestä laadittavan käsikirjoituksen piiriin. Itse olin suunnitellut useimmat draamaharjoitukset toimintatuokioiden alkuun, herättelemään yhteiseen toimintaan ja aktivoimaan yhteiseen keskusteluun käsikirjoittamisesta. Toimintakertojen alkupuolella teimme muutaman patsaan Loppukiriyhteisöstä kumpuavista aiheista, ja toimintakertojen viimeisellä kerralla kokeilimme draamaa muutamassa Loppukiri-yhteisön elämästä kumpuavassa kohtauksessa. Muun muassa ”Pyykkäri”- kohtauksen useampi vastaaja koki hyvänä.

Harmittavaa on, etten yksinkertaisesti älynnyt sulauttaa draamaa paremmin yhteisöstä kumpuaviin ideoihin. Yhteenvetona voisi sanoa, että minun olisi alkukyselyn tuloksista huolimatta (joista tuli ilmi, että ryhmän jäsenet halusivat antaa minulle vapaat kädet valitsemieni toimintamenetelmien suhteen), pitänyt kysyä kirjallista palautetta toiveista metodien suhteen, esimerkiksi viikoittain. Tällöin olisin luultavasti asiakkaiden ääni ja tarpeet tulleet minun tietooni aikaisemmassa vaiheessa vielä selkeämmin.

Toiminnan tavoitteena oli innostaa työryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun ja toimintaan, sekä kulttuurin tuottamiseen. Keskustelua kerroilla kyllä syntyi kaikkien ryhmän jäsenten välille tasapuolisesti. Kaikki ryhmän jäsenet ottivat osaa luoviin toiminnallisiin tuokioihin. Havainnointini ja suullisten kyselyjen pohjalta toimintakerroilla, tunnelma oli innostunut ja vapaa.

Käsikirjoitusta talon rakentumisesta ja yhteisön syntymisen prosesseista emme kerroilla vielä saaneet valmiiksi, mikä saattaa johtua siitä, että käsikirjoitusprosessi voi olla pitkä ja työläs ja se vie aikaa. Kulttuurin tuottamista tapahtui siinä määrin, että pohdimme toimintatuokioiden aikana Loppukiri-yhteisön arvoja, yksi ryhmän jäsen teki mahdollisen hahmotelman käsikirjoituksen pohjaksi, yksi ryhmän jäsen teki oman esittelyvideonsa yhteisöstä ja sen syntymisestä, sekä erilaisia materiaaleja syntyä siitä, minkälaisia asioita käsikirjoituksessa tulisi pohtia.

Ohjaajana toimin parhaan kykyni mukaan, huomaten, että olisin voinut toimia vielä paljon ammatillisemmin. Kuulemalla paremmin ryhmän jäsenten ääntä draamametodin suhteen, ja ehkä antamalla enemmän aikaa ryhmälle innostua luovien

harjoitusten mahdollisuudesta olisi luovat tuokiot koettu toimivampina. Toki, jos luovien menetelmien tarkoitus oli useimmiten luoda hyviä vuorovaikutuksellisia hetkiä, niin oman havainnointini pohjalta mielestäni tämä onnistui. Vaikka kaikkia luovia menetelmiä ei ehkä koettu valtavan innostavina, niin kuitenkin keroilla aina nousi yhteistä keskustelua ja ideointia käsikirjoituksesta, ja tätähän olin luovien menetelmien käytöllä ja draamaharjoituksilla tavoitellutkin. Luovien menetelmien tarkoituksena oli, että ne aktivoisivat ryhmän jäseniä yhteisen keskustelun ja ideoinnin pariin. Toimintakerroilla jäsenet aktivoituivat yhteiseen tekemiseen. Ryhmän jäsenet aikovat myös jatkaa käsikirjoituksen ideointeja jatkossa. Tuottavuuden näkökulmasta ajateltuna, toimintaryhmä sai aikaan käsikirjoituksen hahmotelman ja tärkeää yhteistä pohdintaa Loppukiri-yhteisön arvopohjasta.

Omia henkilökohtaisia oppimistavoitteitani ja niiden saavuttamista lopuksi vielä lyhyesti kiteytän. Tavoitteenani oli oppia kuulemaan ryhmäläisten ääntä, koordinoimaan toimintaa ja suunnitella sitä asiakaslähtöisesti. Toiminta onnistui monella tavalla hyvin ja asiakkaat kokivat minun ohjaavan ryhmää hyvin. Parannettavaa olisi ollut juuri palautteen kyselemisessä useammin, jolloin asiakkaiden ääni olisi tullut vielä paremmin toiminnassa esille. Opin kuitenkin hyvin suunnittelemaan toimintaa.

Halusin myös oppia pohtimaan tämänkaltaisen projektin tavoitteita, luomaan ryhmälle välitavoitteita ja etsimään keinoja tavoitteiden saavuttamiseen. Mielestäni tässä olen kehittynyt paljon, ennen projektin alkua kaikki arviointi ja tavoitteiden asettelu oli minulle vielä aika uutta. Mielestäni opin paljon sosiokulttuurisena innostajana toimimisesta, myös huomaamalla omat virheeni ja käsittämällä, miten olisin voinut toimia vielä paremmin sosiokulttuurisen innostajan tavoitteiden mukaisesti. Sain paljon lisää kokemusta ryhmän ohjaamisesta ja varmuutta oman ammatillisuuteeni. Loppujen lopuksi ehkä opettavaisinta oli se, miten pystyn tulkitsemaan ryhmältä saamiani palautteita ja omia havainnoitajani käsi kädessä.

9 Eettisyys tutkimuksessa ja ohjauksessa

Eettisyys tarkoittaa oikean ja väärän pohtimista. Sen miettimistä, miten olisi itse voinut toimia eri tavalla, jolloin toiminta kaikkia osapuolia kohtaan olisi ollut parempaa. Suurimpia eettisiä kysymyksiä oman opinnäytetyöprosessini kohdalla syntyi loppupalautteessa ilmi tulleesta asiasta, ettei draamametodi ollut välttämättä innostanut kaikkia ryhmän jäseniä tai että draamametodia olisi voinut soveltaa paremmin käsikirjoittamisen idean ympärille. Tässä minulla olisi siis ohjaajana ollut korjattavaa. Kriittisen palautteen vastaanottamista sain prosessin aikana opetella vastaanottamaan ja se kasvatti minua ammattilaisena. Opinnäytetyöprosessin jaksottaminen tiettyihin jaksoihin (suunnitelmavaihe, toimintatuokiovaihe, raportointivaihe), helpotti omaa jaksamista opinnäytetyöprosessin aikana.

Toimintani kuitenkin pohjautui erilaisiin eettisiin arvoihin ja velvollisuuksiin. Pidin tärkeänä jokaisen yksilön itsemääräämisoikeutta, yksilön nimettömänä pysymistä ja yksityisyyden kunnioittamista. Tärkeänä arvona koin asiakkaan lähtökohdista liikkeelle lähtemisen ja oman pysymiseni mahdollisimman puolueettomana tutkimustuloksia arvioitaessa.

9.1 Eettisyys tutkimuksessa

Opinnäytetyöni alussa kirjoitin eettisyyden piirteistä, joita täytyy opinnäytetyön tekemisen kannalta ottaa huomioon prosessin alusta loppuun. Kirjoitin siitä, millaisia asioita täytyy huomioida kun etsii toiminnalle oikeanlaista tiedonkeruutapaa, kun etsii oikeanlaisia arviointimenetelmiä ja kun lopulta arvioi toimintaa. Kirjoitin myös siitä, miten toiminnallista opinnäytetyötä voidaan teorian pohjalta määritellä.

Kun nyt opinnäytetyö on valmis, voin kerätä yhteen niitä ajatuksia eettisyyteen liittyen, joita tämän opinnäytetyön tekemisen aikana on joutunut pohtimaan ja refleктоimaan. Kaikki toiminta lähti liikkeelle Talentian sosiaalialan ammattieettisten ohjauksen etiikasta, sekä etiikasta kirjoitetusta teoriasta.

Talentian sosiaalialan ammattieettisten ohjeistuksien mukaan jokaisella ihmisellä on ihmisyyteen kuuluva ihmisarvo ja jokaista ihmistä tulee arvostaa ja kunnioittaa. Sosiaalialan ammattilaisen tulee puolustaa ihmisarvoa kaikissa tilanteissa. Jokaisella ihmisellä on ihmismääräämisoikeus, eli hänen tulee voida itse päättää omista asioistaan. Jokaiselle ihmiselle kuuluu myös osallistumisoikeus eli hänen tulee voida osallistua kaikkeen toimintaan, jossa käsitellään häntä koskevia asioita. Jokainen ihminen tulisi voida tulla kohdatuksi kokonaisvaltaisesti, eli sosiaalialan ammattilaisen tulisi ymmärtää yksilöiden erilaiset elämäntilanteet. Jokaiselle asiakkaalle kuuluu myös oikeus yksityisyyteen, eli salassapitovelvollisuus koskee sosiaalialan työntekijää. Negatiivisen syrjinnän poistaminen, esimerkiksi syrjintää uskonnon tai kulttuuritaustan perusteella, tulee ammattilaisena välttää. Sosiaalialan ammattilaisen työnkuvaan kuuluu myös oikeudenmukaisuuden tavoittelun puoli, eli hän vastustaa epäoikeudenmukaisuutta. (Talentia, 2012, 1-9, 19.)

Pyrin toiminnassani siihen, että huomioisin kaikkia toimintaryhmän jäseniä yksilöllisesti, tukisin jäsenten ihmisarvoa ja antaisin heille mahdollisuuden toimintatuokioiden puitteissa olla ottamassa osaa omia asioitaan koskeviin asioihin, eli tässä tapauksessa Loppukirin esittelyvideon ideointiin. Pyrin toiminnassani lähtemään liikkeelle siitä, että kaikki ryhmän jäsenet ovat tasavertaisessa asemassa, ja että kaikilla ryhmän jäsenillä olisi yhtä lailla mahdollisuus olla vaikuttamassa ryhmän toimintaan. Loppupalautteiden pohjalta ryhmäläiset olivat sitä mieltä, että huomioin kaikkia ryhmän jäseniä tasapuolisesti ja, että myös hiljaiset ryhmän jäsenet pääsivät ilmaisemaan hyvin mielipiteitään ryhmässä.

Clarkeburnin ja Mustajoen mukaan tieteellisen tutkimuksen on noudatettava tiettyjä eettisiä periaatteita. Tutkimuksen tai opinnäytetyön tässä tapauksessa, on oltava tieteellisesti rehellinen. Tieteellinen rehellisyys tarkoittaa, että kaikenlainen vilpillisyys, tulosten vääristely tai tulosten puolueellinen esittäminen on kielletty. Arvioinnin ja toiminnan huolellisuudella tarkoitetaan sitä, että tavoitellaan mahdollisimman tarkasti ja hyvin tehtyä opinnäytetyötä. Opinnäytetyön avoimuudella voidaan varmistaa käytettyjen metodien, välineiden ja teorioiden avoin jakaminen muille ihmisille. Myös kriittisyys omaa työtä kohtaan lisää opinnäytetyön avoimuutta. (Clackeburn & Mustajoki, 2007 43-44.) Pyrin opinnäytetyötä tehdessäni tuottamaan tieteellisesti rehellistä tietoa, kuvaamaan toimintaa mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti.

Tieteellisellä tunnustamisella opinnäytetyöntekijä antaa arvon kaikille niille lähdemateriaaleille, joita hän on työnsä pohjana käyttänyt. Toisten ajatuksia ei esitetä omina ajatuksinaan. Materiaalin keruu ja työn arviointi tulee tapahtua eettisesti kestäväällä tavalla. Tämä tarkoittaa toimintaan osallistuneiden itsemääräämisoikeuden säilyttämistä. Julkisen vastuun mukaan tieteellisen tutkimuksen tai opinnäytetyön tuloksia voi julkaista silloin kun ne ovat tärkeitä yleisen hyvinvoinnin kannalta tai kun tutkimuksen tulokset ovat tieteellisten arvioiden mukaan hyväksyttäviä. (Clackeburn & Mustajoki, 2007, 43-44.) Kirjoitin opinnäytetyöhöni ilmi kaikki lähdemateriaalit, joita työssäni käytin, pyrin työni arvioinnissa eettiseen ja oikeudenmukaiseen arviointiin.

Tutkimusaiheen valinnan mukaan eettisiä teemoja on Clackeburnin ja Mustajoen mukaan muun muassa käytettävissä olevan ajan, toiminnan hyödyn ja työn vaikuttavuuden pohtiminen, työn julkaisumahdollisuuksien pohdinta, sekä tutkimusasetelman kiehtovuuden miettiminen. Myös taustatietojen riittävä määrä voi tutkijoiden mukaan olla eettisen pohdinnan aiheita. (Clackeburn & Mustajoki, 2007 53-59.) Käytettävissä olevaan aikaan nähden, saimme toimintakerroilla paljon aikaiseksi. Yksi ryhmän jäsenistä teki oman esittelyvideonsa yhteisönsä synnystä, yksi ryhmän jäsen teki hahmotelman mahdollisen käsikirjoituksen pohjaksi, ja tämän lisäksi kaikki ryhmän jäsenet yhdessä pohtivat laajasti yhteisönsä arvoja ja tärkeitä piirteitä. Voi olla, että työn vaikuttavuus ei vielä näy kovin paljon, mutta kun ryhmä jatkaa toimintaansa, he kyllä ovat mukana yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa, Satchel-hankkeen esittelyvideon kautta.

Myös toimintaan osallistuneiden jäsenten eli asianosaisten asema kuuluu eettiseen pohdintaan toiminnan jälkeen. Toisin sanoen, miten toiminta on vaikuttanut siihen osallistuneisiin jäseniin opinnäytetyön tulosten, toiminnan ja johtopäätösten selvittyä? (Clackeburn & Mustajoki, 2007, 78-80.) Hyvää tieteellistä tutkimusta osoittaa se, että opinnäytetyöntekijä tuo julki kaikki eri asianhaarat, jotka ovat työn tuloksiin vaikuttaneet (Clackeburn & Mustajoki, 2007, 101-103). Pyrin työssäni auki kirjoittamaan kaikki olennaiset puolet, jotka olivat toiminnan arviointiin vaikuttamassa. Toin perusteellisesti esille loppukyselyn tuloksen, kuvailin toimintaa opinnäytetyöpäiväkirjan pohjalta ja omaa havainnointiani ja siitä tehtyjä johtopäätöksiä mahdollisimman totuudellisesti.

Teoksessa ”Etiikkaa ihmistieteille” tutkijat Hallamaa ym. ovat puolestaan kertoneet

tutkimukseen tai toiminnan arviointiin liittyvien eettisesti hyvän tutkimuksen normeja. Tutkijoiden mukaan eettisesti hyvän tutkimuksen tuntomerkinä toimii epäilyn velvollisuus, rajankäynnin velvollisuus, vapauden velvollisuus, ajattelun velvollisuus, avoimuuden velvollisuus, säännöttömyys, sekä vastuunottamisen velvollisuus. (Hirvonen, toim. Hallamaa ym. 2006, 38-46.)

Epäilyn velvollisuus tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa/opinnäytetyössä tutkijan on kyettävä ajattelemaan erilaisten ideologioiden läpi. Rajankäynnin velvollisuus tarkoittaa kriittisyyttä erilaisia ihmisen asettamia rajoja kohtaan. Tutkijoiden mukaan opinnäytetyötä ei saa altistaa millekään ideologiselle ajattelutavalle, vaikka niillä olisi tutkijan tai opinnäytetyön tekijän omassa elämässä tärkeä asema. Kyseessä on toisin sanoen vapauden velvollisuus. Ajattelun velvollisuus velvoittaa tutkijaa tai opinnäytetyön tekijää pohtimaan kriittisesti myös tieteelliseen tietoon suhtautumista. Avoimuuden velvollisuus vaatii tutkijaa olemaan nöyrä ja avoin toiminaan osallistuneiden jäsenten edessä. Vastuunottamisen velvollisuus tarkoittaa vastuunkantoa oman työnsä toteutuksesta. Säännöttömyys tarkoittaa kriittisyyttä ja epäilyä kaikkea erilaista säännöstöä kohtaan. (Hirvonen, toim. Hallamaa ym. 2006, 38-46.) Pysin toiminnassani ja toiminnan arvioinnissa toimimaan puolueettomasti.

Olennaista on toimintaan osallistuneiden yksityisyyden suojan säilyttäminen. Yksityisyyden suoja on kirjattu Yhdistyneiden kansakuntien kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa, sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. (Kuula, toim. Hallamaa ym. 2006, 124.) Yksityisyyden suojaan liittyy ennen kaikkea yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Itsemääräämisoikeuden mukaan jokaisella toimintaan osallistuneella jäsenellä on oikeus sanoa oma mielipiteensä siitä, mitä hänestä kirjoitetaan työhön ja mitä ei. Tietojen käyttötarkoitussidonnaisuus merkitsee sitä, että toimintaan osallistuneiden ihmisten tietoja ei saa antaa viranomaisille. Toimintaan osallistuneiden tiedot eivät saa siis joutua väärin käsiin. (Kuula, toim. Hallamaa ym. 2006, 124- 127.) Toiminnan raportoinnissa tulee pyrkiä myös varmistamaan, ettei toimintaan osallistuneita henkilöitä ole raportoitu tunnistettavasti ja on varmistettava ennen toimintaa, että ryhmän jäsenet tietävät millaiseen toimintatutkimukseen he ovat ottamassa osaa. (Kuula, toim. Hallamaa ym. 2006, 127-137.)

Näistä näkökulmista ajateltuna voin vetää yhteen opinnäytetyöni johtopäätösten vaikuttavuutta toimintaan osallistuneisiin ryhmän jäseniin. Nämä johtopäätökset on

ainoastaan yleistettävissä näiden toimintatuokioiden osallistuneiden jäsenten kanssa vietettyihin hetkiin. Näin ollen toiminnan tuloksia ei voida yleistää laajempaan ihmisjoukkoon. Toiminnan tavoitteena oli innostaa työryhmän jäseniä yhteiseen keskusteluun, toimintaan ja kulttuurin tuottamiseen sosiokulttuurisen innostamisen ideologian mukaisesti. Ryhmän omana tavoitteena oli ideoida käsikirjoitusta Satchel-hankkeeseen liittyen.

Toimintatuokioiden tapahtuivat hyvän vuorovaikutuksen hengessä. Toisensa etukäteen hyvin tuntevat ystävät viettivät aikaa yhdessä toistensa kanssa, osallistuen luoviin hetkiin ja pohtien ideoita yhteisöstä kirjoitettavaa käsikirjoitusta varten. Yksi ryhmän jäsenistä sai aikaan käsikirjoituksen hahmotelman, yksi ryhmäläinen tuotti oman esittelyvideonsa yhteisöstä, kaikki ryhmän jäsenet pohtivat laajasti yhteisönsä arvoja ja tärkeinään kokemiaan asioita. Ryhmäkerroilla oli vuorovaikutuksellisuutta ja keskustelua. Ryhmäläisten kannalta suurin hyöty toimintakerroista lienee toiminnan aikana ryhmän aikaansaamat ideoinnit käsikirjoitukseen liittyen. Ryhmä sai toimintatuokioiden hyvän alun käsikirjoituksen suunnittelulle ja aikoo jatkaa ryhmätapaamisia vielä tämän toiminnan jälkeenkin.

Käytettävissä olevaan aikaan nähden, toimintatuokioiden saatiin paljon aikaan käsikirjoittamiseen liittyen. Käsikirjoitusta Loppukiri-yhteisöstä ei kerroilla vielä saatu valmiiksi, mutta ideoita yhteisöstä kirjoitettavan käsikirjoituksen pohjaksi kyllä syntyi. Käsikirjoittaminenhan voi olla usein pitkä prosessi, joten käytettävissä olevaan aikaan nähden tuokioiden edettiin paljon käsikirjoittamisen ideoinnissa.

Pyrin toiminnan suunnittelussa, toimintakerroilla, ja toiminnan arvioinnissa ja raportoinnissa noudattamaan yllä kuvaamiani eettisiä periaatteita, huomioiden yksityisyyden suoja, yksilön itsemääräämisoikeutta, antamaan kunniankäyttämistäni lähdeoteoksista teosten kirjoittajille, olemaan toiminnan arvioinnissa mahdollisimman puolueeton ja varmistamaan arvioinnissa asiakkaiden äänen kuulemisen.

9.2 Ohjaamisen etiikkaa

Näistä lähtökohdista lähdin toimintaani suunnittelemaan, kun tämä opinnäytetyöprosessi viime vuoden syksyllä lähti pikkuhiljaa liikkeelle. Alussa tiesin

vain, että tulisin tekemään opinnäytetyötä yhteistyössä Loppukiri-senioriyhteisön kanssa, ja että opinnäytetyöni tulisi jollakin tavalla liittymään Satchel-hankkeeseen ja englanninkielisen esittelyvideon ideointiin. Aihe alkoi kiinnostaa minua välittömästi ja tiesinkin, että nyt olen oman aiheeni opinnäytetyölle löytänyt.

Pikkuhiljaa aloin lukea teoriatietoa sosiokulttuurisen innostamisen piirteistä, teoriaa erilaisista ikäihmisiin liittyvistä asioista, teoriaa etiikasta ja niin edelleen. Rinnakkain tämän teoreettisen viitekehyksen hahmottamisen kanssa työstin myös suunnitelman luomista oman ohjaamiseni pohjaksi pohtien kovasti, millä tavalla Laurean luovia menetelmiä olisi käytännössä mahdollista soveltaa.

Aluksi en meinannut keksiä yhtään ideaa, miten voisin soveltaa luovia menetelmiä tässä työympäristössä. Lopulta ideoita alkoi kuitenkin tulla mieleeni ja sain luotua toiminnalle ja ohjaamiselleni selkeän rakenteen. Tahdoin varmistaa työni lähtemisen asiakkaiden näkökulmasta liikkeelle, suullisen palautteen ja kyselyjen muodossa. Ensimmäisillä toimintakerroilla esittelinkin ryhmälleni suunnittelemani toiminnan ja kyselin ryhmäläisten mielipiteitä suunnitelmasta. Ryhmän jäsenet vaikuttivat innostuneilta ja he selkeästi antoivat minulle mahdollisuuden käyttää toiminnassa sellaisia metodeja, kun koin parhaaksi, ajatellen opinnäytetyön tavoitteita. Ensimmäisellä toimintakerralla myös jaoin ryhmän jäsenille tutkimuslupapaperin, jossa avasin opinnäytetyöni ideaa ja tarkoitusta, sekä sitä mitä ryhmän jäseniltä odotettiin opinnäytetyöprosessiin lähtiessä.

Näin toimintakerrat alkoivat sujua. Keskustelimme kerroilla paljon käsikirjoittamisesta, esittelyvideon ideointia tapahtui joka kerralla, ja ryhmäläiset osallistuivat luoviin menetelmiin, joita olin kerroille suunnitellut. Parasta palautetta toiminnan lopussa sain nimenomaan ohjaamisesta ja keskustelun tiivistämisen taidosta. Parannettavaa toiminnassani olisi toimintaryhmän mukaan ollut esimerkiksi draamametodin soveltamisessa paremmin käsikirjoittamisen ideologian ympärille tai mahdollisesti vaihtoehtoisen metodin pohtimiseen draaman sijaan.

Opinnäytetyöni alusta asti, minulla oli mielessäni ajatus sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta opinnäytetyöni tavoitteeksi. Suunnitelmavaiheessa, painotin kuitenkin liikaa käsikirjoittamisen näkökulmaa, jolloin suunnitelmaseminaarin jälkeen toiminnan tavoitteeksi nostettiin yhteisöllisyyden lisääminen toimintaryhmän jäsenten kesken. Itsekin mietin jo tuolloin, että onkohan

tuo kyseinen tavoite ihan mahdollinen, tässä työympäristössä, näiden ihmisten kanssa? Ajattelin kuitenkin, että olkoon, kunhan opinnäytetyölläni on jokin tavoite. Kuudennella toimintakerralla toimintaryhmän jäsenet kuitenkin ottivat itse esille huolen, liittyen opinnäytetyön tavoitteenasetteluun. Kävimme ryhmässä avoimen keskustelun ja olin yhtä mieltä ryhmän jäsenten kanssa siitä, että sosiokulttuurinen innostaminen ja vuorovaikutuksen vahvistaminen tässä ryhmässä, ovat toiminnalle paljon parempia tavoitteita kuin yhteisöllisyyden lisääminen olisi ollut.

Loppupalautteiden pohjalta, heräsi esille tuo draamametodin soveltaminen paremmin käsikirjoituksen ideologian ympärille tai draamametodin korvaaminen jollakin toimivammalla vaihtoehdolla. Havahduin draamametodin käytön problematiikkaan, vasta toiminnan loppupuolella. Tämä jäi tietenkin ohjaajana hieman harmittamaan minua. Olisin halunnut älytä tämän asian jo aikaisemmin. Viimeisen toimintakerran ”Pyykkäarin tarina”- kohtauksestahan pidettiin. Tällä tavalla draamaa olisi voinut soveltaa paremmin Loppukiri-yhteisön elämän sisältöjen ympärille.

Toisaalta herää kysymys myös siitä, että olisiko työryhmän jäsenet mahdollisesti pyrkinet draamaharjoituksiin osallistuessaan miellyttämään minua ohjaajana? Kyselin jokaisen harjoituksen ja toimintakerran jälkeen parhaani mukaan ryhmän jäsenten mielipiteitä vetämistäni harjoituksista. Kyselin näin juuri siksi, että olisin voinut tarvittaessa muuttaa omaa toimintaani. Palaute näin suullisesti kysyttynä oli kuitenkin aina positiivista. Eettinen kysymys onkin se, miten olisin voinut havaita aikaisemmin, jos ryhmän jäsenet kenties halusivat miellyttää minua ottaessaan osaa toimintaan? Miten olisin voinut toimia toisin, että olisin saanut rehellisen mielipiteen esimerkiksi draamametodin paremmasta soveltamisesta jo aikaisemmin? Toisaalta, päädyimme ryhmän jäsenten kanssa siihen lopputulokseen, että jostakin syystä minä ohjaajana en vain keksinyt tuota ideaa aikaisemmin draamametodin soveltamisesta elämäntilanteiden ympärille, eivätkä ryhmän jäsenetkään vain keksineet sitä aikaisemmin.

Oman jaksamisen näkökulmasta voin sanoa, että työn hyvä jaksottaminen auttoi omaa jaksamista pitkän opinnäytetyöprosessin aikana. Minulla oli selkeästi suunniteltuna suunnitelmavaihe, toimintavaihe ja raportointivaihe. Esimerkiksi silloin, kun suunnitelmani katosi muistitikulta, voin sanoa omaa jaksamistani koetelleen. Myös kriittiset palautteet olivat välillä rankkoja vastaanottaa. Mutta,

juuri siitä huomaan kasvaneeni ammatillisesti, että pikkuhiljaa kriittisten palautteiden vastaanottamisestakin tuli minulle helpompaa.

Eettisyydessä on mielestäni kyse ennen kaikkea oman toiminnan reflektoinnista ja pohdinnasta. Siitä, että osaa vastaanottaa kriittistä palautetta, ymmärtää olla myös itselleen armollinen, mutta kuitenkin lähteä aina kehittämään omaa toimintaansa, kun on huomannut siinä korjattavaa.

Tavoitteenani oli toiminnan alusta loppuun lähteä liikkeelle asiakkaiden lähtökohdista, tukea heidän tavoitteitaan käsikirjoituksen suunnittelussa, tukea ryhmän sisäistä vuorovaikutusta ja innostaa yhteiseen toimintaan ja kulttuurin tuottamiseen. Helpottavaa oli huomata, että kaikenlaisista vaiheista riippumatta, toiminnan perusidea eli sosiokulttuurisen innostamisen ideologia oli havaittavissa toiminnassa. Esimerkiksi ryhmäsopimuksen laadinnalla olisimme voineet saada ryhmätyöllemme ehkä vielä selkeämmät yhteiset sävelet, selkeämmän käsityksen siitä mitä kukin ryhmän jäsen toiminnalta toivoo. Toimintajakson aikana ryhmä sai aikaan ideointia käsikirjoitukseen ja esittelyvideon liittyen. Toimintatuokiot tapahtuivat hyvän vuorovaikutuksen hengessä, jossa toisilleen tutut ryhmän jäsenet kokoontuivat toimimaan yhdessä toistensa kanssa. Ryhmänohjaajana se oli tietenkin minulle haastava paikka, mennä jo valmiiseen ryhmään uutena tulokkaana. Itse koen kuitenkin, että ryhmä toimi hyvin ja että sitä oli opettavaista ja mielenkiintoista ohjata.

Ensimmäisillä toimintakerroilla muistan jännittäneeni ohjaamista kovasti. Pikkuhiljaa, tutustuessani ryhmän jäseniin, jännittäminen helpotti ja ryhmäkertojen tunnelma vapautui. Aktiivinen ryhmä sai aikaan alun käsikirjoituksen pohtimiselle, mahdollisuuden vuorovaikutuksellisuudelle ja yhdessä toimimiselle. Ohjaajana minä opin ennen kaikkea kriittisen palautteen vastaanottamista, asiakkaan äänen kuulemista, palautteen kysymisen tärkeyttä, ohjaamisen keinoja ja suunnittelutaitoja.

10 Pohdinta

Sitkeyttä, kestävyyttä, kriittistä palautetta, ja arviointia. Ryhmän ohjaamista, suunnittelua, koordinoitua, palautteen kysymisen tärkeyttä, ammatillista kasvua, teorioihin perehtymistä, teorian soveltamista käytännössä, armollisuutta omaa itseä kohtaan, uutta ymmärrystä monen monesta asiasta...

Kyllä, kaikkea tätä ja paljon muutakin opinnäytetyön tekeminen Satchel-hankkeessa ja yhdessä Loppukiri-yhteisön kanssa on minulle opettanut. Nyt tuntuu siltä, että tekisin niin monta asiaa eri tavalla, että jos nyt aloittaisin uudelleen tämän opinnäytetyön työstämisen, lopputulos olisi varmasti hyvin erilainen. Jos olisin vielä tarkemmin kysellyt loppukirin toimintaryhmältä palautteita (alku -ja loppupalautteiden lisäksi), esimerkiksi jokaisella viikolla yhden palautteen käytetyistä metodeista, olisi luovien menetelmien soveltaminen käytännössä tähän asiakasryhmään paremmin onnistunut.

Kuitenkin, opin paljon siitä, millä tavalla esimerkiksi Laureassa oppimiani luovia menetelmiä voi soveltaa, kunhan varmistaa, että nuo menetelmät todella luonnistuvat hyvin yhteen asiakasryhmän kanssa, minkä parissa milloinkin työskentelen.

Sain toimintatuokioiden aikana lisää itsevarmuutta omaan tekemiseen, mutta toisaalta tämä projekti on myös opettanut minulle armeliaisuutta itseäni kohtaan. Varmasti työelämässäkin kohtaan tilanteita, jolloin huomaan ettei jokin käyttämäni menetelmä sovi johonkin asiakasryhmään. Tällöin on ammattilaisena hengähdystauon paikka. On oltava valmis miettimään uusia toimintatapoja ja pohdittava omaa työtä kehittämisen näkökulmasta. Sitä tämän opinnäytetyön tekeminen minulle opetti. Se opetti käsittämään, että työelämässäkin voi olla tilanteita, jolloin huomaa parhaista aikomuksistaan huolimatta, että kaikkia ei aina välttämättä pysty ilahduttamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Kuitenkin, haluan parhaani mukaan pyrkiä toimimaan asiakkaiden lähtökohdista käsin, huomioiden omatkin voimavarani ja käsittäen, että onneksi nuorena työntekijänä minä olen vasta oppimassa ammattiin ja aikaa kasvamiselle on kyllä.

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoista, sain alusta alkaen tehdä töitä

aiheen ja asiakasryhmän parissa, joka minua kiinnosti. Opin paljon siitä, mitä tarkoittaa yhteisöllisyys, mitä tarkoittaa ryhmässä toimiminen, mitä tarkoittaa ryhmien ohjaaminen ja miten minun tulee omaa työtäni ja ammatillisuuttani arvioida.

Opinnäytetyön tekeminen tuntui alusta loppuun melkoiselle taistelemiselle, kadotettuani alussa kirjoittamani teorian muistitikulta, saadessani vastaan monenlaisia palautteita toiminnastani ja tekstistäni, mutta näin jälkikäteen ajateltuani en vaihtaisi mitään pois. Kaikki tämä on opettanut minulle ennen kaikkea sitä, mitä asiakaslähtöisyys on, millaisilla asioilla voisin jatkossa varmistaa entistä paremmin sen, että asiakkaiden näkökulma tulee toimintatavoissani paremmin esille ja toisaalta myös olen oppinut tällaisen kehittämistehtävän palautteiden purkua. Kaikki tällainen on ollut minulle aika uutta ja haastavaa, mutta mieleen nämä kuluneet kuukaudet jäävät ennen kaikkea kuukausina, jotka ovat kasvattaneet minua kohti oikeaa sosionomia.

Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta opinnäytetyöni tavoitteena oli innostaa Loppukiri-ryhmästä valikoituneen työryhmän jäseniä keskusteluun, ideointiin ja kulttuurin tuottamiseen. Toimintakerroilla työryhmä keskusteli aktiivisesti yhteisönsä arvoista ja esittelyvideolle tulevista teemoista. Työryhmä aikoo myös tulevaisuudessa jatkaa esittelyvideon työstämistä eteenpäin.

Euroopan Unionin Satchel-hankkeen ideologiaan liittyen opinnäytetyö omalta osaltaan loi alun Loppukiri-yhteisön työryhmän esittelyvideon suunnittelulle, yhteisön ja talon rakentumisen prosesseista. Kuka tietää mitä tulevaisuus tuo tullessaan? Mutta, omalta osaltaan Loppukiri-yhteisön työryhmä tulee olemaan osa yhteiskunnallista vaikuttamista ja tuomaan omia näkökulmiaan yhteisöllisten asumisen eduista seniori-ikäisten ihmisten parissa Eurooppaan ja maailmalle, oman esittelyvideonsa kautta.

Lähteet

Kirjalliset lähteet:

Aalto, Mikko. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tammer-Paino Oy. Tampere. 2000

Aalto, Mikko. Vuorovaikutustaidot. Kustantaja, Aseman lapset ry. Paino, Forssan kirjapaino Oy. Forssa. 2002.

Aarnio, Pentti & Vuorinen, Riitta. Vuorovaikutus ja yhteistyö. Ryhmätyön opas. Toinen tarkistettu painos. SKSK-Kustannus Oy. Gummerus Oy. Jyväskylä. 1985.

Clackeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto. Tutkijan arkipäivän etiikka. Vastapaino. Tampere. 2007.

Dahlström, Marja & Minkkinen, Sirkka. Loppukiri. Vaihtoehtoista asumista seniori-iässä. WSOY. 2009. Juva.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. 2008. Kahdeksas painos. (1. painos 1998.)

Hallamaa, Jaana; Launis, Veikko; Lötjönen, Salla; Sorvali, Irma. Toimittaneet. Artikkelit: Hirvonen, Ari 31-50, Kuula 124-141. Etiikkaa ihmistieteille. Tietolipas 211. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Hakapaino Oy. Helsinki. 2006.

Heikkilä, Jorma & Heikkilä, Kristiina. Dialogi - Avain innovatiivisuuteen. Tummuvuoren Kirjapaino Oy. Vantaa. 2001.

Hirvonen, Elina (toim). Mitä käsikirjoittaminen on? 29-54. Idström, Tove. Hetken ja sattuman käsikirjoitusta. Cederström, Kanerva. 95-113. Mainoselokuva. Teikari, Pepe. 113-137. Asiaohjelman käsikirjoittaminen. Tervo, Kari. 195-217. Käsikirjoittaminen. Art House Oy. Helsinki. WS Bookwell Oy. Juva. 2003.

Kataja, Jukka; Jaakkola, Timo; Liukkonen, Jarmo. Ryhmä liikkeelle. Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. PS-kustannus, Taito-sarja. Bookwell Oy. Juva. 2011.

Hohenthal-Antin, Leonie ym. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja. A. 4: 2007. Katsomosta Estradille. Ikäihmiset kulttuurin tuottajina. 39-41. Lappeenrannan teknillinen yliopisto Digipaino. 2007. Lappeenranta.

Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta. Ryhmäilmiö. Perustietoa ryhmän käytöstä ja ryhmätyöstä sosiaalityöhön sovellettuna. WSOY. Juva. 1994.

Kaukkila Veli & Lehtonen Elisa. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoa tarvitsevalle. Laadukasta kulttuuria vapaaehtoistyöhön- hanke ja Suomen Mielenterveysseura. 2. painos. Kustantaja: SMS-Tuotanto Oy. Paino, Hansaprint Oy. 2008.

Kurki, Leena. Innostava vanhuus. Sosiokulttuurinen innostaminen vanhempien aikuisten parissa. Kustantaja Oy FINN LECTURA Ab. Paino, Tampereen Yliopistopaino

Oy - Juvenes Print 2008. Helsinki.

Kurki, Leena. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. TammerPaino Oy. Tampere. 2000.

Robson, Colin. Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Tammer-Paino Oy, Tampere. 2001.

Saari Juho. Yksinäisten yhteiskunta. Yhteisöllisyys ja yksinäisyys. 220-221. WSOYpro Oy. 1. painos, 2010. Helsinki.

Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik. Dialoginen verkostotyö.. 1. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. 2005. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Esa Print Oy. 2009. Helsinki.

Vanhustyön keskusliitto. Toimittanut Jansson, Anu. Artikkelij, Kannisto, Ulla. Sosiokulttuurinen innostaminen ystäväpiiri-toiminnassa, 22-24. Psykososiaalinen ryhmätoiminta ikäihmisten yksinäisyyden lievittäjänä. Vammalan Kirjapaino Oy. 2012

Sähköiset lähteet:

(lähde koulun Satchel-hankkeen työtila optimassa.)

Talentia. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. 2012. Viitattu 2013.

www-osoite:

http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2012.pdf

Muut lähteet:

Heikkilä Paula. Henkilökohtainen tiedonanto. Joulukuu, 2013, tammikuu 2014.

Liitteet

Liite 1 Alkukysely	Error! Bookmark not defined.
Liite 2 Yhteenveto	Error! Bookmark not defined.
Liite 3 Yhteenveto aivoriihestä.....	Error! Bookmark not defined.
Liite 4 Yhteenveto	Error! Bookmark not defined.
Liite 5 Palautekysely	Error! Bookmark not defined.
Liite 6 Kutsu videon suunnitteluun	Error! Bookmark not defined.
Liite 7 Tutkimuslupa-anomus	Error! Bookmark not defined.
Liite 8 Sopimus opinnäytetyöstä	Error! Bookmark not defined.
Liite 9 Tutkimukseen sitoutuminen	Error! Bookmark not defined.

Liite 1 Alkukysely

ALKUKYSELY LOPPUKIRISSÄ TOIMINTATUOKIOITA JA ESITTELYVIDEON
TEKEMISTÄ KOSKIEN TIISTAINA 28.1.2014

Millaisia menetelmiä tai toimintatapoja toivon tuleville kerroille mukaan?

Millaisia asioita haluaisin esittelyvideolle loppukiristä tulevan?

1

2

3

4

5

Liite 2 Yhteenveto

Yhteenveto alkukyselystä Loppukirissä tiistaina 28.1.2014

Millaisia menetelmiä tai toimintatapoja toivon tuleville kerroille mukaan?

- sellaisia joita ohjaaja itse parhaiten osaa
- aivoriihi
- luovuutta innostavia menetelmiä: kuvaharjoituksia, tanssia, liikettä, ryhmäleikkejä, musiikkia

Millaisia asioita haluaisin esittelyvideolle Loppukiristä tulevan?

- iloisuus ja huumori
- aktiivisuus
- yllätyksellisyys → hämmästyttää katsojan
- lämpöä ja ystävyyttä
- yksittäisen asukkaan elämäntarinaa, miksi asuu nyt Loppukirissä
- realismi → kaikki ei ole helppoa
- näkökulma tulevaisuuteen, positiivinen

- **HARRASTUSTOIMINTA:**
- teatteri-harrastus
- musiikki-laulu-konsertit
- kortinpelaajat kirjapiiri
- kirjoittajapiiri
- jumppa/jooga
- matkailut/retkeilyt/ulkoilut
-
- **MUUKIN KUIN TALON SISÄLLÄ TAPAHTUVA TOIMINTA**
- retki Lammassaareen
- säännölliset sauvakävelyt
- muut yhteiset toiminnat
- vesijumppa
- matkat/retket
-
- **YHTEINEN HUOLENPITO TALOSTA:**
- ruuanlaitto/siivous
- kissallekin järjestyy tarvittaessa hoito (naapuriapu)
- historiaa
- nykypäivää (keittiötyöskentely, siivousta, harrastuksiin osallistuminen)

Liite 3 Yhteenveto aivoriihestä

Yhteenveto aivoriihestä Loppukirissä 6.2.2014

OSALLISTUVUUS

solidaarisuus, sosiaalisuus, jaksaminen <---> viitsiminen, ajankäyttö ja sen hallitseminen, tilaisuuksien järjestäminen

TERVEYS

terveyspalvelut, ruoka, liikunta, henkiset aktiviteetit, oppiminen ja opiskelu, vireys

ELÄMÄSTÄ NAUTTIMINEN

huumori, lempiharrastukset, aisti-ilot → gastronomia; liikunta, matkat ja muut kivat tapahtumat → näiden kokemusten jako kavereiden kanssa, oleilu

HARRASTUKSET

luovuus, itsensä ilmaisu, rohkeus heittäytyä, yhdessä tekeminen, itsekseen tekeminen, uusien asioiden (harrastusten) hyväksyminen

TOISEN HUOMIOONOTTAMINEN

avun pyytäminen, käytöstavat, suvaitsevaisuus, avuliaisuus, naapuriapu, huomaavaisuus, kukaan ei ole toisen palvelija, mutta apua saa pyydettyäessä, ei pitäisi liikaa tyrkyttää apua eikä mielipiteitä, jos sitä ei huolit

YMPÄRISTÖ

maisema, kasvit, eläimet, vuodenaikojen vaihtelu, kaupunki, liikenne, palvelut, kävelymaat, estetiikka - kauneus, ympäristön vaaliminen

TYÖ

yhteistyö, jaksaminen, mielihyvä, oman arvon tunto, omien voimien tunnistaminen: sallii itselle työskentelyn omien voimien mukaisesti, sosiaalisuus, toisille ”hyvän” tekeminen heidän hyväkseen, sitoutuneisuus, itsensä tunteminen merkitykselliseksi, avun antaminen/ kyky ottaa vastaan

AKTIIVISUUS

viitsiminen, ilo tekemisestä, ilo hyödyllisestä toiminnasta, aikaansaavuus, seniorin kyvykkyys, lähteminen mukaan uuteen, oma.aloitteisuus, vastuunottaminen (ei saa pelottaa liikaa)

KOKOUKSET

JUHLA

ILMAPIIRI

jaksaminen, suvaitsevaisuus, ystävällisyys, mielihyvä, ilo, tyytyväisyys, empatia, mielihyvä, kokemusten jakaminen: ilot/surut

TULEVAISUUS

luottamus tulevaan, epävarmuus, omat ja toisten sairaudet, kuolema

RISTIRIIDAT

pyritään sallimaan → arvoihin, asenteisiin, mielipiteisiin liittyvien erimielisyyksien sovittelua harjoitellaan

VANHUSKUVAN MUUTOS

”Me osataan”/”halutaan”/”tehdään” mitä vain..., seniori näkyväksi ja kuuluvaksi

ARVOT

halu oppia, yhteisö, itsemääräämisoikeus, sitoutuminen, suvaitsevaisuus, kaikkien saman arvoisuus

Liite 4 Yhteenveto

YHTEENVETO TIISTAIN 18.2.2014 Loppukirin esittelyvideon käsikirjoitusta ideoidessa

ALKU

vaihtoehto 1: taloon tulo, eri ihmiset eri suunnista tulevat kohti Loppukiri-taloa → lapsuuskuvien näyttö näiden kyseisten ihmisten kohdalla → lyhyesti heidän elämäntarinansa, muutamilla virkkeillä: idea, miksi tulin Loppukiriin (taustalla ajatus arvokkaasta vanhentumisesta ja yhteisöllisen asumismuodon eduista)

vaihtoehto 2: lehtiartikkeleita kuvataan onnettomista vanhuksista: saa katsojan hereille ja pohtimaan, mistä tässä on kysymys? Nopeasti vastaus: **NÄIN EI OLE LOPPUKIRISSÄ!**

KESKIKOHTA:

historiaa → vanhuskuvan muutos

siivous, keittiövuorot, harrastukset yms. (mitkä arvot voisi tulla tästä esille?)

LOPPU

juhlat → virkistävä loppu!

- ihmisarvoinen elämä: vaatimus: miksi ei tällaista asumismuotoa saa lisättyä Suomeen ja ulkomaille? Vaatimus päättäjille?

POHDITTAVAA: millä tavalla näitä tilanteita kuvataan niin, että Loppukirin keskeiset arvot tulisivat esille?

Liite 5 Palautekysely

**Palautekysely/Loppukysely 4.3.2014 Loppukirissä
käsikirjoituksen ideointiin ja yhteisiin toimintatuokiokertoihin
osallistuneille, aikavälillä (28.1.2014-4.3.2014)**

- 1 Mitä ryhmäkerrat sinulle antoivat?
- 2 Koitko kuuluvasi osaksi ryhmää? Millä tavoilla ryhmään osallistumistasi on tuettu/ ei ole tuettu?
- 3 Onko yhteisöllisyyden tunne ryhmässä lisääntynyt? Jos on, niin miten se tulee ilmi?
- 4 Millä tavoilla luovuutta on herätelty ryhmässä?
- 5 Onko sinun luovuutesi päässyt ryhmätoiminnassa esiin? Jos on, niin miten? Millainen oppimisprosessi tällainen yhteistoiminta on ollut
- 6 Sosiokulttuurinen innostaminen tarkoittaa yhteisen tekemisen kautta kulttuurin tuottamiseen osallistumista ja aktiivisuuden lisääntymistä. Onko tämä tullut ryhmässä esille jollakin tavalla? Jos on, niin miten?
- 7 Millaisia asioita huomaat ryhmän sisäisessä vuorovaikutuksessa toimintakerroilla tapahtuneen? Millaista ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus on ollut?
- 8 Ohjaajan/Opinnäytetyön tekijän toiminnan pohjalla on tuokioiden aikana ollut tiettyjä tapoja ryhmänohjauksessa. Miten mielestäsi on tullut ryhmänohjaajan toiminnassa esille: puheenvuorojen jako, eri ryhmänjäsenten huomioonottaminen, ryhmänjäsenten ajatusten kuuleminen, keskustelun tiivistäminen, toiminnan suunnittelu ja koordinointi?
- 9 Tutkimuksen sivutuotteena oli tarkoitus ideoida käsikirjoitusta Loppukiri-yhteisöstä ja sen talon rakentumisen prosesseista toimintatuokioilla. Oletko saanut mielestäsi tukea käsikirjoituksen ideointiin ohjaajalta/opinnäytetyön tekijältä, tai koetko

mielestäsi käsikirjoituksen ideoinnin edenneen näinä kuluneina viikkoina?

10 Opinnäytetyön tavoitteeksi muovautui lopulta luovien menetelmien keinoin vaikuttaa toimintatuokioihin osallistuvien loppukiriäisten keskinäiseen vuorovaikutukseen sosiokulttuurisen innostamisen ideologian mukaan.

Tavoitteeksi nousi siis innostaa pienryhmän jäseniä yhteiseen toimintaan ja kulttuurin tuottamiseen.

Tutkimuksen sivutuotteena oli tarkoitus ideoida käsikirjoitusta. Miten kuvailisit yllä mainittujen tutkimuksen tavoitteiden onnistumista?

11 Tuleeko mieleesi jotakin muuta, mitä haluat sanoa ohjaajan eli opinnäytetyön tekijän tavasta ohjata ryhmää tai haluatko antaa hänelle muuta palautetta?

Kiitos palautteestasi! Jos et mahdu vastaamaan tälle sivulle, ole hyvä ja vastaa paperin toiselle puolelle!

Liite 6 Kutsu videon suunnitteluun

Tervetuloa mukaan Loppukiri-yhteisön ja talon muodostumisesta kertovan esittelyvideon suunnitteluun!

Suunnittelukerrat/toimintatuokiot alkavat tammikuun lopussa. Tapaamisemme ovat tiistaisin ja torstaisin, viiden viikon ajan, yhteensä 10 toimintakertaa.

Toimintatuokioiden tavoitteena on, että TE tuotatte käsikirjoituksen yhteisöstänne myöhemmin tehtävää esittelyvideota varten.

Näitä tuokioita ohjaa/koordinoi Sosionomi-opiskelija Iina Neijonen Laurea ammattikorkeakoulusta. Myöhemmin, videointivaiheessa Iinan paikalle tulee Stadin ammattiopiston opiskelijoita jatkamaan projektia kanssanne!

Iina tekee tähän projektiin liittyen hänen opinnäytetyötään. Jos saa Teiltä luvan, toimintaan osallistuville tulee muutama kysely, toimintaa voidaan videoida havainnointia varten, sekä innokkaita voidaan haastatella. Pää tavoite on kuitenkin käsikirjoituksen kirjoittamisessa ja suunnittelussa!

Jos et pääse mukaan toimintaan joka kerta, olet kuitenkin lämpimästi tervetullut silloin kun sinulle sopii! Ilmoittautumiset Iinalle alla olevaan sähköpostiosoitteeseen.

Toimintatuokiot ovat klo 10-12

28.1.2014

30.1.2014

4.2.2014

6.2.2014

11.2.2014

13.2.2014

18.2.2014

20.2.2014

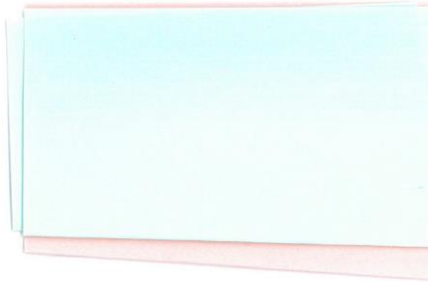
25.2.2014

27.2.2014

Nähdään tammikuussa!

Terveisin, Iina Neijonen puh:

Liite 7 Tutkimuslupa-anomus

Tutkimuslupa-anomus

Pyydän lupaa tehdä toimintakeskeistä opinnäytetyötä Asunto-osakeyhtiö Helsingin Loppukirissä ajalla 28.1.2014-7.3.2014. Opinnäytetyöni ohjaaja on Tiina Pusa.

Toimintatuokiot (yhteensä 10 kertaa) ovat tiistaisin ja torstaisin aamupäivällä, osallistuminen niihin on vapaaehtoista. Toimintatutkimuksen ideana on lisätä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta luovien menetelmien keinoin. Tutkimuksen sivutuotteena loppukirilliset ideoivat käsikirjoitusta Satchel-hankkeen osana olevaa Loppukiri-yhteisön/ talon rakentamisesta kertovaa esittelyvideota varten.

Aineistonkeruumenetelminä minulla on kyselyitä (erilaisista toiveista tutkimuksen suhteen kysely, sekä palautekyselyitä liittyen opinnäytetyön arviointikysymyksiin) ja opinnäytetyöpäiväkirja (jonka pohjalta havainnoin etenkin sitä lisääntykö yhteisöllisyys). Jos tutkimukseen osallistuvat itse toivovat esimerkiksi haastatteluita tms. tutkimusaineistoa, niin siinä tapauksessa tutkimuksen aineistonkeruutapoja voidaan lisätä. Kaikki tapahtuu kuitenkin tutkimukseen osallistuvien toiveiden mukaisesti.

Kyselyistä analysoin tuloksia reflektoiden niitä tutkielman arviointikysymyksiin (eli lisääntykö yhteisöllisyys ja osallisuus). Mitään yksittäisten ihmisten tietoja ei tule tutkimuksessa näkymään: etsin aineistosta yleisiä tai erityisen poikkeavia vastauksia. Tutkimukseni on siis laadullinen opinnäytetyö. Opinnäytetyöpäiväkirjaan kirjoitan toimintatuokioden kulkua ja tapahtumia. Erityisesti pyrin siinä tuomaan esille yhteisöllisyyden ja osallisuuden kannalta olennaisia seikkoja, joita voin tutkielman analysointivaiheessa käyttää hyödyksi.

Tutkimuksen tuottama arviointiaineisto tuhoetaan tutkimuksen jälkeen, ellei osapuolten välisissä keskusteluissa muuta erikseen sovita. Tutkimuksen tuottama anti tulee näkymään kirjoittamassani opinnäytetyössä, jossa tulee olemaan teoriaa, kuvailua toimintatuokioiden etenemisestä ja sujumisesta, peilaten tutkimuksen

arviointikysymyksiin. Tämän lisäksi tutkielmassa tulee olemaan tutkimuksen arviointiaineiston reflektointia ja analysointia.

Paikka Helsinki

Aika 23.1.2014

Anomuksen tekijä Liina Neijonen,
Liina Neij

Päätös: (rasti viivalle)

Lupa myönnetty
Lupaa ei ole myönnetty

Antti Saarela Helsingin Loppuaine
pj

Paikka

Aika

Päätöksen tekijä

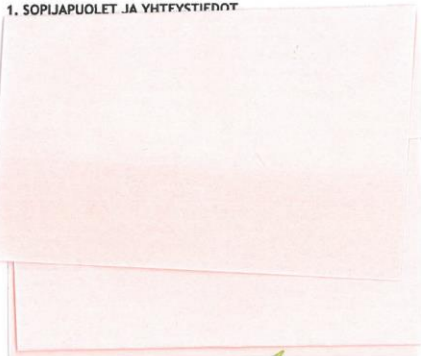
Helsinki 23.1.2014

Liite 8 Sopimus opinnäytetyöstä

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

1. SOPIJAPUOLET JA YHTEYSTIEDOT

2. OPINNÄYTETYÖ

2.1 Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus ja jos on osa laajempaa hanketta, yhteys sen tavoitteisiin.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä luovien menetelmien keinoilla, tutkimuksen sivutuotteena ideoidaan Loppukiri-yhteisön ja sen talon rakentumisen vaiheista videokäsikirjoitusta. Tämä käsikirjoituksen tekeminen on pohjana Satchel-hankkeen osana olevaa esittelyvideon valmistamista varten. Satchel-hankkeen tavoitteisiin kuuluu muun muassa informoida Euroopan maita yhteisöllisen asumisen eduista, minkä vuoksi myös Loppukiri-yhteisö haluaa tehdä tämän esittelyvideon. Opinnäytetyön tekijän roolina on olla sosiokulttuurinen innostaja, joka motivoi loppukiriläisiä yhteisen toiminnan kautta tekemään yhteistä projektia.

2.2 Opinnäytetyön toteutustapa

Opinnäytetyö tulee olemaan toimintakeskeinen opinnäytetyö, se on laadullinen tutkimus, jossa reflektodaan ja analysoidaan arviointiaineistoja. Ennen kaikkea pyritään vastaamaan arviointikysymyksiin, joiden valossa arvoidaan tavoitteiden saavuttamista. Opinnäytetyön jälkeen arviointiaineistot tuhoetaan, ellei keskusteluissa toisin sovita. Opinnäytetyön toimintajakso kestää 5 viikkoa, jonka aikana ryhmä kokoontuu yhteensä 10 kertaa. Lisäksi opinnäytetyöhön kuuluu perehtyminen monenlaisen teorian tietoon.

2.3 Alustava aikataulu

Opinnäytetyön aikataulu: Toimintatuokiot ovat tammikuun lopusta helmikuun loppuun tiistai- ja torstai- aamupäivisin (2h/kerta). Tämän jälkeen alkaa arviointiaineistojen analysointi ja varsinaisen opinnäytetyöraportin kirjoittaminen. Maaliskuussa tapahtuu varsinainen opinnäytetyön kirjoitusvaihe, jonka valmistuminen mahdollistaa opinnäytetyön tekijän valmistumisen Laureasta toukokuussa.

2.4 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään

Arviointiaineiston anti tulee näkymään opinnäytetyössä, erityisesti peilaten arviointikysymyksiin (lisääntykö osallisuus ja yhteisöllisyys yms.). Videokäsikirjoituksen syntyminen sivutuotteena on myös näyttö opinnäytetyöprosessin onnistumisesta.

Alustava opinnäytetyösuunnitelma liitteenä 1.

3. TYÖELÄMÄN YHTEYSHENKILÖN ROOLI OPINNÄYTETYÖSSÄ

Yhteyshenkilö toimii asiakkaan edustajana videoprojektinssa. Hän huolehtii siitä, että käytettävissä on sopivat tilat ja tarvittavat apuvälineet ryhmätyöskentelyä varten. Hän avustaa myös haastateltavien hankinnassa ja ohjaa ja arvioi opinnäytetyötä. Yhteyshenkilö tehtävänä on antaa opinnäytetyön palute asiakkaan näkökulmasta.

7

4. OPISKELIJAN VASTUUT

4.1 *Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.*

4.2 Opiskelijan muut vastuut

5. MUUTA MAHDOLLISTA SOVITTAVAA

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Helsinki 28 tammikuuta 2014

Paikka ja päiväys

Osapuolten allekirjoitukset

Iina Neijon

Paula Heikkilä

IINA NEIJONEN

PAULA HEIKKILÄ

Liite 9 Tutkimukseen sitoutuminen

Tutkimukseen sitoutuminen/ Tutkimuslupa-anomus

Sitoudun osallistumaan lina Neijosen organisoimaan opinnäytetyön toimintatutkimukseen ajalla 28.1.2014 -7.3.2014.

Tulen mukaan toimintatuokioihin niin usein kuin pääsen ja annan luovuuteni yhteiseen käyttöön. Toiminta on kuitenkin siis vapaaehtoista, joten ei haittaa vaikka ei joka kerta pääsisikään osallistumaan. Tutkielman tarkoituksena on lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä luovien menetelmien kautta. Tutkimuksen sivutuotteena on tarkoitus ideoida yhdessä toisten kanssa käsikirjoitusta myöhemmin tehtävää esittelyvideota varten. Esittelyvideo tulee kertomaan Loppukiri-yhteisön syntymisestä ja talon rakentumisen vaiheista.

Tuokioissa tulee painottumaan linnan osaamisen mukaan eniten luovista menetelmistä draama ja musiikki. Tärkeässä asemassa tutkimuksen onnistumisen kannalta on siis osallistavuus ja yhteisöllisyyden kasvu, sekä sosiokulttuurisen innostamisen ideologia.

Tarkoituksena on heti tutkielman alkuvaiheilla pyytää ryhmäläisten toiveita tuleville toimintakerroille ja niille käytettäville metodeille ja sulauttaa nuo toiveet toimintatuokioiden suunnitelmaan.

Tutkimuksen aikana kerätään arviointiaineistoa. Arviointiaineistoon kuuluu kyselyt sekä opinnäytetyöpäiväkirja, johon kirjoitetaan ylös osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen kuuluvia seikkoja ennen kaikkea. Muuta arviointiaineistoa tulee lisää ainoastaan siinä tapauksessa, jos joku ryhmäläisistä niin toivoo.

Arviointiaineiston anti tulee näkymään varsinaisessa opinnäytetyössä, laadullisen tutkimuksen analysoinnin/reflektoinnin tapaan. Kyselyistä ja opinnäytetyöpäiväkirjasta etsitään yleisiä ja ehkä poikkeavia seikkoja liittyen yhteisöllisyyden ja osallisuuden teemoihin. Ennen kaikkea tutkimuksessa pyritään vastaamaan laadittuihin arviointikysymyksiin.

Tutkimuksen arviointiaineistot itsessään tullaan tutkimuksen loputtua tuhoamaan, ellei keskusteluissa toisin sovita.

Sitoudun osallistumaan tähän opinnäytetyön toimintatutkimukseen keväällä 2014 yllä kuvattujen ehtojen mukaisesti.

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Aika ja paikka